

Fundusze Europejskie
dla Świętokrzyskiego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

WOJEWÓDZTWO
ŚWIĘTOKRZYSKIE

Formularz oceny przeglądu śródkresowego w perspektywie 2021-2027

Fundusze Europejskie

Przegląd śródkresowy programu Fundusze Europejskie dla Świętokrzyskiego 2021-2027

Spis treści

I. Ocena wyniku przeglądu śródkresowego na podstawie art. 18 ust. 1 rozporządzenia 2021/1060	3
CZĘŚĆ A	3
Nowe wyzwania wskazane w stosownych zaleceniach dla poszczególnych krajów przyjętych w 2024 r.	3
Postępy w realizacji zintegrowanego krajowego planu w dziedzinie energii i klimatu	7
Postępy w realizacji zasad Europejskiego filaru praw socjalnych	14
CZĘŚĆ B	39
Sytuacja społeczno-gospodarcza regionu, ze szczególnym naciskiem na potrzeby terytorialne, z uwzględnieniem wszelkich istotnych negatywnych zmian finansowych, gospodarczych lub społecznych	39
Najważniejsze efekty stosownych ewaluacji	46
Postępy w osiąganiu celów pośrednich przy uwzględnieniu istotnych trudności napotkanych podczas wdrażania programu	56
Czynniki wpływające na realizację, zakłócające wdrażanie programu regionalnego FEŚ 2021-2027	56
Postęp we wdrażaniu celów klimatycznych	57
Opis realizacji celów pośrednich wskaźników oddzielnie dla każdego celu szczegółowego	57
II. Opis zmian w programie na podstawie art. 18 ust. 2 i 3 rozporządzenia 2021/1060	75
Opis alokacji zasobów finansowych w podziale na priorytety (w tym propozycję ostatecznej alokacji kwoty elastyczności)	75
Opis zmienionych lub nowych celów końcowych	91
Opis zmian, które nie wynikają z oceny przeglądu śródkresowego	117
Uzasadnienie dla braku zmian w programie	117

I. Ocena wyniku przeglądu śródkresowego na podstawie art. 18 ust. 1 rozporządzenia 2021/1060

CZĘŚĆ A

1. Nowe wyzwania wskazane w stosownych zaleceniach dla poszczególnych krajów przyjętych w 2024 r.

I. Zalecenia Rady w sprawie polityki gospodarczej, polityki społecznej, polityki zatrudnienia, polityki strukturalnej i polityki budżetowej Polski

16 lipca 2024 r. Rada uzgodniła zalecenia dla poszczególnych państw członkowskich (tzw. *Country Specific Recommendations* – CSR), w tym dla Polski. Zalecenia zostały oficjalnie przyjęte przez Radę 21 października 2024 r. Przyjęcie zaleceń stanowi końcowy etap cyklu Semestru Europejskiego, który jest corocznym procesem koordynacji polityk gospodarczych i budżetowych w UE. Tegoroczne zalecenia dla Polski to:

Zalecenie 1 (CSR 1)

Terminowe przedłożenie średniookresowego planu budżetowo-strukturalnego. Ograniczenie – zgodnie z wymogami zreformowanego paktu stabilności i wzrostu – wzrostu wydatków netto w 2025 r. do wskaźnika umożliwiającego obniżenie deficytu sektora instytucji rządowych i samorządowych do określonej w Traktacie wartości odniesienia wynoszącej 3% PKB oraz utrzymanie długu sektora instytucji rządowych i samorządowych na ostrożnym poziomie w średnim okresie. Poprawienie efektywności wydatków publicznych, w tym przez lepsze ukierunkowanie świadczeń społecznych, a także większą przejrzystość planowania inwestycji i powszechniejsze stosowanie znormalizowanych procedur oceny i wyboru projektów. Zapewnienie adekwatności przyszłych świadczeń emerytalnych i stabilności systemu emerytalnego, m.in. przez wprowadzenie środków służących podwyższaniu rzeczywistego wieku przejścia na emeryturę i przez reformę preferencyjnych systemów emerytalnych.

Zalecenie 2 (CSR 2)

Wzmocnienie zdolności administracyjnych w zakresie zarządzania planem odbudowy i zwiększania odporności, przyspieszenie inwestycji i utrzymanie tempa wdrażania reform.

Nadrobienie pojawiających się opóźnień, aby umożliwić kontynuowanie szybkiej i skutecznej realizacji planu odbudowy i zwiększania odporności, w tym rozdziału REPowerEU, oraz zapewnić zakończenie reform i inwestycji do sierpnia 2026 r.

Przyspieszenie wdrażania programów polityki spójności. W kontekście przeglądu śródkresowego – dalsze koncentrowanie się na uzgodnionych priorytetach, podjęcie działań w celu lepszego wspierania i integracji obywateli państw trzecich, przy jednoczesnym uwzględnieniu możliwości oferowanych przez inicjatywę „Platforma na rzecz technologii strategicznych dla Europy” w zakresie poprawy konkurencyjności.

Zalecenie 3 (CSR 3)

Podjęcie działań na rzecz zwiększenia uczestnictwa w rynku pracy grup defaworyzowanych, w tym przez poprawę jakości domowej i środowiskowej formalnej opieki długoterminowej oraz dostępu do takiej opieki. Wspieranie konkurencji w procedurach udzielania zamówień publicznych przez poprawę

ich efektywności i zmniejszenie uciążliwości, zwłaszcza dla MŚP. Wspieranie inwestycji prywatnych przez propagowanie cyfryzacji przedsiębiorstw.

Zalecenie 4 (CSR 4)

Podjęcie działań w celu przyspieszenia stopniowego wycofywania paliw kopalnych w sektorze ciepłowniczym przez przejście na energię ze źródeł odnawialnych. Poprawienie polityk w zakresie ochrony i zrównoważonego wykorzystania zasobów wodnych w celu zapewnienia długoterminowego zrównoważonego charakteru sektorów, które są zależne od usług ekosystemowych.

II. Wnioski dla Umowy Partnerstwa i programów polityki spójności 2021-2027

Z punktu widzenia oceny w tym punkcie, najistotniejsze znaczenie ma Zalecenie nr 2 a przede wszystkim jego druga część dotycząca polityki spójności. Wskazuje ono przede wszystkim na **przyspieszenie wdrażania programów polityki spójności** jako generalną rekomendację dla Polski między innymi w związku z opóźnieniem rozpoczęcia wdrażania funduszy europejskich 2021-2027.

W przypadku perspektywy 2021-2027 proces ogłaszania naborów oraz oceny wniosków o dofinansowanie nie został zainicjowany w styczniu 2021 r., gdyż w tym czasie nie były przyjęte kluczowe unijne akty prawne umożliwiające uruchomienie wyżej wymienionych procesów. Rozporządzenie ogólne 2021/1060 zostało przyjęte dopiero w czerwcu 2021 rok, czyli pół roku po "formalnym" rozpoczęciu perspektywy. W przypadku poprzedniego okresu programowania 2014 - 2020 analogiczne rozporządzenie zostało przyjęte jeszcze w grudniu 2013 roku.

Legislacyjne opóźnienia po stronie unijnej skutkowały późniejszym zatwierdzeniem przez Komisję Europejską programów krajowych i regionalnych: w perspektywie 2014-2020 większość z nich została przyjęta w grudniu 2014 roku, to jest pod koniec pierwszego roku wdrażania, natomiast w perspektywie 2021-2027 *gros* programów zostało zatwierdzonych dopiero w grudniu 2022 r., czyli pod koniec drugiego roku wdrażania. Od tego czasu do 31 grudnia 2024 r. w ramach krajowych i regionalnych programów uruchomiono 2 344 nabory o dofinansowanie projektów o budżecie w kwocie 237,3 mld zł. Beneficjenci złożyli 47 478 wniosków o dofinansowanie. Kwota wydatków kwalifikowalnych wyniosła 379,9 mld zł, zaś dofinansowanie: 293,1 mld zł. Podpisano 11 432 umowy o dofinansowanie.

Kwota wydatków kwalifikowalnych w zakontraktowanych projektach wyniosła 142,1 mld zł, z czego 112,3 mld zł (34,8% alokacji) stanowi wkład UE.

Warto przypomnieć, że w analogicznym momencie poprzedniej perspektywy finansowej (tj. w 21 miesięcy po zatwierdzeniu wszystkich programów operacyjnych) mieliśmy podpisane umowy angażujące 73,1 mld złotych wkładu unijnego, co stanowiło równowartość 23,8% alokacji programów operacyjnych na lata 2014-2020. Bezsprzecznie dokonaliśmy zatem znacznie większego postępu we wdrażaniu programów niż w poprzednim okresie programowania.

Do 31 grudnia 2024 r. zarejestrowano wydatki o wysokości 27,1 mld zł w części dofinansowania. Składają się na nie kwoty z wniosków o płatność oraz udzielonych, ale nierozliczonych jeszcze zaliczek. Do Komisji Europejskiej przekazano wnioski o płatność opiewające na kwotę wydatków kwalifikowalnych: 20,6 mld zł, co pozwoliło na zawnioskowanie o refundację wydatków w kwocie 3,9 mld euro w części dofinansowania UE (tj. 5,3% alokacji). Należy podkreślić, że proces ogłaszania naborów, analizy i oceny wniosków o dofinansowanie oraz podpisywania umów o dofinansowanie odbywa się płynnie. Nie zostały zidentyfikowane żadne opóźnienia po stronie instytucji

zaangażowanych we wdrażanie funduszy unijnych, które mogłyby postawić pod znakiem zapytania terminowe i prawidłowe wydatkowanie alokacji.

W kolejnych miesiącach spodziewane jest przyspieszenie procesu wydatkowania i rozliczeń. Zainteresowanie wnioskodawców otrzymaniem wsparcia ze środków unijnych widoczne w znacznej liczbie i wartości złożonych wniosków o dofinansowanie, co przekłada się sukcesywnie na wzrost liczby i wartości podpisywanych umów o dofinansowanie. W kolejnym kroku umowy przełożą się na wzrost wydatków: najpierw ponoszonych na poziomie beneficjentów a następnie wykazywanych we wnioskach o płatność składanych do Komisji Europejskiej.

W Zaleceniu nr 2 w kontekście przeglądu śródkresowego zwraca się uwagę na **dalsze koncentrowanie się na uzgodnionych priorytetach**. Zgodnie z motywem nr 21 CSR ważne jest, aby Polska inwestowała w innowacyjną i inteligentną transformację gospodarczą oraz zacieśniała współpracę między środowiskiem naukowym a przedsiębiorstwami. Przyspieszenie zielonej transformacji i odchodzenie od węgla wymagają działań obejmujących zwiększenie produkcji czystej energii, zwiększenie inwestycji w produkcję technologii neutralnych emisyjnie, zmniejszenie zużycia energii i zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza. Ważne jest inwestowanie w umiejętności cyfrowe i ekologiczne. Nadal priorytetem jest niwelowanie różnic terytorialnych w dostępie do wysokiej jakości i przystępnej cenowo opieki nad dziećmi.

Kontynuowanie uzgodnionych priorytetów w polityce spójności wpisuje się również w realizację rekomendacji zawartych w Zaleceniu nr 3 oraz Zaleceniu nr 4. Zalecenie nr 3 wskazuje bowiem w kwestii spójności społecznej na zwiększenie uczestnictwa osób z grup defaworyzowanych na rynku pracy, poprawę dostępu do domowej i środowiskowej formalnej opieki długoterminowej oraz poprawę jej jakości, a w kwestii spójności gospodarczej na wspieranie konkurencji w zamówieniach publicznych przez poprawę ich efektywności i zmniejszenie uciążliwości, zwłaszcza dla MŚP, jak również propagowanie cyfryzacji przedsiębiorstw. Natomiast Zalecenie nr 4 koncentruje się na przechodzeniu na energię odnawialną w sektorze ciepłowniczym oraz - w szerszym ujęciu – na poprawę polityk w zakresie ochrony i zrównoważonego wykorzystania zasobów wodnych.

Oprócz kontynuowania działań w zakresie uzgodnionym przy programowaniu, Zalecenie nr 2 w kontekście przeglądu wskazuje również na **wzmocnienie działań w celu lepszego wspierania i integracji obywateli państw trzecich** oraz wzięcie pod uwagę możliwości oferowanych przez **inicjatywę „Platforma na rzecz technologii strategicznych dla Europy” (STEP)** w zakresie poprawy konkurencyjności.

W związku z tym w drugiej części motywu nr 21 CSR zachęca się, aby w ramach śródkresowego przeglądu programów polityki spójności po pierwsze zwrócić większą uwagę na inwestycje w systemy wsparcia dla obywateli państw trzecich oraz na możliwości kompleksowego wspierania ich integracji, w związku z bezprecedensowym napływem uchodźców z Ukrainy do Polski. W tym kontekście należy wskazać, że w ramach programów polityki spójności finansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego Plus przewidziano realizację szeregu działań w zakresie integracji społeczno - ekonomicznej obywateli państw trzecich, zarówno na poziomie województw (w ramach programów regionalnych), jak i na poziomie krajowym (w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 - FERS). Interwencja w programach regionalnych skupia się na bezpośrednim wsparciu dla cudzoziemców, w tym obywateli Ukrainy, między innymi poprzez dostarczanie usług, które pozwolą im na lepsze funkcjonowanie w polskim społeczeństwie (m.in. kursy języka polskiego, szkolenia z zakresu wartości i kultury polskiej, szkolenia zawodowe, dostarczanie praktycznych

informacji dotyczących różnych aspektów życia w Polsce). Wsparcie odbywa się w szczególności z wykorzystaniem wypracowanego wcześniej modelu Centrum Integracji Cudzoziemców (tzw. „one-stop shop”). Z kolei działania na poziomie krajowym obejmą wypracowanie oraz wdrożenie dostosowanego do zapotrzebowania systemu obsługi cudzoziemców przez publiczne służby zatrudnienia oraz wspieranie procesów zarządzania migracjami zarobkowymi w celu lepszego wykorzystania potencjału migrantów zarobkowych i wsparcia pracodawców poszukujących pracowników cudzoziemskich. Dodatkowo w ramach FERS uruchamiane jest działanie wspierające edukację formalną dzieci i młodzieży z Ukrainy w polskich szkołach. Celem jest utrzymanie 30 tysięcy nowych uczniów z Ukrainy w szkołach. Wsparcie to obejmować będzie m.in. dofinansowanie zatrudnienia asystentów międzykulturowych, szkolenia dla nauczycieli oraz wsparcie psychologiczno-pedagogiczne dla uczniów z Ukrainy. Uwzględniono również badania na temat dostosowania polskiego systemu edukacji do potrzeb dzieci z doświadczeniem migracyjnym. Wnioski z przygotowania i realizacji tych działań oraz ocena ewentualnych potrzeb ich rozszerzenia lub zmiany powinny być przedmiotem przeglądu programów.

Po drugie zgodnie z motywem nr 21 CSR, Polska może również wykorzystać inicjatywę STEP do wspierania transformacji swojej gospodarki, szczególnie w zakresie czystych i zasobooszczędnych technologii. W przypadku inicjatywy STEP Polska od momentu ogłoszenia inicjatywy była zainteresowana optymalnym zaprogramowaniem instrumentu, co przełożyło się na aktywny udział w jego negocjacjach. W ramach polityki spójności programy krajowe i regionalne przeprowadziły analizę możliwości wprowadzenia priorytetów STEP do programów. Ostatecznie żaden program nie zdecydował się na złożenie propozycji zmian w związku z uwzględnieniem priorytetu STEP do 31 sierpnia 2024 roku. Nie wyklucza to jednak możliwości uwzględnienia priorytetu dotyczącego STEP w trakcie prac prowadzonych nad zmianą programów w trakcie przeglądu śródkresowego.

Na wszystkie wyżej wymienione obszary wsparcia jako kluczowe w przeglądzie śródkresowym, wskazuje również ramka nr 4 w Sprawozdaniu krajowym na 2024 r. dotyczącym Polski.

Podsumowując, działania przewidziane w ramach Umowy Partnerstwa (UP) oraz programów ją realizujących, w dużej mierze **odpowiadają na obszary wskazane w ww. Zaleceniach**. W kontekście przeglądu śródkresowego konieczne jest zatem **skupienie się na dotychczas przyjętych priorytetach** odpowiadających na główne rekomendacje zawarte w CSR a zmiany powinny być wprowadzane przede wszystkim tam, gdzie identyfikowane są trudności we wdrażaniu działań. W szczególności podczas przeglądu śródkresowego należy przeanalizować programy pod kątem występowania czynników spowalniających wdrażanie, a w przypadku ich identyfikacji podjąć działania w celu zminimalizowania ich negatywnego oddziaływania.

2. Postępy w realizacji zintegrowanego krajowego planu w dziedzinie energii i klimatu /biorąc również pod uwagę treść załącznika nr 8 „Sprawiedliwa transformacja w kierunku neutralności klimatycznej” do Sprawozdania krajowego na 2024 r. dotyczącego Polski/

Kontekst ogólny

UP jest zgodna z kierunkami rozwoju i partycypuje do celów wskazanych w Krajowym Planie w dziedzinie Energii i Klimatu (KPEiK), który powstał w oparciu o rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1999 z dnia 11 grudnia 2018 r. w sprawie zarządzania unią energetyczną i działaniami w dziedzinie klimatu.

Programy polityki spójności są zgodne z zaleceniami Rady w sprawie polityki gospodarczej, polityki społecznej, polityki zatrudnienia, polityki strukturalnej i polityki budżetowej Polski (CSR) z 2024 r. Uwzględniają zalecenie 4. dotyczące rozwoju sektora odnawialnych źródeł energii oraz podjęcie działań w celu przyspieszenia stopniowego wycofywania paliw kopalnych w sektorze ciepłowniczym. Szczególne znaczenie w kontekście realizacji tego zalecenia mają programy krajowe FEnIKS, FENG, FEPW oraz 16 programów regionalnych.

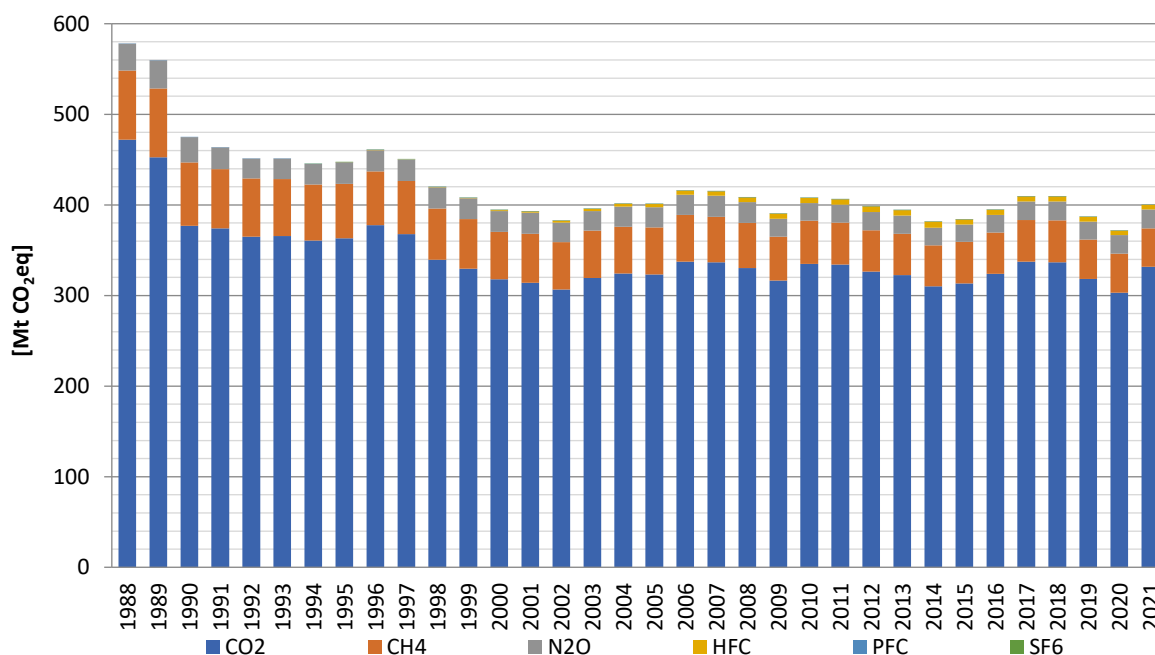
Transformacja energetyczna w Polsce jest procesem dynamicznym, który nabiera tempa w odpowiedzi na globalne wyzwania związane ze zmianami klimatu oraz zobowiązania wynikające z członkostwa w Unii Europejskiej. Polska, tradycyjnie uzależniona od węgla jako głównego źródła energii, od kilkunastu lat zaczyna intensywnie rozwijać produkcję energii z alternatywnych źródeł, dążąc do zróżnicowania swojego mixu energetycznego i zwiększenia udziału odnawialnych źródeł energii (OZE). W ostatnich latach zauważalne są znaczące postępy w tej dziedzinie. Rozbudowa mocy wytwórczych z energii wiatrowej, zwłaszcza w sektorze lądowym oraz dynamiczny rozwój fotowoltaiki, zarówno na poziomie wielkoskalowym, jak i prosumenckim, wskazują na rosnącą rolę OZE w polskim systemie energetycznym. Wzrost liczby instalacji fotowoltaicznych w domach i przedsiębiorstwach, wspierany przez liczne programy dotacyjne, przyczynia się do decentralizacji produkcji energii i zwiększenia samowystarczalności energetycznej obywateli. Polska podejmuje również kroki w kierunku integracji nowoczesnych technologii magazynowania energii oraz rozwija mechanizmy Demand Side Response (DSR), które zwiększają elastyczność systemu elektroenergetycznego. Jednocześnie rośnie zainteresowanie wykorzystaniem wodoru jako nośnika energii, co może stać się kluczowym elementem przyszłego, niskoemisyjnego mixu energetycznego. Transformacja energetyczna w Polsce jest wspierana przez krajowe i europejskie strategie oraz plany, takie jak Krajowy Plan na rzecz Energii i Klimatu (KPEiK), które wyznaczają cele redukcji emisji gazów cieplarnianych i zwiększenia udziału OZE. Dążenie do osiągnięcia neutralności klimatycznej do 2050 roku wymaga kontynuacji i intensyfikacji wysiłków, jednak dotychczasowe osiągnięcia pokazują, że Polska jest na właściwej drodze do zrównoważonej i bezpiecznej przyszłości energetycznej.

I. Redukcja emisji gazów cieplarnianych

Krajowa emisja gazów cieplarnianych wykazuje ogólnie trend spadkowy, przy czym od 2000 r. można mówić o bardzo łagodnym tempie tego spadku, w tym występują lata, w których następuje niewielki wzrost emisji. Dominującą rolę w emisji krajowej odgrywa dwutlenek węgla, którego udział w 2021 r. wyniósł 82,9%. Udział metanu i podtlenku azotu jest znacznie mniejszy i wynosi odpowiednio: 10,7% i 5,2%. Fluorowane gazy przemysłowe (tzw. F-gazy) mają niewielki udział w krajowej emisji gazów cieplarnianych (łącznie ok. 1,3%), przy czym w Polsce nie odnotowano emisji NF3.

W 2021 r. całkowita emisja gazów cieplarnianych w Polsce (z uwzględnieniem emisji pośredniej CO₂ i wyłączeniem emisji i pochłaniania gazów cieplarnianych z LULUCF – użytkowanie gruntów, zmiany użytkowania gruntów i leśnictwo), przeliczona na ekwiwalent CO₂, wynosiła 399,94 Mt CO₂eq i była mniejsza o 30,8% od emisji w roku bazowym 1988. Wielkość emisji z uwzględnieniem LULUCF w roku 2021 wynosiła 379 842,88 Mt CO₂eq i była mniejsza w stosunku do roku bazowego o 32,25%. We wszystkich kategoriach źródeł zanotowano spadek emisji w stosunku do roku 1988. Największy spadek w emisji GHG zanotowano w kategoriach: 5. *Odpady*, 3. *Rolnictwo* i 1. *Energia* (odpowiednio o 74,4%, 32,0% i 29,9%).

Poniższy wykres przedstawia Emisje gazów cieplarnianych w latach 1988-2021.

Źródło: KOBIZE, IOS-PIB

II. Elektroenergetyka i OZE

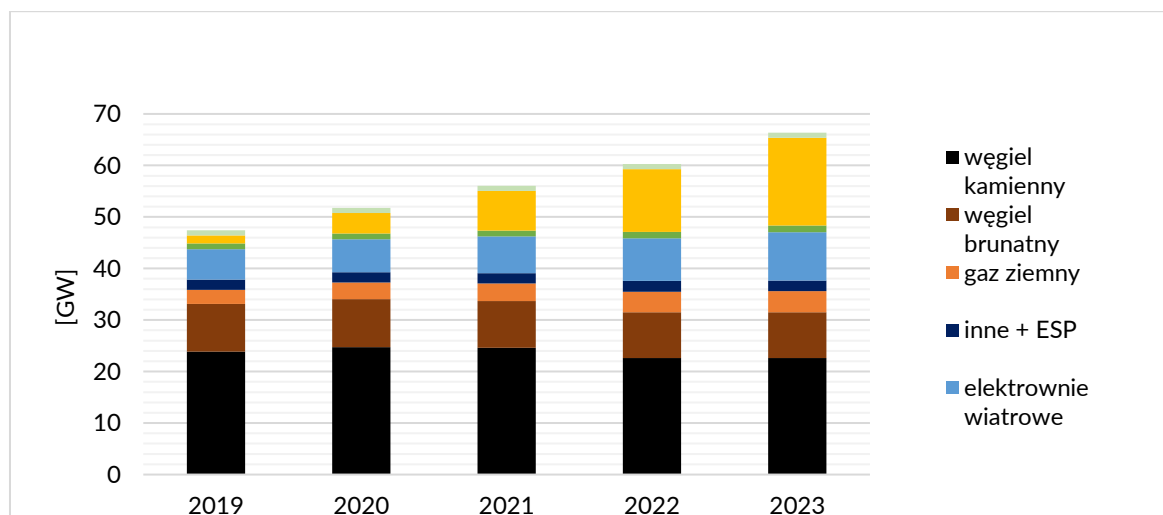
Dążąc do zróżnicowania swojego miksu energetycznego Polska poczyniła w ostatnich latach znaczące postępy w zmniejszaniu uzależnienia od węgla jako głównego źródła energii oraz w intensywnym rozwoju alternatywnych źródeł, zwłaszcza z odnawialnych źródeł energii (OZE). Na przestrzeni lat 2022-2023 odnawialne źródła energii zwiększyły swój udział w krajowym miksie energetycznym z 21% do 27%, podczas gdy udział węgla skurczył się z 70 % do 61%, osiągając najniższy poziom w ponad 100-letniej historii polskiej elektroenergetyki. Co istotne, zmiany w zakresie struktury miksu energetycznego wpłynęły również na zmiany w zakresie spadku wydobycia węgla, który w ostatnich latach kształtował się następująco 2021 – 55 mln ton, 2022 – 52, 8 mln ton, 2023 – 48,4 mln ton.

W Polsce sukcesywnie postępuje proces transformacji sektora elektroenergetycznego w kierunku zwiększenia wykorzystania źródeł odnawialnych. W okresie od 2019 do 2023 r. nastąpił wzrost mocy zainstalowanej w KSE z poziomu ok. 47 GW do poziomu ok. 66 GW. Największy udział w zwiększeniu mocy zainstalowanej odnotowały odnawialne źródła energii, głównie w wyniku przyłączeń generacji fotowoltaicznej (w szczególności mikroinstalacji prosumenckich). Na koniec 2023 r. moc zainstalowana źródeł odnawialnych wynosiła niemal 29 GW, co stanowiło ponad 43 % mocy zainstalowanej w KSE i oznaczało wzrost mocy zainstalowanej źródeł odnawialnych o ok. 27 % w stosunku do roku

poprzedniego. Dynamiczny rozwój mocy wytwórczych opartych o odnawialne źródła energii wpływa na strukturę produkcji energii elektrycznej. Tak duże zainteresowanie energetyką odnawialną wynika m.in. z obniżenia kosztów instalacji systemów odnawialnych źródeł energii, a także programów wsparcia finansowego (przykładem jest program Mój Prąd).

Poniższy wykres przedstawia moc zainstalowaną w KSE [GW] w latach 2019-2023 w podziale na technologie wytwarzania energii.

Źródło: Opracowanie MKiŚ na podstawie danych z ARE. S.A pochodzących z danych statystycznych statystyki publicznej

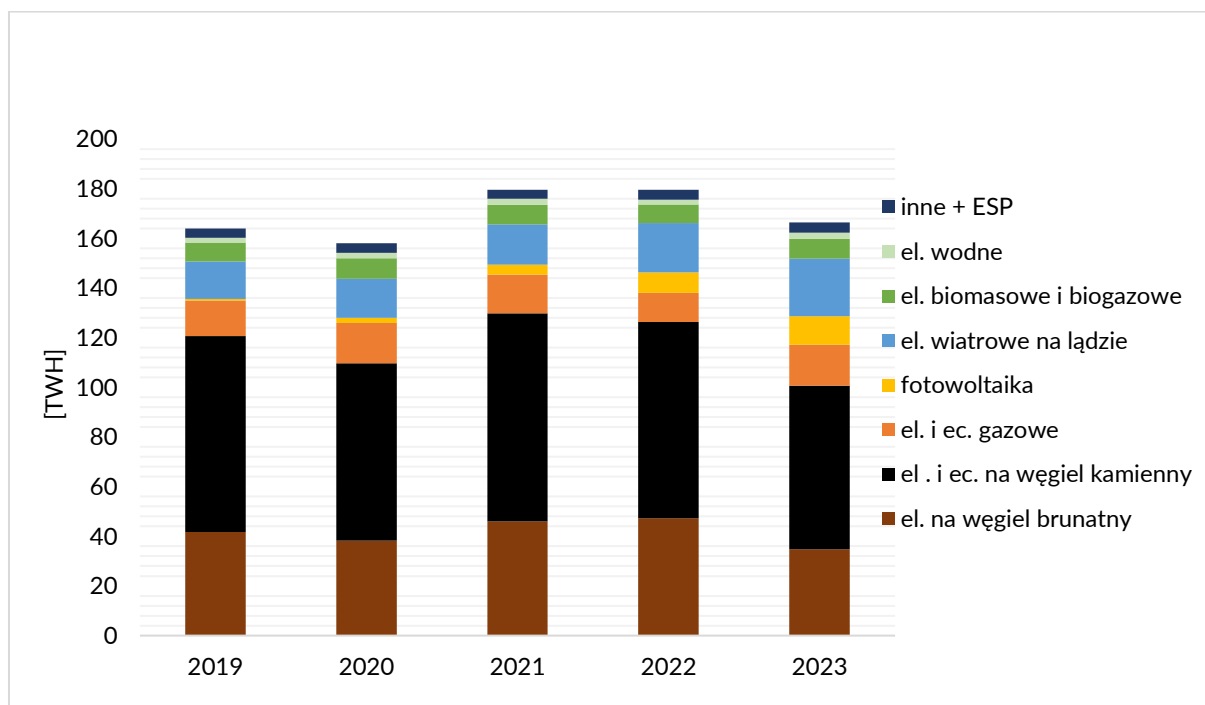
Poniższa tabela przedstawia moc zainstalowaną w KSE [GW] w latach 2019-2023 w podziale na technologie wytwarzania energii wraz z dynamiką przyrostu rok do roku.

[GW]	2019	2020	2021	2022	2023	dynamika 2019 vs 2020 [%]	dynamika 2020 vs 2021 [%]	dynamika 2021 vs 2022 [%]	dynamika 2022 vs 2023 [%]
węgiel kamienny	23,9	24,8	24,6	22,6	22,6	103,8%	99,4%	91,8%	100,2%
węgiel brunatny	9,3	9,3	9,1	8,9	8,9	100,0%	97,4%	98,4%	99,7%
gaz ziemny	2,7	3,2	3,4	4,0	4,1	119,5%	105,8%	117,0%	101,5%
inne + ESP	2,0	2,0	2,0	2,1	2,0	100,0%	100,0%	105,0%	97,3%
elektrownie wiatrowe	5,9	6,4	7,1	8,2	9,4	108,0%	111,5%	115,9%	114,3%
biomasa i biogaz	1,1	1,2	1,2	1,2	1,3	101,7%	101,1%	106,8%	102,3%
fotowoltaika	1,5	4,0	7,7	12,2	17,1	259,1%	193,9%	158,6%	140,0%
elektrownie wodne	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	100,3%	100,3%	100,1%	100,1%
paliwa kopalne	37,8	39,3	39,1	37,6	37,6	103,8%	99,5%	96,2%	100,1%
OZE	9,5	12,5	16,9	22,7	28,7	130,6%	135,9%	133,7%	126,9%
Suma	47,4	51,8	56,0	60,3	66,4	109,2%	108,3%	107,5%	110,1%
Udział OZE	20,14%	24,10%	30,24%	37,60%	43,30%				

Źródło: Opracowanie MKiŚ na podstawie danych z ARE. S.A pochodzących z danych statystycznych statystyki publicznej

Produkcja energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych w Polsce stale rośnie – w latach 2019-2023 wzrosła o 78%. Udział OZE w produkcji energii elektrycznej ogółem w tym okresie wzrósł z 15,5% do 27,1%. W 2023 roku energia elektryczna z OZE produkowana była przez poszczególne technologie w następujących proporcjach: elektrownie wodne 5,3%, elektrownie wiatrowe 51,5%, elektrownie fotowoltaiczne 25,3%, biopaliwa stałe 17,9%. O ile ze źródeł odnawialnych największy wzrost mocy zainstalowanej w latach 2019-2023 odnotowały elektrownie fotowoltaiczne, to elektrownie wiatrowe pozostały największym źródłem energii odnawialnej pod względem wielkości produkcji, generując ponad połowę energii elektrycznej z OZE.

Poniższy wykres przedstawia produkcję energii elektrycznej [TWh] w latach 2019-2023 w podziale na technologie wytwarzania energii

Źródło: Opracowanie MKiŚ na podstawie danych z ARE. S.A pochodzących z danych statystycznych statystyki publicznej

Poniższa tabela przedstawia produkcję energii elektrycznej [TWh] w latach 2019-2023 w podziale na technologie wytwarzania energii wraz z dynamiką przyrostu rok do roku.

[TWh]	2019	2020	2021	2022	2023	dynamika 2019 vs 2020 [%]	dynamika 2020 vs 2021 [%]	dynamika 2021 vs 2022 [%]	dynamika 2022 vs 2023 [%]
el. i ec. na węgiel kamienny	78,9	71,4	83,7	79,0	65,9	90,6%	117,2%	94,4%	83,4%
el. na węgiel brunatny	41,7	38,3	46,0	47,3	34,8	91,7%	120,2%	102,8%	73,5%
el. i ec. gazowe	14,3	16,2	15,6	11,7	16,5	113,5%	96,4%	75,0%	140,5%
inne + ESP	3,7	3,9	3,7	3,9	4,1	105,3%	96,9%	105,7%	103,6%
el. wiatrowe na lądzie	15,1	15,8	16,3	19,8	23,2	104,7%	102,9%	122,0%	117,1%
el. biomasowe i biogazowe	7,6	8,2	8,0	7,5	8,1	108,9%	96,7%	94,6%	107,1%
fotowoltaika	0,7	2,0	4,0	8,2	11,4	282,9%	195,8%	207,4%	138,7%
el. wodne	2,0	2,1	2,3	2,0	2,4	108,2%	110,5%	84,1%	122,4%
paliwa kopalne	138,6	129,8	149,1	142,0	121,3	93,7%	114,9%	95,2%	85,4%
OZE	25,3	28,2	30,5	37,5	45,1	111,2%	108,3%	123,0%	120,1%
Suma:	163,9	158,0	179,6	179,5	166,4	96,4%	113,7%	100,0%	92,7%
Udział OZE w produkcji	15,5%	17,8%	17,0%	20,9%	27,1%				

Źródło: Opracowanie MKiŚ na podstawie danych z ARE. S.A pochodzących z danych statystycznych statystyki publicznej

III. Efektywność energetyczna

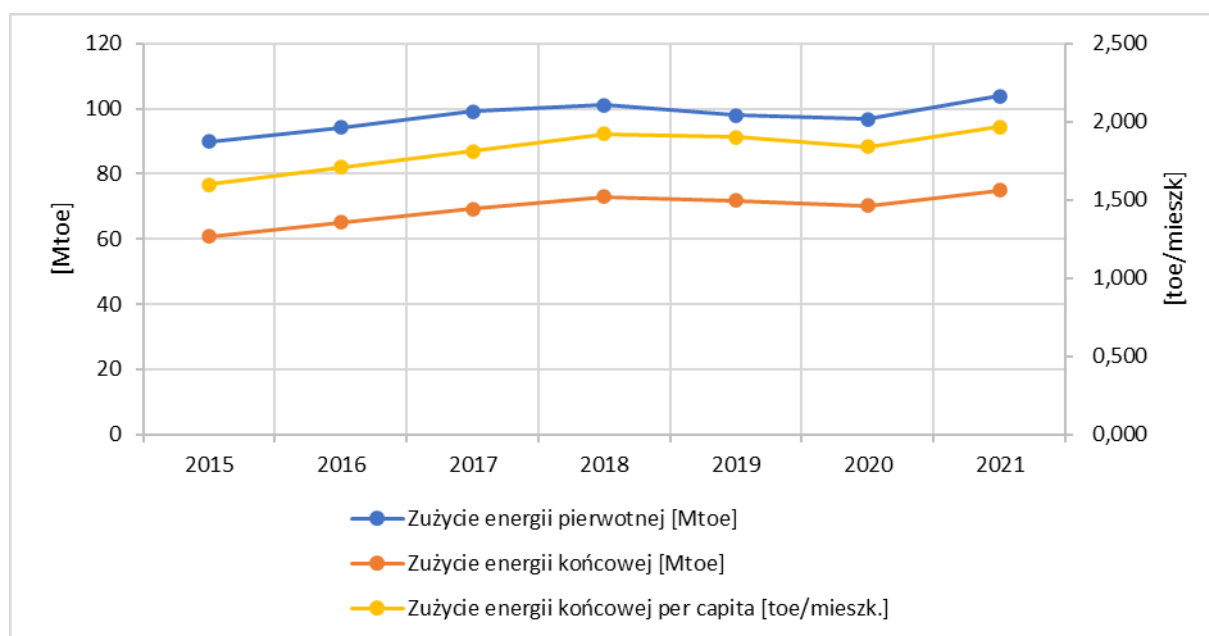
Niezwykle istotne jest również zwiększenie efektywności energetycznej w sektorze przemysłowym i gospodarstwach domowych. Efektywność energetyczna odgrywa kluczową rolę w poprawie standardów życia na całym świecie, zapewniając niezawodny i przystępny cenowo dostęp do energii, wspierając wzrost gospodarczy, przyspieszając przejście na czystą energię, utrzymując bezpieczeństwo energetyczne i redukując emisje dwutlenku węgla.

W latach 2011–2021 roczne skumulowane tempo wzrostu efektywności energetycznej wyniosło 0,9%. Energochłonność pierwotna PKB obniżała się w tym okresie o średnio 2,6% rocznie, a energochłonność finalna PKB o 1,5%. Najszybsze tempo poprawy efektywności energetycznej odnotowano w transporcie (o 2,2%). Całkowite zużycie energii pierwotnej wzrosło w latach 2011–2021 z 96,6 Mtoe do 104,0 Mtoe (tj. skumulowany roczny wskaźnik wzrostu - 0,7%). Natomiast finalne zużycie energii wzrosło w analizowanym okresie z 64,7 do 75,2 Mtoe (tj. skumulowany roczny wskaźnik wzrostu - 1,5%). Zarówno zużycie całkowite, jak i finalne osiągnęło najwyższą wartość w 2018 r. (było to odpowiednio 104,1 Mtoe oraz 74,9 Mtoe).

W 2021 r., w odniesieniu do 2011 roku, energochłonność pierwotna PKB obniżyła się o 20,3%, a energochłonność finalna o 13,8%. Po uwzględnieniu korekty klimatycznej tempo poprawy było nieznacznie wyższe (odpowiednio o 21,0% i 15,0%).

Największy wpływ na zmianę zużycia miała aktywność gospodarcza, której zwiększenie przyczyniło się do wzrostu zapotrzebowania na energię o 11,7 Mtoe w 2021 r. w stosunku do 2011 r. W przypadku gospodarstw domowych czynnikami wpływającymi na zwiększenie zapotrzebowania na energię był wzrost liczby mieszkań i zmiana stylu życia (większe mieszkania) oraz warunki pogodowe. Zmiany strukturalne w przemyśle przyczyniły się do zmniejszenia zużycia energii o 0,4 Mtoe, natomiast w transporcie zwiększyły o 1,6 Mtoe. Oszczędności energii wyniosły łącznie 5,8 Mtoe, przy czym największe redukcje zostały osiągnięte w gospodarstwach domowych (2,4 Mtoe). Warunki pogodowe wpłynęły na zwiększenie zużycia energii o 1,0 Mtoe, a pozostałe czynniki na zmniejszenie o 0,1 Mtoe.

Charakterystyka zużycia energii pierwotnej, końcowej oraz zużycie energii per capita w latach 2015-2021.

Źródło: Raporty GUS: „Energia” 2017-2023, Energetyka polska Warszawa 2022

IV. Syntetyczny opis zmian celów w aktualizacji KPEiK dla wskazanych obszarów.

W I kwartale 2024r. Polska przygotowała wstępną wersję aktualizacji KPEiK, zawierającą m.in. kontrybucję do celów klimatyczno-energetycznych UE na 2030 r. oraz jeden scenariusz prognostyczny (WEM - with existing measures). Pakiet dokumentów przekazano do Komisji Europejskiej w dn. 1 marca 2024 r. W IV kwartale 2024 r. MKiŚ przeprowadził konsultacje publiczne projekt KPEiK, który został uzupełniony m.in. o scenariusz aktywnej transformacji (WAM with existing measures). Prace nad aktualizacją KPEiK zostaną sfinalizowane w 2025 r.

Wg najbardziej aktualnych danych podstawowe cele dotyczące redukcji emisji gazów cieplarnianych, rozwoju odnawialnych źródeł energii oraz efektywności energetycznej kształtują się następująco:

Redukcja emisji gazów cieplarnianych	KPEiK'2019	WAM	WEM	Fit for 55	Uwaga
w całej gospodarce (vs. 1990)	-30%	-50% (44,5% bez LULUCF)	-42% (41% bez LULUCF)	–	bez obowiązku dla państw członkowskich
w sektorach non-ETS (vs. 2005)	-7%	-18,2%	-14,3%	-17,1%	indywidualny dla PL
wkład LULUCF		-42,1 mln t CO ₂ eq	-24,6 mln t CO ₂ eq	-38,1 mln t CO ₂ eq	indywidualny dla PL

Odnawialne źródła energii					
w finalnym zużyciu energii brutto	21-23%	32,6%	29,8%	32%	indywidualny dla PL, na podstawie formuły
w elektroenergetyce	32%	56,1%	50,1%	–	bez obowiązku dla państw członkowskich
w ciepłownictwie	28%	35,4%	32,1%	31,6%	przyrost o 0,8-1,1 pp r/r
w transporcie	14%	17,7%	17,7%	29%	dla wszystkich pcz

Efektywność energetyczna					
zużycie energii pierwotnej redukcja vs. prognozy PRIMES2020	(-23% vs. PRIMES2007)	-13,6%	-9,4%	-14,4%	indywidualny dla PL, na podstawie formuły
finalne zużycie energii redukcja vs. prognozy PRIMES2020	(-22% vs. PRIMES2007)	-4,6%	-0,5%	-12,8%	indywidualny dla PL, na podstawie formuły

Potwierdzenie kierunków wsparcia określonych w akPEiK oraz polityce spójności na podstawie zidentyfikowanych wskaźników:

Wskaźniki UP:

- 7% redukcji emisji gazów cieplarnianych w sektorach nieobjętych systemem ETS w porównaniu do poziomu w roku 2005,
- 21-23% udziału OZE w finalnym zużyciu energii brutto (cel 23% będzie możliwy do osiągnięcia w sytuacji przyznania Polsce dodatkowych środków unijnych, w tym przeznaczonych na sprawiedliwą

transformację), uwzględniając: 14% udziału OZE w transporcie i roczny wzrost udziału OZE w ciepłownictwie i chłodnictwie o 1,1 pkt. proc. średniorocznie.

- wzrost efektywności energetycznej o 23% w porównaniu z prognozami PRIMES2007,
- redukcję do 56-60% udziału węgla w produkcji energii elektrycznej

Prognozy w scenariuszu WAM do projektu aktualizacji KPEiK wskazują na następujące wartości, które mogą ulec zmianie w finalnej wersji dokumentu:

- 50,45 % redukcji emisji gazów cieplarnianych w całej gospodarce w porównaniu do poziomu w roku 1990,
- 18,2 % redukcji emisji gazów cieplarnianych w sektorach nieobjętych systemem ETS w porównaniu do poziomu w roku 2005,
- 32,6 % udziału OZE w finalnym zużyciu energii brutto, uwzględniając: 56,1% udziału w elektroenergetyce, 17,7 % udziału OZE w transporcie i 35,4 % w ciepłownictwie i chłodnictwie,
- dążenie do 14,4 % redukcji energii pierwotnej oraz 12,8% energii finalnej w porównaniu z prognozami PRIMES2020.

3. Postępy w realizacji zasad Europejskiego filaru praw socjalnych

I. Europejski Filar Praw Socjalnych

Europejski Filar Praw Socjalnych, ogłoszony w 2017 r., określa 20 kluczowych zasad tworzenia silnej społecznie Europy. Zasady te dzielą się na trzy obszary interwencji: (1) równe szanse i dostęp do rynku pracy, (2) uczciwe warunki pracy oraz (3) ochrona socjalna i inkluzywność. 4 marca 2021 r. Komisja Europejska (KE) opublikowała ***Plan Działania dla wdrożenia Europejskiego Filaru Praw Socjalnych (EFPS)***. Plan określa szereg działań w ramach UE, które KE zobowiązała się podjąć w trakcie obecnego mandatu, opierając się na inicjatywach przedstawionych przez Komisję od czasu ogłoszenia Europejskiego Filaru Praw Socjalnych w Goteborgu w 2017 r. Dokument ma szerszy zakres niżby sugerował jego tytuł. Ma to być także dokument programowy UE na obecną dekadę, do 2030 r.

W *Planie* przedstawiono trzy nowe główne cele UE w zakresie zatrudnienia, umiejętności i ochrony socjalnej, które mają zostać osiągnięte do 2030 r.:

1. Co najmniej 78 proc. osób w wieku 20–64 lat powinno mieć zatrudnienie;
2. Co najmniej 60 proc. wszystkich osób dorosłych powinno każdego roku uczestniczyć w szkoleniu;
3. Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym powinna zostać zredukowana o co najmniej 15 mln.

Są to cele do osiągnięcia na poziomie UE. Polska podczas posiedzenia Rady ds. Zatrudnienia, Polityki Społecznej, Zdrowia i Ochrony Konsumentów (EPSCO) 16 czerwca 2022 r. zobowiązała się do osiągnięcia do 2030 roku następujących wartości:

1. Co najmniej **78,3% osób w wieku 20–64 lat powinno mieć zatrudnienie;**
2. Co najmniej **51,7% wszystkich osób dorosłych powinno każdego roku uczestniczyć w rozwoju umiejętności;**
3. Liczba osób zagrożonych **ubóstwem lub wykluczeniem społecznym powinna zostać zredukowana o co najmniej 1,5 mln.**

Do ww. wartości odwołuje się również Umowa Partnerstwa na lata 2021-2027 jako oczekiwanych rezultatów do osiągnięcia m.in. w wyniku realizacji działań wskazanych w tym dokumencie.

II. Analiza realizacji celów krajowych Polski stanowiących wkład w realizację przez UE celów głównych wyznaczonych w Planie Działania dla wdrożenia Europejskiego Filaru Praw Socjalnych oraz ich związek z polityką spójności

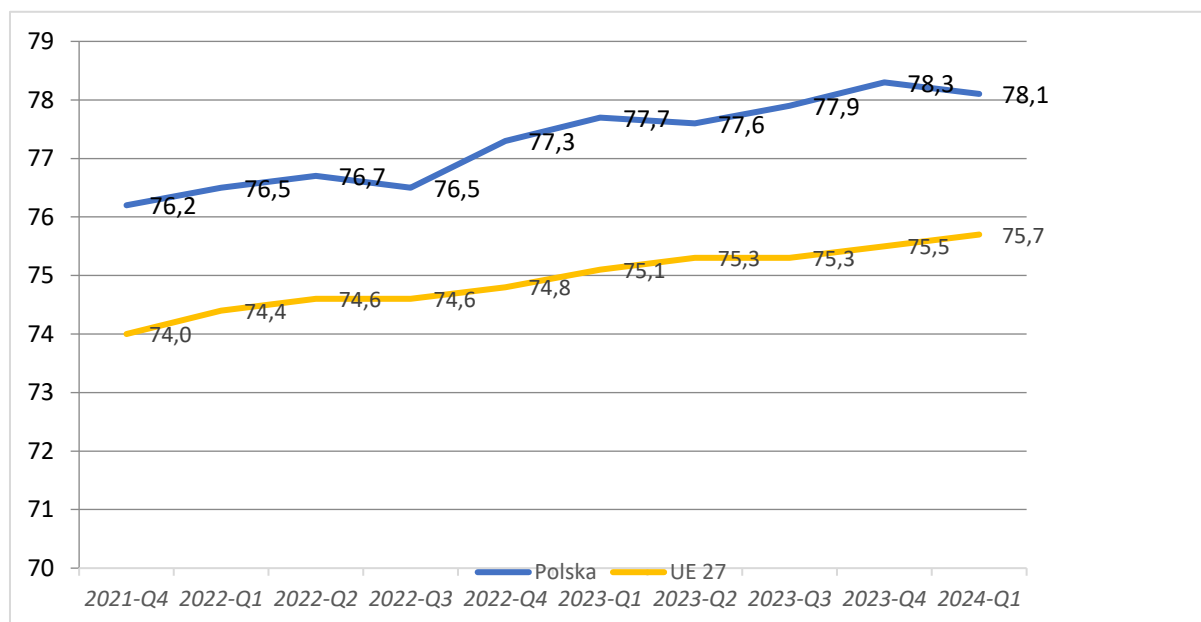
1. Zatrudnienie

Wskaźnik zatrudnienia na poziomie 78,3% do 2030 roku

1.1. Aktualna sytuacja w zakresie zatrudnienia

Wg danych Eurostatu¹ w 2023 r. wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 20-64 lata wyniósł w Polsce 77,9% i zwiększył się wobec poprzedniego roku o 1,2 p.p. Natomiast w ujęciu kwartalnym wskaźnik zatrudnienia obniżył się o 0,2 p.p. (względem tego samego kwartału ub. roku) osiągając w I kw. 2024 r. poziom 78,1%². Do celu wyznaczonego na 2030 rok dla Polski brakowało 0,2 p.p., natomiast przekraczamy docelowy poziom średniej unijnej założony na rok 2030. Roczny wskaźnik zatrudnienia wzrasta w Polsce regularnie od 2010 (wynosił wtedy 62,2%). Odnotowywane są jednak nieznaczne wahania kwartalne – krótkotrwałe spadki odnotowano np. w III kw. 2022 r. (o 0,2 p.p. kw/kw) i w II kw. 2023 r. (o 0,1 p.p. kw/kw). Nawet trudne okresy pandemii COVID-19 i wojny w Ukrainie, które powodowały zaburzenia na rynku pracy, w ujęciu rocznym nie zatrzymały trendu wzrostowego wskaźnika w Polsce.

Wykres 1. Wskaźnik zatrudnienia w Polsce i w UE (wiek 20-64 lata, w %)

Źródło: Opracowanie własne MRPiPS na podstawie danych Eurostatu.

¹https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/lfsi_emp_a/default/table?lang=en&category=labour.employ.lfsi.lfsi_emp, dostęp 05.08.2024.

²https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/lfsi_emp_q/default/table?lang=en&category=labour.employ.lfsi.lfsi_emp, dostęp 08.08.2024.

Po gwałtownym spowolnieniu tempa wzrostu PKB w 2023 r. (do 0,2%) w 2024 r. nastąpiło przyspieszenie wzrostu gospodarczego. Według wstępnego szacunku GUS produkt krajowy brutto w 2024 r. wzrósł realnie o 2,9%³. W ustawie budżetowej na 2025 r., zakłada się, że wzrost PKB wyniesie 3,9%, w 2025 r. KE prognozuje wzrost polskiego PKB w 2025 r. na poziomie 3,6%⁴. Inflacja w całym 2024 roku wyniosła 3,6%⁵. Zgodnie z prognozą KE w 2025 r. będzie ona wyższa (4,7%), by w 2026 r. obniżyć się do 3,0%⁶.

Zgodnie z danymi KE spowolnienie gospodarcze w 2023 r. miało ograniczony wpływ na rynek pracy. Bezrobocie zasadniczo nie zmieniło się w 2023 r., ponieważ pracodawcy skrócili czas pracy, ale w większości niechętnie podchodzili do zwolnień pracowników. W czerwcu 2024 r. stopa bezrobocia, wg metodologii Eurostatu⁷, wyniosła 3,0% i utrzymuje się na historycznie niskim poziomie. Zgodnie z danymi GUS stopa bezrobocia rejestrowanego w czerwcu 2024 r. wyniosła 4,9% i była niższa o 0,2 p.p. niż przed rokiem⁸. Prognozy Ministerstwa Finansów⁹ przewidują, że stopa bezrobocia rejestrowanego w 2025 obniży się do poziomu 4,9%, natomiast stopa bezrobocia wg BAEL obniży się do 2,7% w 2025 r. Prognoza stopy bezrobocia wg KE podaje 2,8% w 2025 r. i osiągnięcie wartości 2,7% w 2026 r.

1.2. Mapa drogowa realizacji celu w zakresie zatrudnienia

Biorąc pod uwagę aktualną sytuację, z dużym prawdopodobieństwem można założyć, że Polska osiągnie wyznaczony cel dotyczący zatrudnienia osób w wieku 20–64 lat na poziomie co najmniej 78,3%. Wg danych Eurostatu w I kw. 2024 r. wskaźnik zatrudnienia wyniósł 78,1% i w związku z korzystną sytuacją na rynku pracy oraz koniunkturą gospodarczą (obniżanie się poziomu inflacji i odbicie wzrostu gospodarczego po słabym 2023 roku), przewidywane są dalsze jego wzrosty w kolejnych kwartałach. Przy zachowaniu obecnych trendów cel może zostać zrealizowany już w latach 2024–2025. Wg prognoz Komisji¹⁰ wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 20–64 lata osiągnie wartość 78,5% w 2024 r. i 79,5% w 2025 r.

Wskaźnik zatrudnienia nie będzie wzrastał stale w tak dynamicznym tempie jak obecnie ma to miejsce, ponieważ z czasem będzie wyczerpywać się przestrzeń uwarunkowana czynnikami społeczno-ekonomicznymi, w jakiej dalsze wzrosty mogłyby zachodzić (przykładowo, stopa bezrobocia nie będzie już dalej znacząco spadać, a liczba osób biernych, które można aktywizować, będzie się kurczyć). Niemniej jednak obecnie nie przewiduje się, by trend wzrostowy mógł się w nadchodzących latach odwrócić, co poskutkowałoby niższą wartością wskaźnika w 2030 r. niż zadeklarowana w celu krajowym wartość 78,3%.

³ <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rachunki-narodowe/roczne-rachunki-narodowe/produkt-krajowy-brutto-w-2024-roku-szacunek-wstepny,2,14.html>

⁴ <https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-surveillance-eu-economies/poland/economic-forecast-poland>

⁵ <https://stat.gov.pl/sygnalne/komunikaty-i-obwieszczenia/lista-komunikatow-i-obwieszczen/komunikat-w-sprawie-sredniorocznego-wskaznika-cen-towarow-i-uslug-konsumpcyjnych-ogolem-w-2024-r-,50,12.html>

⁶ https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-surveillance-eu-economies/poland/economic-forecast-poland_en

⁷ <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-euro-indicators/w/3-01082024-ap>, dostęp 06.08.2024.

⁸ <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rynek-pracy/bezrobocie-rejestrowane/stopa-bezrobocia-rejestrowanego-w-latach-1990-2024,4,1.html>, dostęp 06.08.2024.

⁹ <https://www.gov.pl/web/finanse/prognozy-makroekonomiczne-i-fiskalne>, dostęp 06.08.2024.

¹⁰ 2024 Employment Performance Monitor.

Niekorzystne czynniki demograficzne będą powodować zmniejszanie się liczby osób w wieku produkcyjnym (także z tej przyczyny zatrudnienie osób w grupie 20-64 lata będzie wzrastać). Polska jest jednym z najszybciej starzejących się krajów w UE i w perspektywie długoterminowej tendencje demograficzne będą oddziaływać na jej system emerytalny. Przewiduje się, że współczynnik obciążenia demograficznego (65+/20-64) do 2070 roku będzie wynosił powyżej 60% (powyżej średniej UE)¹¹. Kluczowe zatem będzie zapewnienie maksymalnego uczestnictwa w rynku pracy grup niedostatecznie dotychczas reprezentowanych tj. m.in. osób starszych, kobiet, osób z niepełnosprawnościami, osób młodych, osób o niskich kwalifikacjach i osób z doświadczeniem uchodźczym. W Krajowym Planie Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO) realizowana jest reforma A4.6 Wzrost współczynnika aktywności zawodowej określonych grup poprzez rozwój opieki długoterminowej. Dzięki wdrożeniu reformy zostanie zwiększony dostęp do usług opieki długoterminowej, a także poprawiona zostanie jakość opieki, co przełoży się na odciążenie opiekunów faktycznych i możliwość kontynuacji lub podjęcia przez nich zatrudnienia.

Dodatkowe zachęty do pozostawania na rynku pracy, takie jak praca zdalna lub rozwiązania podatkowe dla seniorów (PIT-0), będą pozytywnie wpływać na dłuższą obecność na rynku pracy osób starszych, zwłaszcza kobiet (wiek emerytalny 60 lat). Istotnym impulsem do aktywności młodszych kobiet na rynku pracy mogą stać się założenia ustawy o wspieraniu rodziców w aktywności zawodowej oraz w wychowaniu dziecka „Aktywny rodzic”. Dodatkowym wsparciem w rozwoju aktywności zawodowej młodych rodziców poprzez zapewnienie dostępnej cenowo i terytorialnie opieki nad najmłodszymi dziećmi jest realizacja programu Aktywny Maluch (finansowanego ze środków europejskich oraz budżetu państwa). Celem programu jest utworzenie ponad 102 tys. miejsc opieki w żłobkach, klubach dziecięcych i u dziennych opiekunów oraz dofinansowanie do ich funkcjonowania przez pierwsze 3 lata. Ważna będzie również reforma publicznych służb zatrudnienia i otwarcie urzędów pracy na osoby bierne zawodowo, która jest realizowana w ramach KPO. Ponadto, napływ imigrantów m.in. z Ukrainy w średnim i długim okresie również powinien oddziaływać pozytywnie na polski rynek pracy, zwłaszcza w warunkach sprzyjających integracji. Atrakcyjność polskiego rynku pracy dla migrantów i Polaków powracających z zagranicy będzie mieć duże znaczenie dla przyszłej podaży pracy. Interwencja Europejskiego Funduszu Społecznego Plus w latach 2021-2027 również koncentruje się w obszarze rynku pracy na:

- wsparciu działań na rzecz większego dostępu do zatrudnienia dla wszystkich osób poszukujących pracy, poprzez aktywizację zawodową osób pozostających bez pracy, w tym zwłaszcza dla znajdujących się w trudnej sytuacji na rynku pracy: kobiet, osób młodych (w tym NEET), osób starszych, osób długotrwale bezrobotnych i osób o niskich kwalifikacjach i kompetencjach, osób z niepełnosprawnościami;
- integracji społeczno-zawodowej obywateli państw trzecich;
- promowaniu samozatrudnienia, w tym z wykorzystaniem instrumentów zwrotnych;
- przeciwdziałaniu segmentacji rynku pracy m.in. poprzez zapewnienie większego dostępu do stabilnego zatrudnienia oraz możliwości podnoszenia kompetencji i kwalifikacji dla osób zatrudnionych na umowach krótkoterminowych, umowach cywilno-prawnych, ubogich pracujących i osób odchodzących z rolnictwa;
- budowaniu zdolności partnerów społecznych i wzmocnieniu dialogu społecznego, aby skutecznie

---

¹¹ Sprawozdanie krajowe na 2024 r. dotyczącego Polski towarzyszące Zaleceniom Rady w sprawie polityki gospodarczej, polityki społecznej, polityki zatrudnienia, polityki strukturalnej i polityki budżetowej Polski (COM (2024) 621 s. 15

odpowiedzieć na wyzwania w zakresie zielonej i cyfrowej transformacji oraz potrzebą utrzymania pracowników jak najdłużej w aktywności zawodowej.

Osiągnięcie wyznaczonego celu mogą jednak utrudniać takie czynniki jak: niedopasowanie kompetencji pracowników do potrzeb rynku, który z jednej strony oparty będzie o wysokie kwalifikacje i nowe technologie, a z drugiej strony odczuwa niedobory pracowników w zawodach robotniczych i w usługowych, konieczność transformacji w kierunku gospodarki niskoemisyjnej, a co za tym idzie utrata miejsc pracy i trudności w zatrudnieniu osób, które nie będą posiadać odpowiednich kompetencji. Prawdopodobnie dalsza automatyzacja, robotyzacja i wykorzystywanie AI spowodują, że zmniejszy się zapotrzebowanie na pracowników w niektórych branżach. Jednocześnie w dłuższej perspektywie czasowej ww. miejsca pracy zostaną zastąpione nowymi, o wyższej jakości.

W związku z powyższym istotnego znaczenia nabiera drugi z celów, jaki ma do zrealizowania Polska i UE, czyli zwiększenie wskaźnika kształcenia ustawicznego osób dorosłych. W kontekście ww. dwóch transformacji (cyfrowej i energetycznej) i zmian demograficznych wyraźnie widoczny staje się komplementarny charakter dwóch celów głównych do roku 2030 – wskaźnika zatrudnienia i wskaźnika w obszarze kształcenia ustawicznego, o którym mowa poniżej.

2. Uczestnictwo osób dorosłych w kształceniu i szkoleniu

Do końca 2030 roku osiągnięcie wskaźnika uczestnictwa w kształceniu i szkoleniu na poziomie 51,7% (odsetek osób dorosłych uczestniczących każdego roku w szkoleniu).

2.1 Aktualna sytuacja w zakresie kształcenia i szkolenia

W *Planie działania na rzecz EFPS* przedstawione zostały konkretne przedsięwzięcia zbliżające państwa członkowskie do wyznaczonych celów, w tym w zakresie podnoszenia umiejętności. W 2022 r. przyjęto 2 zalecenia Rady w sprawie:

- indywidualnych rachunków szkoleniowych,
- w sprawie europejskiego podejścia do mikropoświadczeń na potrzeby uczenia się przez całe życie i zdolności do zatrudnienia.

Obydwa zalecenia są też częścią 12 działań zapowiedzianych w Europejskim Programie na Rzecz Umiejętności (z lipca 2020 r.). Indywidualne rachunki szkoleniowe zapewnią osobom w wieku produkcyjnym środki finansowe na szkolenia, które pozwolą przez całe życie podnosić umiejętności i zwiększać szanse na zatrudnienie. Mikropoświadczenia umożliwią potwierdzanie wyników niewielkich, zindywidualizowanych działań edukacyjnych (np. krótkich kursów czy szkoleń), a tym samym wspomogą ukierunkowane, elastyczne nabywanie wiedzy, umiejętności i kompetencji.

W ramach upowszechnienia uczenia się dorosłych w Polsce niezbędne jest podjęcie intensywnych działań i inicjatyw ze strony resortów i obszarów przez nie nadzorowanych, instytucji rynku pracy, samorządów i organizacji pozarządowych. Konieczne jest także zbudowanie szerokiej świadomości społecznej na temat znaczenia uczenia się dorosłych dla możliwości długoterminowego zatrudnienia i godnej pracy.

Podstawowym dokumentem strategicznym odnoszącym się bezpośrednio do obszaru uczenia się dorosłych w Polsce jest przyjęta w grudniu 2020 r. przez Radę Ministrów Zintegrowana Strategia Umiejętności 2030 (ZSU). W lutym 2023 r. Rada Ministrów przyjęła rządowy program pn. *Program Rozwoju Kompetencji Cyfrowych (DCDP)*.

Rozwój umiejętności, w tym umiejętności cyfrowych, jest szeroko wspierany w ramach Funduszy UE w perspektywie finansowej na lata 2021-2027. W programie Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 (FERS), który jest częścią polityki spójności, zaplanowano działania w czterech obszarach: promowanie i wzmocnienie systemu kształcenia zawodowego, rozwój narzędzi wspierających uczenie się osób dorosłych, koordynacja polityki uczenia się przez całe życie, wsparcie edukacyjne dla przedsiębiorców i ich pracowników w obszarach kluczowych dla współczesnej gospodarki oraz dla osób dorosłych w zakresie podstawowych umiejętności cyfrowych. Ponadto w Programie Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy 2021-2027 (FERC) wspierane jest podnoszenie kompetencji cyfrowych pracowników zaangażowanych w świadczenie cyfrowych procesów i usług oraz podnoszenie świadomości w zakresie korzystania z nowoczesnych technologii. Na poziomie regionalnym zapewnione jest również bezpośrednie wsparcie edukacyjne dla pracowników i osób dorosłych uczestniczących w szkoleniach z własnej inicjatywy. Dodatkowo część środków z KPO także istotnie wesprze obszary związane z rozwojem infrastruktury badawczej, cyfryzacją edukacji, szkolnictwem zawodowym oraz rozwojem polityki uczenia się przez całe życie.

Zgodnie z prawem krajowym minister do spraw pracy opracowuje i wdraża *Krajowy Plan Działań na rzecz Zatrudnienia (KPDZ)*. Od kilku lat rozwój umiejętności jest identyfikowany jako jeden z kluczowych celów krajowej polityki zatrudnienia, ze szczególnym uwzględnieniem umiejętności cyfrowych, tzw. zielonych umiejętności oraz umiejętności potrzebnych w sektorach zdrowia i opieki. Pomimo prowadzonych działań, dane wskazują na stosunkowo niski w Polsce – w porównaniu z innymi państwami członkowskimi UE – udział osób dorosłych w kształceniu i szkoleniu. Dane te pochodzą z Labour Force Survey (LFS), w Polsce znanego jako BAEL, w którym od wielu lat bada się aktywność edukacyjną dorosłych w zawężeniu do 4 tygodni przed badaniem. Takie podejście nie jest korzystne dla pełnej identyfikacji uczestnictwa dorosłych w edukacji innej niż formalna (pozaformalnej, tj. organizowanej poza programami kształcenia w oświacie i szkolnictwie wyższym). Tego typu edukacja opiera się głównie na krótkich cyklach. Z tego powodu dominuje w zorganizowanym uczeniu się dorosłych. Widać to nawet w ww. badaniu LFS, w którym w roku 2022 jedynie 3,3% dorosłych w UE deklarowało uczestnictwo w edukacji formalnej, a 9,1% w edukacji pozaformalnej. W badaniu Adult Education Survey (AES), realizowanym co do zasady co 5 lat, stosującym odniesienie 12-miesięczne ta dominacja jest wyraźniejsza – w roku 2022 wynosiła odpowiednio 6,3% i 44,0%. W związku z tym w UE uzgodniono, że od roku 2022 badanie LFS stosować będzie także odniesienie 12-miesięczne.

W 2022 r. średnia wartość dla UE-27 wskaźnika opisującego udział osób w wieku 25-64 lata w kształceniu i szkoleniu (formalnym i pozaformalnym) w odniesieniu 4-tygodniowym wyniosła 11,9%. Do państw o najniższym poziomie wskaźnika zaliczono Bułgarię (1,7%), Grecję (3,3%) i Chorwację (4,4%). Do wiodących krajów w tym zakresie należą Dania (27,9%), Niderlandy (26,4%), Finlandia (25,2%). W Polsce wartości wymienionego wskaźnika w zeszłych dwóch dekadach oscylowały w przedziale 3,5% (2015) - 5,7% (2018, po poszerzeniu części kwestionariusza dotyczącej edukacji pozaformalnej). W roku 2022 wskaźnik ten wzrósł do 7,6%, a w II kwartale 2023 wynosił 8,7%.

W odniesieniu 12-miesięcznym średnia wartość wskaźnika dla UE-27 (grupa wiekowa 25-64 lat) wyniosła w 2022 r. 25%. Dla ww. państw wartość ta wynosiła: Bułgaria – 2,9%, Grecja – 5,6%, Chorwacja – 8,2%, Dania – 49,1%, Niderlandy – 45,4%, Finlandia – 43,9%. Dane dla Polski to 15,3% w roku 2022. Do chwili obecnej Eurostat nie opublikował danych w tym odniesieniu za 2023 r.

Jak wyżej zaznaczono, do monitorowania celu uczestnictwa osób dorosłych w kształceniu i szkoleniu używany będzie w UE, w tym w Polsce, nowy wskaźnik, w którym okresem referencyjnym

jest ostatnie 12 miesięcy przed badaniem. Do tej pory takiego wskaźnika używano w realizowanym co kilka lat badaniu AES. W edycji tego badania z roku 2016 (przed ustaleniem nowego celu na rok 2030 wynoszącego 51,7%) wskaźnik dla Polski kształtował się na poziomie 25,5% (w tym 20,9% - po odjęciu uczestnictwa dorosłych w planowanym szkoleniu na stanowisku pracy, które Eurostat uważa za zbyt trudne do badania) i był on traktowany jako wartość wyjściowa dla określenia celu uczestnictwa dorosłych w kształceniu i szkoleniu na poziomie 51,7% 2030 r. W roku 2022 wartość tego wskaźnika dla Polski osiągnęła 24,3% (co może być efektem zmniejszonej aktywności edukacyjnej podczas pandemii), a dla UE 46,6% (jeszcze bez podania o ile będzie on obniżony przez odjęcie uczestnictwa dorosłych w planowanym szkoleniu na stanowisku pracy).

Według badania AES 2022 główną barierą w rozwoju zorganizowanych instytucjonalnie form uczenia się dorosłych jest po prostu brak chęci do uczestnictwa w kształceniu i szkoleniu. Z niskiego na tle UE odsetka dorosłych uczestniczących w kształceniu i szkoleniu w Polsce (24,3% wobec 46,6% w UE) 19,5% zadeklarowało, że nie chce w nim uczestniczyć dalej (w UE 30,4%). Wśród tych w Polsce, którzy nie uczestniczyli w kształceniu i szkoleniu, 69,3% zadeklarowało, że dalej nie chce w nim uczestniczyć (w UE 42,4%). Razem daje to wyraźną większość dorosłych w Polsce deklarujących, że nie chce uczestniczyć w edukacji (kształceniu i szkoleniu). Głównym powodem jest brak odczuwania takiej potrzeby. Wskazało na to 68,1% z grona niechętnych uczestnictwu w Polsce. Na powody osobiste wskazało 12,1%, na inne powody 4,5%, a nie odpowiedziało 15,2% (w UE odpowiednio 75,9%, 9,2%, 11,6%, 3,4%). Niskie wyniki dotyczące motywacji dorosłych w Polsce do uczestnictwa w edukacji mogą być efektem stosowania języka kojarzącego to uczestnictwo z edukacją zapamiętaną ze szkoły. Symptomatic tego jest, że główne europejskie badanie uczenia się i edukacji dorosłych (Adult Education Survey) było u nas tłumaczone na Kształcenie osób dorosłych. Dopiero w jego ostatniej edycji w Polsce z roku 2022 nadano mu nazwę Uczenie się dorosłych.

W badaniach LFS i AES ukierunkowanych na uczestnictwo osób dorosłych w kształceniu i szkoleniu nie bada się szerzej dbania o swoje umiejętności w obszarze edukacji innej niż formalna (pozaformalnej), która ma decydujący wpływ na ogólny wskaźnik uczestnictwa dorosłych w edukacji (kształceniu i szkoleniu). Tak zorientowany kierunek prezentuje Bilans Kapitału Ludzkiego (BKL) realizowany jedynie w Polsce. Z badań BKL roku 2017, 2019 i 2021 wynika, że większość dorosłych dba o swoje umiejętności (83%). W wywiadach z respondentami dotyczących edukacji innej niż formalna unika się skojarzeń z edukacją formalną, a uwaga koncentruje się na różnych sposobach dbania o umiejętności. Efektem tego około połowa respondentów w wieku 25-64 lat deklaruje uczestnictwo w tym co nazywamy edukacją formalną i pozaformalną (jest to aktywność edukacyjna II w terminologii BKL).

Jedną z przyczyn niskiego udziału osób dorosłych w zorganizowanym instytucjonalnie uczeniu się dorosłych w Polsce może być umiarkowane zainteresowanie przedsiębiorców szkoleniem pracowników, zwłaszcza z obszaru małych i średnich przedsiębiorstw (MSP). Wykonane przez GUS w 2020 r. badanie na próbie 108,8 tys. firm w Polsce wskazuje, że większość respondentów (59,1%) w 2020r. w ogóle nie szkoliło swoich pracowników. Spośród nich 75,5% jako najczęstszą przyczynę braku działalności szkoleniowej podawało, że obecne kwalifikacje i umiejętności zatrudnionych w pełni odpowiadają potrzebom przedsiębiorstwa. W 2020 r. ustawiczne kształcenie zawodowe przeprowadziło tylko 40,9% respondentów.¹² Udział jednostek prowadzących szkolenia zawodowe wzrastał wraz z klasą wielkości przedsiębiorstw. Szkolenia prowadziło 35,5% przedsiębiorstw małych (o liczbie pracujących od 10 do 49 osób), 59,2% przedsiębiorstw średnich (o liczbie pracujących 50-249

---

¹² GUS (2022): Charakterystyka ustawicznego szkolenia zawodowego w przedsiębiorstwach w 2020 r.

osób) oraz 82,8% jednostek dużych (o liczbie pracujących powyżej 250 osób). Zapotrzebowanie na szkolenia było też zróżnicowane ze względu na rodzaj prowadzonej działalności. Spośród badanych najwięcej szkoleń (79,3%) przeprowadziły firmy zajmujące się finansową działalnością usługową, ubezpieczeniami, reasekuracją i funduszami emerytalnymi. W 71,5% przedsiębiorstw prowadzących szkolenia dominującą formą szkolenia były zaplanowane szkolenia na stanowisku pracy. Firmy chętnie korzystały też z kursów oraz z uczestnictwa w konferencjach, seminariach, w spotkaniach warsztatowych, targach i wykładach – odpowiednio 63,8% i 43,3% przedsiębiorstw zapewniających szkolenia. Na jednego uczestnika kursu przedsiębiorstwa wydały średnio 1673 zł w ciągu roku. Jednocześnie badanie wykazało, że najczęstszym sposobem na zaspokojenie potrzeb przedsiębiorstw w zakresie nowych umiejętności była rekrutacja nowych pracowników z odpowiednimi kwalifikacjami i umiejętnościami, natomiast ustawiczne szkolenie zawodowe obecnych pracowników uplasowało się dopiero na trzecim miejscu.

2.2 Mapa drogowa realizacji celu w zakresie umiejętności

Wobec aktualnej sytuacji w zakresie uczenia się osób dorosłych w Polsce oraz podjętego zobowiązania osiągnięcia poziomu 51,7% osób dorosłych uczestniczących w szkoleniu w ciągu roku w perspektywie 2030 r. konieczne jest podjęcie intensywnych działań ukierunkowanych na upowszechnienie doskonalenia umiejętności. Dotyczy to zwłaszcza promowania edukacji dorosłych w środowiskach, w których oni najczęściej funkcjonują, tj. w miejscach pracy i różnych zorganizowanych społecznościach, w tym społecznościach lokalnych. Przykładem takiej inicjatywy może być wsparcie zaplanowane w programie FERS, w którym przewidziano przygotowanie przedstawicieli partnerów społecznych do pełnienia funkcji tzw. koordynatorów edukacyjnych, a więc osób, które będą zachęcać swoich współpracowników w zakładach pracy, w szczególności tych o najniższych kwalifikacjach, do rozwoju zawodowego i podpowiadać im o możliwościach uzyskania wsparcia w tym obszarze. Będzie to prowadzone równoległe z dalszym rozwojem sektorowych rad ds. kompetencji, uelastycznianiem edukacji formalnej dla dorosłych, zwiększaniem możliwości potwierdzania wiedzy i umiejętności zdobytych poza tą edukacją. Ważne jest też dalsze poprawianie współpracy różnych sektorów, działów administracji, instytucji i organizacji na rzecz uczenia się dorosłych, w tym tworzenia partnerstw na różnych poziomach (np. regionalnych i lokalnych), co należy do jednych z głównych kierunków wdrażania Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030. We wzmacnianiu nakładów, m.in. z funduszy europejskich, ważne jest uwzględnienie edukacji dorosłych realizowanej w różnych obszarach resortowych – nie tylko w oświacie i szkolnictwie wyższym, ale także w ochronie zdrowia, instytucjach rynku pracy, wspieraniu przedsiębiorczości, wspieraniu obszarów wiejskich i obszarów zdegradowanych, kulturze, wspieraniu aktywności obywatelskiej, sporcie, turystyce, w systemie bezpieczeństwa publicznego, ochrony środowiska itp.).

Ze względu na konieczność prowadzenia kompleksowych działań w tym obszarze, zasadne jest zaprojektowanie wielopłaszczyznowych przedsięwzięć, które będą realizowane m.in. na szczeblu rządowym (szczególnie przez: struktury rządowe odpowiedzialne za cyfryzację społeczeństwa MC, MRPiPS, MEN, MRiT, MFiPR, MKiDN, MSiT, MZ, MSWiA, MON, MRiRW, MKiŚ), przez agendy rządowe (np. PARP), urzędy pracy oraz inne instytucje (Ochotnicze Hufce Pracy (OHP), Bank Gospodarstwa Krajowego (BGK), a także partnerów spoza administracji.

Gremium koordynującym wdrażanie poszczególnych instrumentów jest *grupa robocza do spraw rozwoju umiejętności dla rynku pracy* działająca w ramach *Międzyresortowego Zespołu do spraw Uczenia się przez Całe Życie i Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji*, pod przewodnictwem MRPiPS.

Grupa robocza została powołana uchwałą nr 1/2023 Międzyresortowego Zespołu do spraw uczenia się przez całe życie i Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji z dnia 7 czerwca 2023 r. Do zadań grupy należy m.in. wypracowanie ścieżki osiągnięcia celu krajowego w obszarze rozwoju umiejętności do roku 2030 i cykliczny monitoring realizacji tego celu. W IV kw. 2024 r. w ramach grupy roboczej zakończono prowadzone są prace nad przygotowaniem dokumentem pn. „Plan działania na rzecz realizacji celu krajowego dla Polski do roku 2030 w zakresie rozwoju umiejętności dorosłych”, prezentującego zakres i harmonogram działań instytucji publicznych w Polsce, ukierunkowanych na realizację celu EFPS w zakresie kształcenia i szkolenia. Dokument przekazano do Międzyresortowego Zespołu do spraw uczenia się przez całe życie i Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji.

Ochrona socjalna

Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym powinna zmaleć o 1,5 mln

3.1 Aktualna sytuacja w zakresie ubóstwa

Według danych Eurostatu, w Polsce w 2023 roku¹³ zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym (według nowej definicji wskaźnika AROPE) było 5,972 mln osób. Przyjmując 2019 rok za rok bazowy, liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym ogółem obniżyła się zatem o 603 tys.

Wskaźnik zagrożenia ubóstwem lub wykluczeniem społecznym (według nowej definicji) w Polsce w 2023 roku osiągnął wartość 16,3%, podczas gdy wartość średnia dla UE (27 krajów) wyniosła 21,4%, czyli o 5,1 p.p. więcej niż w Polsce. W 2023 roku zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym (według nowej definicji wskaźnika AROPE) w Polsce było 1,136 mln dzieci w wieku do 17 lat, co oznacza, że liczba dzieci zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym wzrosła w stosunku do roku bazowego o 47 tys., jednak nadal było to aż 704 tys. dzieci mniej niż w 2015 roku. Wskaźnik zagrożenia ubóstwem lub wykluczeniem społecznym dla dzieci w wieku do 17 lat osiągnął zatem wartość 16,9% w 2023 roku, podczas gdy średnia dla UE (27 krajów) wyniosła 24,8%, czyli o 7,9 p.p. więcej niż w Polsce.

Należy jednak zwrócić uwagę, że w ostatnich latach nie tylko Polska, ale i cały świat stanął w obliczu trudnej sytuacji makroekonomicznej wywołanej najpierw pandemią COVID-19, a później zbrojnej napaści Federacji Rosyjskiej na Ukrainę. Przełożyło się to na wzrost inflacji i powiązane z tym zjawiskiem podniesienie wartości koszyka minimum egzystencji. Osłabienie koniunktury gospodarczej miało znaczący wpływ na zmianę wartości wskaźników ubóstwa. Zatem spadek liczby osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym ogółem w latach 2019-2023 nie był tak duży, jak przewidywano przy konstrukcji celu krajowego. Można również zauważyć, że pandemia COVID-19 oraz wybuch wojny na terytorium Ukrainy odbiły się w większym stopniu negatywnie na gospodarstwach domowych z dziećmi na utrzymaniu niż na gospodarstwach domowych bez dzieci.

3.2 Mapa drogowa realizacji celu ograniczenia ubóstwa lub wykluczenia społecznego

Cel dla Polski w zakresie ochrony socjalnej został określony na podstawie starej definicji wskaźnika zagrożenia ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w związku z czym mogą występować istotne różnice pomiędzy wartością oczekiwaną liczoną na podstawie starej definicji a wartością faktyczną

---

¹³ Według stanu na moment aktualizacji dokumentu, najnowsze dane Eurostatu dotyczące zagrożenia ubóstwem lub wykluczeniem społecznym w Polsce odnoszą się do 2023 roku.

odnoszącą się do nowej definicji osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym. Spadek wartości wskaźnika według nowej definicji może nie być tak samo intensywny, jak wcześniej założono.

Należy również pamiętać, że przy określeniu celu dla Polski w zakresie ubóstwa nie były brane pod uwagę takie czynniki jak: pandemia COVID-19 i agresja zbrojna wojsk rosyjskich na terytorium Ukrainy. Na skutek nich został wywołany ogólnoswiatowy kryzys gospodarczy, który miał negatywny wpływ na wartości wskaźników odnoszących się do ubóstwa.

Trudno przewidzieć, jak będzie wyglądała sytuacja makroekonomiczna w Polsce i na świecie w kolejnych latach i jaki odniesie wpływ na wartości wskaźników dotyczących zagrożenia ubóstwem lub wykluczeniem społecznym w następnych latach.

Wskaźnik zagrożenia ubóstwem lub wykluczeniem społecznym (AROPE) jest wskaźnikiem złożonym, którego wartość wynika z uwzględnienia różnych obszarów funkcjonowania gospodarstw domowych, w tym wielkości i struktury gospodarstwa, sytuacji dochodowej, sytuacji na rynku pracy, sytuacji mieszkaniowej itp. W każdym tym obszarze państwo powinno podejmować interwencje i przez to wpływać na wartość wskaźnika. Znaczenie ma tutaj w głównej mierze skuteczna polityka społeczna, w tym wspieranie osób z niepełnosprawnościami, sprawny system pomocy społecznej i dostępne usługi społeczne), jak również rozwój sektora ekonomii społecznej.

Szeroko pojęta polityka społeczna, rozumiana jako integracja społeczna, usługi społeczne i ekonomia społeczna, wspierana jest w programie krajowym FERS. Również w programach regionalnych wsparcie włączenia społecznego ma szeroki zakres – od działań aktywizujących osoby bierne zawodowo i zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, przez rozwój systemu usług społecznych i tworzenie centrów usług społecznych oraz centrów integracji cudzoziemców, po bezpośrednie wsparcie dla podmiotów ekonomii społecznej, w tym wsparcie finansowe tworzenia miejsca pracy w przedsiębiorstwach społecznych dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Podsumowanie

Polska poczyniła duże postępy w zakresie wdrażania Europejskiego Filaru Praw Socjalnych. Jest to widoczne przede wszystkim w odniesieniu do celu dotyczącego poziomu zatrudnienia i zmniejszania poziomu ubóstwa. Nadal istnieją jednak wyzwania w obszarach objętych celami Planu działania na rzecz Europejskiego filaru praw socjalnych. Wyzwania te zostały między innymi opisane w załączniku nr 14 „Zatrudnienie, umiejętności oraz wyzwania polityki społecznej w świetle Europejskiego filaru praw socjalnych” do Sprawozdania krajowego na 2024 r. dotyczącego Polski. Są one związane z niewystarczającą obecnością na rynku pracy osób z niepełnosprawnościami, osób starszych oraz kobiet, nadal zbyt niskim poziomem uczenia się osób dorosłych, lukami w posiadaniu umiejętności cyfrowych szczególnie przez osoby starsze i innych czynnikach związanych ze starzejącym się społeczeństwem także w kontekście ubóstwa. Stąd też potrzebne jest dalsze promowanie zatrudnienia osób ze szczególnymi potrzebami, aktywizacja kobiet i osób z niepełnosprawnościami, którym należy też umożliwić niezależne życie. Będzie to realizowane poprzez wykorzystanie pełnego potencjału ekonomii społecznej, zlikwidowanie różnic terytorialnych w dostępie do wysokiej jakości i niedrogiej opieki nad dziećmi, w tym inwestycje w umiejętności i warunki pracy osób zajmujących się opieką nad dziećmi, zwiększanie dostępu do wysokiej jakości, przystępnych cenowo i dostępnych na poziomie społeczności lokalnej usług opieki długoterminowej. Jak wskazano w przytoczonych wyżej badaniach, nie zawsze brak dostępnej oferty szkoleń czy środków na sfinansowanie w nich udziału jest największą barierą w uczestnictwie osób dorosłych w uczeniu się. Jednak by osiągnąć ambitny cel EFPS w tym zakresie, konieczne jest dalsze wspieranie inwestycji w umiejętności, w szczególności w uczenie się

osób dorosłych, rozwój umiejętności cyfrowych i zielonych umiejętności.

4. Sytuacja społeczno-gospodarcza kraju lub regionów, ze szczególnym naciskiem na potrzeby terytorialne, z uwzględnieniem wszelkich istotnych negatywnych zmian finansowych, gospodarczych lub społecznych (biorąc również pod uwagę Sprawozdanie krajowe na 2024 r. dotyczące Polski, w tym ramkę nr 4 dotyczącą przeglądu śródkresowego, załącznik nr 4 „Inne instrumenty UE na rzecz ożywienia gospodarczego i wzrostu” oraz załącznik 17 „Wyniki gospodarcze i społeczne na poziomie regionalnym” – w tym analizę dysproporcji społeczno-gospodarczych na poziomie kraju/regionów oraz identyfikację kluczowych potrzeb inwestycyjnych lub potrzeb w zakresie reform).

I. Wybrane aspekty sytuacji społeczno-ekonomicznej kraju i regionów.

1. Demografia

W latach 2019-2023 nastąpiła **intensyfikacja niekorzystnych tendencji demograficznych** obserwowanych w ciągu ostatnich kilku lat. Największy wpływ na sytuację ludnościową w Polsce miała bardzo niska liczba urodzeń (272,5 tys. osób w 2023 r. w porównaniu z prawie 375 tys. osób w 2019 r.), w połączeniu z wysoką liczbą zgonów (409 tys. osób w 2023 r. w porównaniu z 409,7 tys. osób w 2019 r.). W rezultacie ujemna wartość przyrostu ludności była w 2023 r. ponad 4 razy wyższa niż przed wybuchem pandemii, tj. w 2019 r. (-136,6 tys. osób w porównaniu z -34,8 tys. osób w 2019 r.). W 2023 r. zmiana liczby ludności w Polsce wyniosła -3,6‰ (tj. -3,6 osób na 1000 osób) oznaczając kolejny rok spadku.

W rezultacie liczba ludności Polski zmniejszyła się z 38 382,6 tys. osób w 2019 r. do 37 766,3 tys. osób w 2023 r., tj. o 1,9%. W latach 2019-2023 spadek liczby ludności odnotowano w 13 województwach (najgłębszy był on w województwach: świętokrzyskim - o 5,3%, opolskim - 4,7%, oraz lubelskim i warmińsko-mazurskim - po 4,6%). Liczebność ludności zwiększyła się tylko w 3 województwach, przy czym największy jej wzrost odnotowano w województwie mazowieckim (1,6%).

Tabela 1. Wybrane dane demograficzne

	Liczba ludności			Przyrost ludności (na 1000 osób)				
	2019 Tysiące osób	2023 Tysiące osób	Zmiana (%) w latach 2019– 2023 (%)	2019	2020	2021	2022	2023
POLSKA	38382,6	37766,3	-1,9	-0,91	-3,20	-4,95	-3,79	-3,62
DOLNOŚLĄSKIE	2900,2	2888,0	-0,7	-2,00	-4,07	-5,49	-4,62	-4,40
KUJAWSKO-POMORSKIE	2072,4	2006,9	-3,7	-1,33	-3,65	-5,71	-4,54	-4,40
LUBELSKIE	2108,3	2024,6	-4,6	-1,77	-4,46	-6,82	-4,78	-4,67
LUBUSKIE	1011,6	980,0	-3,6	-2,01	-4,01	-5,97	-4,65	-4,34
ŁÓDZKIE	2454,8	2378,5	-3,8	-3,64	-6,15	-7,67	-6,37	-5,90
MAŁOPOLSKIE	3410,9	3429,0	0,5	1,16	-1,00	-2,17	-1,42	-1,30
MAZOWIECKIE	5423,2	5510,6	1,6	0,35	-1,96	-3,54	-2,24	-2,35
OPOLSKIE	982,6	942,4	-4,7	-2,24	-4,96	-6,20	-5,24	-4,73
PODKARPACKIE	2127,2	2079,1	-2,6	0,27	-2,17	-4,10	-2,46	-2,33
PODLASKIE	1178,4	1143,4	-3,4	0,98	-3,50	-5,74	-3,76	-3,31

POMORSKIE	2343,9	2358,3	0,7	1,54	-0,50	-2,01	-1,89	-1,62
ŚLĄSKIE	4517,6	4346,7	-4,4	-2,49	-4,95	-7,15	-5,76	-5,56
ŚWIĘTOKRZYSKIE	1234,0	1178,2	-5,3	-3,45	-6,49	-8,12	-6,45	6,09
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	1422,7	1366,4	-4,6	-1,39	-3,34	6,01	-4,54	-4,48
WIELKOPOLSKIE	3498,7	3493,6	-0,3	0,92	-1,18	-2,74	-2,16	-2,18
ZACHODNIOPOMORSKIE	1696,2	1640,6	-3,8	-2,27	-4,38	-6,28	-5,33	-5,04

Źródło: Departament Strategii MFIPR na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Równocześnie obserwujemy proces starzenia się ludności kraju, przekładający się na wzrost odsetka ludności w wieku poprodukcyjnym (kobiety w wieku 60 lat i więcej oraz mężczyźni w wieku 65 lat i więcej), jak i ludności w grupie 65 lat i więcej.

W latach 2019-2023 odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym (kobiety w wieku 60 lat i więcej oraz mężczyźni w wieku 65 lat i więcej) zwiększył się w Polsce z 21,9% do 23,3%, przy czym tendencję wzrostową odnotowano we wszystkich województwach. Największy wzrost ludności w wieku poprodukcyjnym odnotowano w tym okresie w: warmińsko-mazurskim (o 2,7 p. proc.), świętokrzyskim (o 2,4 p. proc.) oraz zachodniopomorskim i lubuskim (w obu województwach o 2,2 p. proc.), a najmniejszy w: mazowieckim (o 0,3 p. proc.) i małopolskim (o 1,0 p. proc.). W 2023 r. największy odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym odnotowano w województwie świętokrzyskim (26,1%) łódzkim (25,9%), a najniższy w małopolskim (21,4%), pomorskim (21,6%) oraz wielkopolskim (21,8%).

Natomiast odsetek ludności w wieku 65 lat i więcej zwiększył się z 18,1% w 2019 r. do 20,1% w 2023 r., przy czym wzrost odnotowano we wszystkich województwach – sięgał on od 1,1 p. proc. w województwie mazowieckim do 3,0 p. proc. w warmińsko-mazurskim. W 2023 r. udział tej grupy ludności w całości populacji Polski najwyższy był w świętokrzyskim (22,5%) oraz łódzkim (22,4%), a najniższy w województwie małopolskim (18,3%), pomorskim (18,6%) oraz wielkopolskim (18,7%).

Tabela 2. Odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym oraz w wieku 65 lat i więcej.

	Ludność w wieku poprodukcyjnym*			Odsetek ludności w wieku 65 lat i więcej w populacji ogółem		
	2019	2023	Zmiana 2019-2023	2019	2023	Zmiana 2019-2023
	%	%	p. proc.	%	%	p. proc.
POLSKA	21,9	23,3	1,4	18,1	20,1	2,0
DOLNOŚLĄSKIE	23,1	24,3	1,2	19,0	21,0	2,0
KUJAWSKO-POMORSKIE	21,6	23,6	2,0	17,7	20,2	2,5
LUBELSKIE	22,3	24,4	2,1	18,6	21,0	2,4
LUBUSKIE	21,6	23,8	2,2	17,6	20,4	2,8
ŁÓDZKIE	24,3	25,9	1,6	20,1	22,4	2,3
MAŁOPOLSKIE	20,4	21,4	1,0	17,0	18,3	1,3
MAZOWIECKIE	21,8	22,1	0,3	18,1	19,2	1,1
OPOLSKIE	22,7	24,5	1,8	18,8	20,9	2,1
PODKARPACKIE	20,4	22,3	1,9	16,9	19,0	2,1
PODLASKIE	21,5	23,5	2,0	17,8	19,9	2,1
POMORSKIE	20,5	21,6	1,1	16,9	18,6	1,7
ŚLĄSKIE	23,3	24,9	1,6	19,2	21,3	2,1
ŚWIĘTOKRZYSKIE	23,7	26,1	2,4	19,7	22,5	2,8

WARMIŃSKO-MAZURSKIE	20,5	23,2	2,7	16,6	19,6	3,0
WIELKOPOLSKIE	20,4	21,8	1,4	16,8	18,7	1,9
ZACHODNIOPOMORSKIE	22,6	24,8	2,2	18,5	21,4	2,9

*Ludność wieku poprodukcyjnym (kobiety w wieku 60 lat i więcej, mężczyźni w wieku 65 lat i więcej).

Źródło: Departament Strategii MFIPR na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Według szacunków Polskiego Instytutu Ekonomicznego w 2024 r. w Polsce przebywa ok. 2,5 mln cudzoziemców, z których - wg. GUS – wg stanu na 31 marca 2024 roku 1011,6 tys. osób wykonywało pracę w Polsce. Według danych UNHCR całkowita liczba uchodźców w Polsce wyniosła – stan na 18.10.2023 - 958 935 osób. Do odpowiednich instytucji w Polsce uchodźcy złożyli 1 639 725 wniosków o różne formy ochrony tymczasowej. Większość z nich zatrzymała się w pięciu województwach: mazowieckim (które zdecydowanie przeważało jako miejsce ich osadnictwa), dolnośląskim, śląskim, wielkopolskim i małopolskim¹⁴. Szacowano, że blisko 90% uchodźców z Ukrainy stanowiły kobiety i dzieci, najliczniejszą grupą wiekową były osoby w wieku 27-44 lata (48 proc.), w wieku 45-59 lat (24%) oraz osoby do 26. roku życia (18%). Osoby starsze, które mają powyżej 60 lat, stanowią 9 proc. uchodźców (NBP, 2023a).

2. Produkt krajowy brutto

PKB Polski (w cenach bieżących) wzrósł z 2 288 492 mln PLN w 2019 r. do 3 067 495 mln PLN w 2023 r. (tj. o 34 %). Na szczeblu województw skumulowany wzrost nominalnego PKB w latach 2019–2022 wynosił od 26,7 % w województwie świętokrzyskim do 41,2% w województwie pomorskim. Największy udział w PKB Polski (w cenach bieżących) w 2022 r. odnotowano w następujących województwach: mazowieckie – 23,0 % (w porównaniu z 22,6 % w 2019 r.) i śląskie 12,1 % (w porównaniu z 12,0 %), natomiast najmniejszy udział odnotowano w przypadku województw: opolskiego (2,0 % w 2019 r. w porównaniu z 2,1 % w 2019 r.) i lubuskiego (2,1 % zarówno w 2019 r., jak i 2022 r.). Łączny udział 5 województw Polski Wschodniej w polskim PKB wyniósł w 2022 r. 14,3% (w porównaniu z 14,7% w 2019 r.).

Analiza realnego (tj. wyrażonego w cenach stałych) tempa wzrostu PKB wskazuje, że średnie roczne tempo wzrostu gospodarczego w Polsce w latach 2019–2022 wyniosło 3,6 %, na szczeblu województw kształtując się w przedziale od 2,1 % (w województwie świętokrzyskim) do 4,3 % (w województwie dolnośląskim).

Tabela 3. PKB w latach 2019-2022

	PKB w cenach bieżących						PKB w cenach stałych
	PKB (mln zł)			Udział (%) w PKB Polski			Średnia roczna dynamika (%) PKB
	2019	2022	Zmiana w latach 2019–	2019 %	2022 %	Zmiana w latach 2019–2022	2019-2020

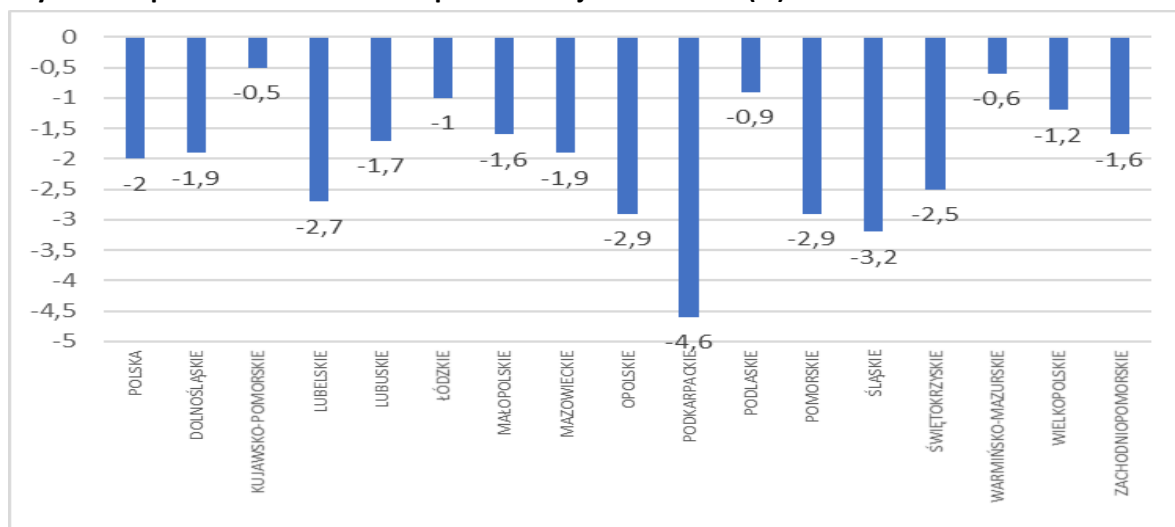
¹⁴ Uchodźcy z Ukrainy na polskim rynku pracy: możliwości i przeszkody. Instytut Ekonomiczny. 2023.

			2022 (%)			p.p.	
POLSKA	2 288 492	3 067 495	34,0	100,0	100,0	0,0	3,6
DOLNOŚLĄSKIE	188 974	263 119	39,2	8,5	8,6	0,1	4,3
KUJAWSKO-POMORSKIE	98 401	133 869	36,0	4,4	4,4	0,0	3,5
LUBELSKIE	86 161	112 047	30,0	3,7	3,7	0,0	3,4
LUBUSKIE	48 996	65 163	33,0	2,1	2,1	0,0	3,4
ŁÓDZKIE	138 047	181 851	31,7	6,1	5,9	-0,2	3,2
MAŁOPOLSKIE	185 151	246 895	33,3	8,2	8,0	-0,2	3,4
MAZOWIECKIE	522 310	704 318	34,8	22,6	23,0	0,4	4,0
OPOLSKIE	46 396	60 854	31,2	2,1	2,0	-0,1	2,6
PODKARPACKIE	89 467	114 747	28,3	3,9	3,7	-0,2	3,0
PODLASKIE	50 801	68 542	34,9	2,2	2,2	0,0	3,6
POMORSKIE	135 565	191 386	41,2	6,0	6,2	0,2	3,9
ŚLĄSKIE	276 583	371 166	34,2	12,0	12,1	0,1	3,5
ŚWIĘTOKRZYSKIE	52 733	66 800	26,7	2,3	2,2	-0,1	2,1
WARMIŃSKO- MAZURSKIE	58 194	77 218	32,7	2,6	2,5	-0,1	3,5
WIELKOPOLSKIE	226 509	300 216	32,5	9,9	9,8	-0,1	3,9
ZACHODNIOPOMORSKIE	84 205	109 303	29,8	3,7	3,6	-0,1	2,8

Źródło: Departament Strategii MFIPR na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Jeżeli chodzi o spadek PKB w 2020 r. związany z ograniczeniami działalności gospodarczej spowodowanymi pandemią COVID-19, PKB Polski zmniejszył się w 2020 r. w ujęciu realnym (tj. w cenach stałych) o 2 %, przy czym na poziomie poszczególnych województw tempo jego spadku było zróżnicowane. Spadek PKB odnotowano we wszystkich województwach, a jego tempo wynosiło od -0,5% w województwie kujawsko-pomorskim oraz -0,6% w województwie warmińsko-mazurskim do -4,6% w województwie podkarpackim.

Wykres 1. Spadek PKB w 2020 r. w polskich województwach (%)

Źródło: Departament Strategii MFIPR na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

W latach 2019-2023 nastąpiła znacząca konwergencja Polski i jej regionów do średniego poziomu rozwoju w UE, wyrażonego wartością PKB na mieszkańca (według standardów siły nabywczej) w relacji do średniego poziomu dla Unii Europejskiej. W tym kontekście należy podkreślić, że w 2019 r. relacja PKB na mieszkańca do „średniej UE” wyniosła w Polsce 73 %, natomiast w latach 2022–2023 osiągnęła poziom 80%. Z drugiej strony na podkreślenie zasługuje fakt, że w 2023 r. nie odnotowano wzrostu tego wskaźnika w porównaniu z 2022 r.

Tabela 4. PKB na 1 mieszkańca w latach 2019–2022

	PKB na 1 mieszkańca				
	tys. zł	tys. zł	Polska = 100		Średnia stopa wzrostu (%)
	2019	2022	2019	2022	lata 2019–2022
POLSKA	59 618	81 093	100,0	100,0	3,9
DOLNOŚLĄSKIE	65 164	90 980	109,3	112,2	4,6
KUJAWSKO-POMORSKIE	47 433	66 547	79,6	82,1	4,0
LUBELSKIE	40 792	55 182	68,4	68,0	4,1
LUBUSKIE	48 366	66 313	81,1	81,8	3,8
ŁÓDZKIE	56 113	76 228	94,1	94,0	3,8
MAŁOPOLSKIE	54 378	72 004	91,2	88,8	3,4
MAZOWIECKIE	96 519	127 791	161,9	157,6	3,8
OPOLSKIE	47 134	64 383	79,1	79,4	3,2
PODKARPACKIE	42 053	55 125	70,5	68,0	3,3
PODLASKIE	43 072	59 818	72,2	73,8	4,1
POMORSKIE	57 989	81 149	97,3	100,1	3,7
ŚLĄSKIE	61 136	85 131	102,5	105,0	4,1
ŚWIĘTOKRZYSKIE	42 617	56 507	71,5	69,7	3,0
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	40 810	56 368	68,5	69,5	4,1
WIELKOPOLSKIE	64 801	85 867	108,7	105,9	3,9
ZACHODNIOPOMORSKIE	49 581	66 443	83,2	81,9	3,3

Źródło: Departament Strategii MFIPR na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

PKB na 1 mieszkańca wzrósł w Polsce z 59,6 tys. zł w 2019 r. do 81,1 tys. zł w 2022 r. W 2022 r. najwyższy poziom PKB na 1 mieszkańca odnotowano w województwie mazowieckim 127,8 tys. zł (czyli prawie 58 proc. powyżej średniej krajowej), natomiast najniższy w podkarpackim (55,1 tys. zł – tj. 32 proc. poniżej średniej krajowej) i lubelskim (55,2 tys. zł).

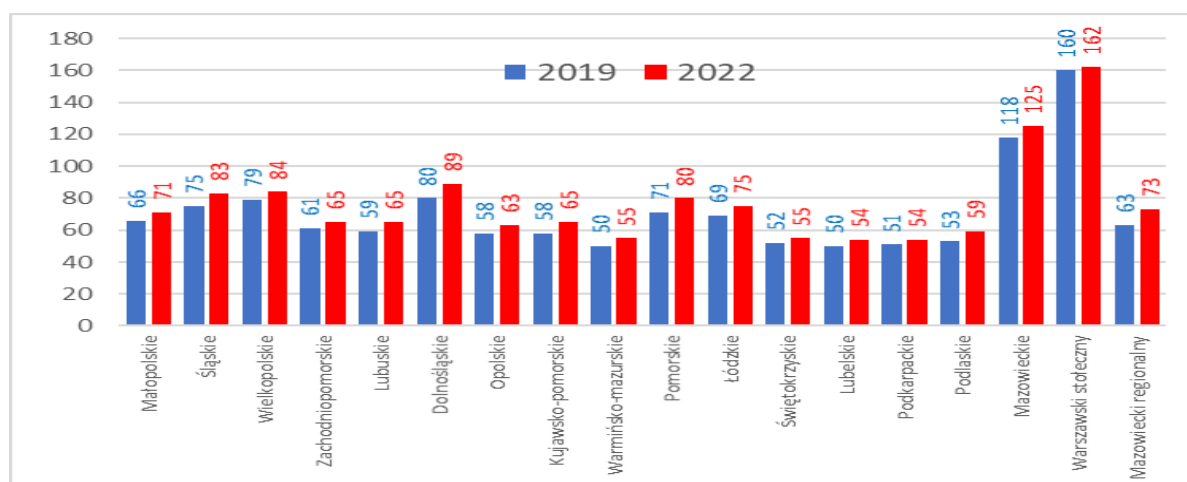
Zróżnicowania międzywojewódzkie pod względem poziomu PKB per capita wynikają głównie z różnic w poziomie wydajności pracy. Wydajność ta, mierzona jako wartość dodana brutto na jednego zatrudnionego (mierzona w PPS) odpowiadała w 2022 r. 84% przeciętnego poziomu w UE i charakteryzowała się znaczącymi różnicami na poziomie regionalnym. Przykładowo w regionie stołecznym warszawskim wynosiła 139,7%, podczas gdy we wszystkich pozostałych regionach NUTS-2 była niższa od średniego poziomu w UE. W regionach słabiej rozwiniętych (Lubelskie, Świętokrzyskie, Podlaskie and Warmińsko-Mazurskie) notowano najniższy jej poziom odpowiadający 58-63,9% „średniej unijnej”.

Średnie roczne tempo wzrostu PKB na 1 mieszkańca wyniosło w latach 2019-2022 w Polsce 3,9%, przy czym w przypadku poszczególnych województw wahało się ono od 3,0% w województwie świętokrzyskim do 4,6% w województwie dolnośląskim.

Na poziomie regionów NUTS-2 dane dotyczące relacji PKB na 1 mieszkańca (według standardu siły nabywczej) do średniego poziomu PKB dla UE są również dostępne tylko do 2022 r. W 2019 omawiana relacja mieściła się w przypadku Polski od 50 % średniej dla UE (w lubelskim i warmińsko-mazurskim) do 118 % średniej unijnej w województwie mazowieckim (w województwie mazowieckim obserwujemy jednak istotne różnice wewnętrzne pomiędzy regionami NUTS 2 wchodzącymi w jego skład, w 2019 analizowany wskaźnik wynosił od 63 % średniej UE w województwie mazowieckim do 160 % tej średniej w przypadku regionu warszawskiego stołecznego). W 2022 r. relacja PKB polskich regionów NUTS 2 do „średniej unijnej” była zauważalnie wyższa i sięgała od 54 % w województwie lubelskim i podkarpackim do 162 % w województwie mazowieckim (gdzie z kolei wynosiła 73 % w regionie mazowieckim regionalnym do 162 % w warszawskim stołecznym).

W latach 2019–2022 na szczeblu regionów NUTS-2 największy postęp w zakresie konwergencji w kierunku średniej wartości PKB na 1 mieszkańca (według standardu siły nabywczej) odnotowano w regionie mazowieckim regionalnym (gdzie dystans do średniego poziomu dla UE został zmniejszony o 10 pkt. proc.). Natomiast na szczeblu województw największy postęp w sferze konwergencji odnotowano w województwach: pomorskim i dolnośląskim (zmniejszenie dystansu o 9 punktów procentowych), natomiast najmniejszy w województwach podkarpackim i świętokrzyskim (gdzie dystans został zmniejszony o 3 p. proc.).

Wykres 2. PKB na 1 mieszkańca (według standardu siły nabywczej) na szczeblu NUTS-2 – relacja (%) do średniego poziomu w UE.

Źródło: Departament Strategii MFIPR na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

W 2022 r. w województwach Polski Wschodniej wartość PKB na 1 mieszkańca (według standardu siły nabywczej) wahała się od 54% średniej unijnej (podkarpackie i lubelskie) do 59% (podlaskie).

3. Rynek pracy

Przeciętne zatrudnienie w gospodarce narodowej (na koniec roku) spadło z 16 120,6 tys. osób w 2019 r. do 14 789,1 tys. osób w 2020 r. (o 1 331,5 tys. osób - tj. o 8,3%). W kolejnych latach – wraz ze znoszeniem ograniczeń związanych z pandemią COVID-19 i odbudową działalności gospodarczej – jego poziom zaczął rosnąć – do 15 209,7 tys. osób w 2022 r., a następnie odnotował nieznaczny spadek w 2023 r. – do 15 178,1 tys. osób.

Natomiast **przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw** wyniosło w 2019 r. 10 799,6 tys. etatów (osób), a w 2020 r. odnotowało nieznaczny – uwzględniając uwarunkowania związane z COVID-19 – spadek (o 0,9%). Jednak w niektórych województwach skala tego spadku była znacznie głębsza (przykładowo, w województwie warmińsko-mazurskim wyniosła ona 5,3%). W województwie podlaskim poziom przeciętnego zatrudnienia pozostał niemal niezmienny względem poprzedniego roku, natomiast w wielkopolskim i mazowieckim wzrósł (o odpowiednio 0,9% i 0,7%).

Począwszy od 2021 r. przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw odzyskało swoją dynamikę – w 2022 r. zwiększyło się do 11 032,4 tys. osób – tj. o 2,2 % w porównaniu z 2019 r. W latach 2019–2022 poziom przeciętnego zatrudnienia w sektorze przedsiębiorstw wzrósł w 10 województwach – tempo jego wzrostu wynosiło od 0,1% w województwie świętokrzyskim i 0,5% w województwie zachodniopomorskim do 6,1% w województwie wielkopolskim i 4,4% w województwie mazowieckim. W województwie opolskim poziom przeciętnego zatrudnienia w 2022 r. był taki sam jak w 2019 r., natomiast w 5 województwach odnotowano spadek przeciętnego zatrudnienia (sięgający od -0,4 % w łódzkim do -4,8 % w warmińsko-mazurskim).

Tabela 5. Przeciętne zatrudnienie (pełne etaty) w sektorze przedsiębiorstw

	Liczba zatrudnionych (etaty o pełnym wymiarze czasu pracy)					
	2019	2020	2022	Zmiana (%) w latach 2019–2020	Zmiana (%) lata 2019–2022	Udział (%) w całkowitym przeciętnym zatrudnieniu w Polsce w 2023 r.
POLSKA	10 799 559	10 700 897	11 032 433	-0,9	2,2	100,0
DOLNOŚLĄSKIE	810 764	795 353	823 592	-1,9	1,6	7,5
KUJAWSKO-POMORSKIE	473 841	464 855	470 693	-1,9	-0,7	4,3
LUBELSKIE	421 106	416 757	427 626	-1,0	1,5	3,9
LUBUSKIE	231 503	226 363	229 223	-2,2	-1,0	2,1
ŁÓDZKIE	624 088	613 738	621 584	-1,7	-0,4	5,6
MAŁOPOLSKIE	910 572	897 754	939 744	-1,4	3,2	8,5
MAZOWIECKIE	2 467 224	2 485 498	2 575 022	0,7	4,4	23,3
OPOLSKIE	209 119	204 150	209 117	-2,4	0,0	1,9
PODKARPACKIE	450 605	441 745	456 804	-2,0	1,4	4,1
PODLASKIE	233 921	233 847	242 858	0,0	3,8	2,2
POMORSKIE	612 624	607 177	627 565	-0,9	2,4	5,7
ŚLĄSKIE	1 263 972	1 234 685	1 257 637	-2,3	-0,5	11,4
ŚWIĘTOKRZYSKIE	244 531	242 518	244 800	-0,8	0,1	2,2
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	285 378	270 306	271 578	-5,3	-4,8	2,5
WIELKOPOLSKIE	1 187 893	1 198 232	1 260 423	0,9	6,1	11,4

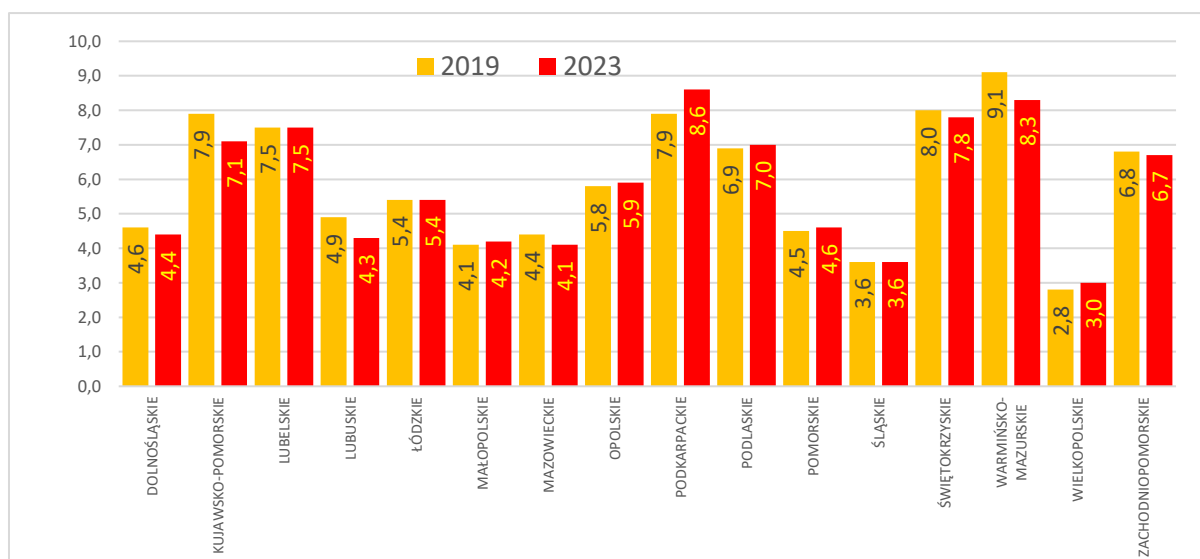
ZACHODNIOPOMORSKIE	372 418	367 919	374 169	-1,2	0,5	3,4
--------------------	---------	---------	---------	------	-----	-----

Źródło: Departament Strategii MFIPR na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

W 2022 r. (tak samo jak w 2019 r.) województwo mazowieckie charakteryzowało się najwyższym udziałem w liczbie zatrudnionych w sektorze przedsiębiorstw w całym kraju (wynosił on 23,3 % – w porównaniu z 22,8 % w 2019 r.), a na kolejnych miejscach plasowały się śląskie i wielkopolskie (z udziałem wynoszącym po 11,4 %). Najmniejszy udział w liczbie zatrudnionych w sektorze przedsiębiorstw w kraju odnotowano w województwach: opolskim (1,9%) i lubuskim (2,1%). Natomiast łączny udział województw Polski Wschodniej w ogólnej liczbie zatrudnionych w sektorze przedsiębiorstw wyniósł w 2022 r. 14,9% (będąc o 0,2 pkt proc. niższym niż w 2019 r.), a w poszczególnych województwach regionu Polski Wschodniej wahał się od 2,2% (w województwach podlaskim i świętokrzyskim) do 4,1% (w podkarpackim).

W 2019 r. **stopa bezrobocia rejestrowanego** wyniosła w Polsce 5,2%, sięgając na poziomie poszczególnych województw od 2,8% w wielkopolskim do 9,1% w warmińsko-mazurskim. W roku 2020 r. (COVID-19) wzrosła ona do 6,3 % (kształtując się na poziomie od 3,7 % w województwie wielkopolskim do 10,2 % w województwie warmińsko-mazurskim). W kolejnych latach nastąpił jej stopniowy spadek – do 5,1 % w 2023 r. (na poziomie województw wynosiła ona od 3 % w województwie wielkopolskim do 8,6 % w województwie podkarpackim).

Wykres 3. Stopa bezrobocia rejestrowanego w województwach

Źródło: Departament Strategii MFIPR na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

4. Poziom wykształcenia

Poziom **wykształcenia** Polaków stale się poprawia. Pozytywny trend wzrostowy zaobserwowano w kształceniu dorosłych, które dotyczyło również obszaru Polski Wschodniej. Według danych Eurostatu odsetek osób z **wykształceniem wyższym wzrósł w skali kraju z 32,4% w 2019 r. do 37,9% w 2023 r. Na szczeblu NUTS 2 wynosił on w 2023 r.** od 24,2 % w województwie warmińsko-mazurskim do 56,1 % w regionie warszawskim stołecznym.

Różnice w poziomie wykształcenia między mieszkańcami miast i wsi pozostały bardzo duże. W 2022 r. 37,2 % mieszkańców miast miało wyższe wykształcenie, w porównaniu z 19,2 % na obszarach wiejskich. Odsetek **osób dorosłych, które uczestniczyły w kształceniu lub szkoleniu, wyniósł wg danych Eurostatu w 2022 r.** 22,0% wśród mężczyzn oraz 26,6% wśród kobiet¹⁵. Natomiast dane Eurostatu pokazujące odsetek osób w wieku 25 do 64 lat, które w ostatnich 4 tygodniach uczestniczyły w kształceniu lub szkoleniu wskazują, że w Polsce odsetek ten wynosił w 2023 r. 8,7% (wobec 4,9% w 2019 r.), a na poziomie regionalnym wahał się w 2023 r. od 3,3 % (w województwie świętokrzyskim) do 14,6 % (w województwie małopolskim)¹⁶.

5. Badania i rozwój oraz innowacyjność

Relacja wydatków na działalność badawczo-rozwojową do PKB wzrosła w Polsce z 1,32 % w 2019 r. do 1,46 % w 2022 r. Charakteryzowała się jednak znacznym zróżnicowaniem pomiędzy poszczególnymi województwami - w 2022 r. sięgała ona od 0,38% w województwie lubuskim i 0,42% w województwie świętokrzyskim do 2,56% w województwie małopolskim i 2,22% w województwie mazowieckim. W przypadku tego ostatniego województwa istniały jednak głębokie różnice między regionem warszawskim stołecznym (w którym analizowany wskaźnik wyniósł 2,83% i był najwyższy wśród wszystkich polskich regionów NUTS2), a regionem mazowieckim (w którym osiągnął zaledwie 0,30% i był najniższy wśród polskich regionów NUTS2). W latach 2019–2022 wskaźnik ten wzrósł w całym kraju o 0,14 punktu procentowego, co wynikało ze wzrostu odnotowanego w 13 województwach (największym – o 0,33 punktu procentowego – w województwie małopolskim), przy jednoczesnym spadku w 3 województwach (lubuskim, podkarpackim i świętokrzyskim).

Wyrażone w cenach bieżących wydatki na działalność badawczo-rozwojową w Polsce wyniosły w 2022 r. 44,7 mld zł i były o 47,6% wyższe niż w 2019 r. Warto podkreślić, że wzrost odnotowano w 15 województwach (jego tempo wahało się od 4,2% w województwie lubelskim do 96% w województwie opolskim), natomiast w województwie świętokrzyskim poziom tych wydatków w 2022 r. był taki sam jak w 2019 r. i wyniósł 0,28 mld zł, co stanowiło zaledwie 0,6% analizowanych wydatków w skali kraju. Zarówno w 2019 r., jak i w 2022 r. blisko połowa wydatków na B+R została poniesiona w zaledwie 2 województwach - mazowieckim i małopolskim, których udział w analizowanych wydatkach wyniósł w 2022 r. odpowiednio 35,1% i 14,1%. Stosunkowo wysoki (wynoszący ok. 8-9% łącznych wydatków poniesionych w kraju) był również udział następujących województw: śląskie, pomorskie i dolnośląskie. Natomiast łączny udział województw Polski Wschodniej w wydatkach na B+R poniesionych w kraju w 2022 r. wyniósł 9,7%.

¹⁵ <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/w/ddn-20231016-2>

¹⁶ https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/trng_lfse_04/default/table?lang=en

Tabela 6. Wydatki na działalność badawczo-rozwojową w województwach

	Wydatki na badania i rozwój (% PKB)			Wydatki na badania i rozwój (w cenach bieżących, mld PLN)			
	2019 r. (%)	2022 r. (%)	Zmiana w latach 2019–2022 (s. s.)	2022 r.	Zmiana w latach 2019–2022 (%)	Udział w wydatkach krajowych w 2022 r.	Zmiana udziału w latach 2019–2022
	%	%	p.p.	mld PLN	%	%	p.p.
POLSKA	1,32	1,46	0,14	44,70	47,6	100	X
DOLNOŚLĄSKIE	1,25	1,48	0,23	3,90	64,6	8,7	0,9
KUJAWSKO-POMORSKIE	0,73	0,91	0,18	1,22	69,4	2,7	0,4
LUBELSKIE	1,14	1,18	0,04	1,32	33,3	3,0	-0,3
LUBUSKIE	0,48	0,38	-0,10	0,25	4,2	0,6	-0,2
ŁÓDZKIE	0,99	1,04	0,05	1,89	39,0	4,2	-0,3
MAŁOPOLSKIE	2,23	2,56	0,33	6,31	52,8	14,1	0,5
MAZOWIECKIE	2,08	2,22	0,14	15,67	43,9	35,1	0,9
OPOLSKIE	0,55	0,80	0,25	0,49	96,0	1,1	0,3
PODKARPACKIE	1,20	1,18	-0,02	1,36	27,1	3,0	-0,5
PODLASKIE	0,81	0,83	0,02	0,57	39,0	1,3	-0,1
POMORSKIE	1,69	1,86	0,17	3,56	55,5	8,0	0,4
ŚLĄSKIE	0,89	0,93	0,04	3,47	41,1	7,8	-0,4
ŚWIĘTOKRZYSKIE	0,53	0,42	-0,11	0,28	0,0	0,6	-0,3
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	0,80	1,02	0,22	0,79	68,1	1,8	0,2
WIELKOPOLSKIE	0,82	0,96	0,14	2,88	55,7	6,4	0,3
ZACHODNIOPOMORSKIE	0,60	0,69	0,09	0,75	47,1	1,7	0,0

Źródło: Departament Strategii MFIPR na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Jeśli jednak chodzi o przełożenie działalności prac badawczo-rozwojowych na innowacyjność Polski i jej regionów, należy podkreślić, w Europejskim Rankingu Innowacyjności 2024 Polska nadal jest klasyfikowana jako „wschodzący innowator” (*emerging innovator*), tj. w kategorii, która w 2024 r. obejmuje 6 państw o najniższych w Unii Europejskiej wynikach w zakresie innowacji w UE (kategorie uwzględnione w rankingu to: „liderzy innowacji”, „silni innowatorzy”, „umiarkowani innowatorzy” i „wschodzący innowatorzy”). Najnowsze rezultaty dotyczące wyników w zakresie innowacyjności na poziomie regionalnym pochodzą z Regional Innovation Scoreboard 2023 – wynika z nich, że w Polsce region warszawski stołeczny jest najbardziej innowacyjnym regionem NUTS-2, który zgodnie z metodologią cytowanego badania jest sklasyfikowany jako „umiarkowany innowator” (do tej samej kategorii zaliczono województwo małopolskie), podczas gdy pozostałe polskie regiony NUTS2 są sklasyfikowane jako „wschodzący innowatorzy”.

6. Sytuacja materialna gospodarstw domowych

Przeciętne nominalne miesięczne wynagrodzenie brutto wzrosło w Polsce z 5 181,63 zł w 2019 r. do 7 595,30 zł – tj. o 46,6%, przy czym tempo wzrostu w poszczególnych województwach wynosiło od 42,9% w mazowieckim do 51,7% w województwie małopolskim.

Najwyższe przeciętne nominalne miesięczne wynagrodzenie brutto odnotowano w województwie mazowieckim, gdzie w 2022 r. było ono o 17,6% wyższe od średniej krajowej, natomiast najniższe w województwach Polski Wschodniej (gdzie średnie wynagrodzenie było o 10-15 % niższe od średniej krajowej) i kujawsko-pomorskim (11,5 % poniżej średniego poziomu krajowego).

W oparciu o dane dotyczące wynagrodzeń nominalnych, wyliczono tempo wzrostu wynagrodzeń w latach 2019-2022, **zmianę przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego brutto w ujęciu realnym**, posługując się wskaźnikiem cen towarów i usług konsumpcyjnych w latach 2019-2022 (przyjmując ten poziom roku 2019=100) w poszczególnych województwach. Według danych GUS w 2022 r. poziom cen w Polsce był o 38,5% wyższy niż w 2019 r., przy czym skumulowany wzrost cen w województwach wynosił od 35,4% w województwie dolnośląskim do 41,9% w województwie małopolskim. Z obliczeń wynika, że w 2022 r. średnia miesięczna realna płaca brutto w Polsce była o 5,8% wyższa niż w 2019 r., przy czym w poszczególnych województwach jej wzrost mieścił się w przedziale od 3,1% w województwie wielkopolskim do 9,0% w województwie lubuskim.

Tabela 7. Przeciętne nominalne miesięczne wynagrodzenie brutto (w jednostkach gospodarki narodowej zatrudniających 10 pracowników i więcej) oraz w sektorze publicznym (niezależnie od liczby pracowników).

	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto			Poziom cen konsumpcyjnych w 2022 r. (2019=100)	Stopa wzrostu (%) średniego miesięcznego wynagrodzenia realnego brutto w latach 2019– 2022
	2019 (mln zł)	2022 r. (mln zł)	Zmiana 2019– 2022 (%)		
POLSKA	5 181,63	7 595,30	46,6	138,5	5,8
DOLNOŚLĄSKIE	5 323,55	7 850,30	47,5	135,4	8,9
KUJAWSKO-POMORSKIE	4 494,37	6 721,48	49,6	139,5	7,2
LUBELSKIE	4 564,85	6 774,52	48,4	137,2	8,2
LUBUSKIE	4 559,96	6 882,46	50,9	138,5	9,0
ŁÓDZKIE	4 790,10	7 052,93	47,2	140,5	4,8
MAŁOPOLSKIE	5 098,26	7 736,56	51,7	141,9	7,0
MAZOWIECKIE	6 248,47	8 928,60	42,9	137,6	3,8
OPOLSKIE	4 712,47	6 975,81	48,0	138,4	7,0
PODKARPACKIE	4 388,16	6 436,15	46,7	136,7	7,3
PODLASKIE	4 575,88	6 805,04	48,7	136,7	8,8
POMORSKIE	5 142,01	7 550,99	46,8	137,8	6,6
ŚLĄSKIE	5 177,86	7 611,38	47,0	137,5	6,9
ŚWIĘTOKRZYSKIE	4 490,41	6 585,16	46,6	139,6	5,0

WARMIŃSKO-MAZURSKIE	4 319,51	6 447,09	49,3	138,5	7,7
WIELKOPOLSKIE	4 687,39	6 772,06	44,5	140,1	3,1
ZACHODNIOPOMORSKIE	4 769,71	7 007,40	46,9	138,4	6,2

Źródło: Departament Strategii MFIPR na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Zgodnie z wynikami badania budżetów gospodarstw domowych zaobserwowano stałą poprawę sytuacji materialno-finansowej gospodarstw domowych, co znalazło odzwierciedlenie we wzroście dochodów uzyskiwanych przez gospodarstwa domowe. W 2022 r. **średni miesięczny dochód do dyspozycji** na osobę w gospodarstwie domowym (tj. przeznaczony na wydatki na dobra i usługi konsumpcyjne oraz na wzrost oszczędności) wyniósł 2 195 PLN, przy czym najwyższy dochód odnotowano w regionie warszawskim stołecznym (2998 PLN) i śląskim (2318 PLN), a najniższy – w województwie podkarpackim (1 791 PLN). Średni dochód w całej Polsce Wschodniej w 2022 r. wyniósł 1 992 zł i był niższy od średniej krajowej o 9,2%. Jedynym wyjątkiem było Podlaskie, gdzie dochód do dyspozycji przekroczył średnią dla Polski z 2022 r. o 5,2 %.

Dysproporcja dochodów na mieszkańca w gospodarstwach domowych, mierzona **współczynnikiem Giniego¹⁷**, **wyniosła w Polsce 0,314 w 2022 r.**, przy czym najwyższe nierówności odnotowano w opolskim (0,414), a najniższe w zachodniopomorskim (0,245). W Polsce Wschodniej współczynnik wyniósł 0,288. Dysproporcje w dochodach, które były wyższe od średniej krajowej, odnotowano w dużych miastach (0,327), natomiast w pozostałych analizowanych wymiarach miejskich były one niższe od średniej krajowej.

Według danych Eurostatu wskaźnik zagrożenia ubóstwem lub wykluczeniem społecznym obniżył się z 17,9% w 2019 r. do 15,9% w 2022 r., a następnie nieznacznie wzrósł – do 16,3% w 2023 r.

Natomiast z badania EU-SILC wynika, że **wskaźnik zagrożenia ubóstwem** po transferach socjalnych w Polsce w 2022 r. wyniósł 13,7 %. Najwyższe wartości wskaźnika odnotowano w województwach wschodniopolskim – podlaskim (23,4%), lubelskim (22,6%) i warmińsko-mazurskim (20,6%). Najniższe wskaźniki odnotowano w województwie warszawskim Stołecznym (6,7%) i śląskim (7,8%).

7. Ochrona środowiska

Inwestycje w zaopatrzenie w wodę i oczyszczanie ścieków, które mają kluczowe znaczenie dla przystosowania się do zmiany klimatu, znacznie wzrosły w ostatnim dziesięcioleciu, głównie dzięki wsparciu ze środków UE. Odsetek ludności korzystającej z komunalnych oczyszczalni ścieków wzrósł z 74,5 % w 2018 r. do 75,9 % w 2023 r. Na poziomie województwa odsetek ludności korzystającej z takich instalacji wahał się w 2023 r. od 58,7% w województwie lubelskim do 85,3% w województwie zachodniopomorskim. W miastach 94,8 % osób korzystało z nich zarówno w 2019 r., jak i 2023 r. (w 2023 r. odsetek ten wahał się od 91,1 % w województwie wielkopolskim do 97,1 % w województwie podkarpackim), natomiast na obszarach wiejskich odsetek użytkowników wzrósł z 44,0% do 48,2 % (wynosząc od 27,4 % w województwie podlaskim do 68,6 % w województwie pomorskim).

¹⁷ Miara nierówności rozkładu dochodów; przybiera wartość między 0 a 1. Wskaźnik ten osiągnąłby wartość 0 (rozkład jednorodny), gdyby wszystkie osoby miały ten sam dochód, natomiast wartość 1, gdyby wszystkie osoby poza jedną miały dochód zerowy.

Odnotowano wzrost odsetka **odpadów komunalnych zebranych selektywnie** - z 31,2 % w 2019 r. do 40,7 % w 2023 r., przy czym odsetek ten wahał się w ostatnim roku od 35,0 % w województwie świętokrzyskim do 49,1 % w województwie lubelskim.

Natomiast **odsetek emisji zanieczyszczeń z zakładów szczególnie szkodliwych dla czystości powietrza zatrzymanych lub zneutralizowanych w urządzeniach redukcji zanieczyszczeń** wyniósł - w przypadku zanieczyszczeń pyłowych w 2023 r. 99,9%, a w poszczególnych województwach kształtował się na poziomie od 96,8% (w województwie lubelskim) do 100% (w łódzkim). W przypadku zanieczyszczeń gazowych odsetek zanieczyszczeń zatrzymanych lub zneutralizowanych wzrósł w Polsce z 70,3% w 2019 r. do 74,1% w 2023 r., wahając się pod koniec analizowanego okresu od 7,1% w województwie warmińsko-mazurskim do 96,4% w województwie dolnośląskim. Jednocześnie, jakość powietrza szczególnie w centralnych i południowych regionach nie jest zadowalająca. Emisja gazów cieplarnianych pozostaje jedną z najwyższych w UE. Od 2012 roku stale zwiększają się inwestycje w odnawialne źródła energii, w szczególności energii wiatrowej i energii słonecznej. W 2022 roku udział odnawialnych źródeł energii w produkcji energii elektrycznej w Polsce wyniósł 21%, przy czym różni się on znacznie między województwami od 5,6% w woj. opolskim i 6,3% w woj. łódzkim do 95,6% w woj. warmińsko-mazurskim i 80,3% w woj. podlaskim.

Tabela 8. Ochrona środowiska – wybrane dane

	% ludności korzystającej z planów oczyszczania ścieków komunalnych		% odpadów komunalnych zbieranych selektywnie		emisja zanieczyszczeń z zakładów szczególnie szkodliwych dla czystości powietrza - % zanieczyszczeń zatrzymanych lub zneutralizowanych w systemach redukcji zanieczyszczeń w generowanych zanieczyszczeniach				udział odnawialnych źródeł energii w produkcji energii elektrycznej ogółem 2022 (%)
	2023 r. (%)	Zmiana (p.proc.) w latach 2019–2023	2023 r. (%)	Zmiana (p.proc.) w latach 2019–2023	2023 r. (%) – cząstk i stałe	Zmiana (p.proc.) w latach 2019–2023, cząstki stałe	2023 r. (%) – gazy	Zmiana (p.p.) w odniesieniu do gazów w latach 2019–2023	
POLSKA	75,9	1,4	40,7	9,5	99,9	0,1	74,1	3,8	21,0
DOLNOŚLĄSKIE	81,5	-0,4	37,4	9,9	99,9	0,0	96,4	0,5	10,3
KUJAWSKO-POMORSKIE	73,7	0,6	37,4	7,2	99,5	0,1	60,0	17,6	54,6
LUBELSKIE	58,7	0,7	49,1	9,9	97,8	0,0	91,4	0,3	51,6
LUBUSKIE	79,4	2,2	37,2	10,9	99,4	0,2	70,2	4,5	35,7
ŁÓDZKIE	71,4	1,2	40,4	7,8	100,0	0,0	90,6	0,5	6,3
MAŁOPOLSKIE	70,4	3,1	42,8	9,6	99,8	0,1	60,1	3,6	20,6
MAZOWIECKIE	74,4	0,9	38,5	10,4	99,7	-0,2	83,0	5,1	7,3
OPOLSKIE	79,6	2,8	43,7	8,4	100,0	0,0	72,9	-1,7	5,6
PODKARPACKIE	79,0	3,4	40,0	10,5	99,7	0,3	49,4	2,2	49,5
PODLASKIE	69,2	0,5	40,5	9,0	99,5	0,8	40,9	16,4	80,3
POMORSKIE	83,6	0,5	44,4	12,1	99,8	0,2	92,4	5,6	63,9
ŚLĄSKIE	83,6	1,9	44,9	5,6	99,8	0,1	26,8	1,0	9,5
ŚWIĘTOKRZYSKIE	69,9	4,9	35,0	5,5	99,9	0,0	51,4	-5,5	20,8
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	79,0	1,9	39,2	17,1	98,5	-0,3	7,1	3,8	95,6

WIELKOPOLSKIE	73,6	0,2	40,8	11,8	99,5	-0,2	56,3	-15,0	52,2
ZACHODNIOPOMORSKI E	85,3	2,3	35,5	9,0	99,9	0,2	58,1	-12,4	62,6

Źródło: Departament Strategii MFIPR na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Podsumowanie

Zmiany demograficzne w Polsce są związane z **niższym wskaźnikiem urodzeń, starzeniem się społeczeństwa i migracją obywateli Ukrainy**. Napływ obywateli Ukrainy wiąże się z korzyściami dla rynku pracy, ale niesie ze sobą również liczne wyzwania związane z ich integracją, obciążeniem usług publicznych w tym systemu opieki zdrowotnej oraz systemu edukacji w związku z przyjęciem dzieci i młodzieży z Ukrainy do polskich szkół.

W ostatnim dziesięcioleciu **pogłębiły się dysproporcje regionalne w PKB na mieszkańca**. Nadal obserwuje się **dysproporcje między regionami wschodnimi a resztą kraju**, a także dysproporcje wewnątrzregionalne. Utrzymują się **różnice w poziomie zatrudnienia, wyższego wykształcenia i kwalifikacji siły roboczej**, szczególnie pomiędzy obszarami miejskimi a pozamiejskimi. Jeden region (województwo łódzkie) znajduje się w **pułapce niedoboru talentów**¹⁸, a kolejne 7 regionów (opolskie, warmińsko-mazurskie, świętokrzyskie, lubelskie, podkarpackie, podlaskie, mazowieckie) jest zagrożone wpadnięciem w pułapkę niedoboru talentów.

Wszystkie regiony plasują się **poniżej średniej UE pod względem konkurencyjności** w 2022 r. z wyjątkiem regionu warszawskiego stołecznego. Ponadto, w całym kraju widoczne są **regionalne dysproporcje pod względem wyników w zakresie innowacji**. Tylko dwa regiony zostały sklasyfikowane jako umiarkowani innowatorzy (region stołeczny i małopolski), podczas gdy wszystkie pozostałe regiony zostały sklasyfikowane jako wschodzący innowatorzy.

Problemem jest nadal **wysoka emisja gazów cieplarnianych**, głównie w wyniku produkcji energii elektrycznej i ogrzewania z węgla. Kontynuacji wymaga transformacja energetyczna. Konieczne jest **dalsze przechodzenie na czystą energię**, poprawa efektywności energetycznej budynków i przedsiębiorstw oraz pozostałe inwestycje obniżające emisję gazów cieplarnianych, szczególnie w regionach z górnictwem węglowym i wysokoemisyjnymi gałęziami przemysłu. Ważne są również projekty inwestycyjne mające na celu zapewnienie odpowiedniego **zbierania i oczyszczania ścieków komunalnych**. Kluczowe znaczenie ma również zapewnienie finansowania rozwiązań w zakresie przystosowania się do zmian klimatu na wszystkich szczeblach.

Zwiększenie innowacyjności i konkurencyjności również pozostaje jednym z priorytetów inwestycji w ramach polityki spójności. Kluczowe znaczenie ma wzmocnienie transferu technologii, wyników prac badawczo-rozwojowych, prac rozwojowych i innowacyjnych przedsiębiorstw, zacieśnienie współpracy między przedsiębiorstwami a nauką oraz komercjalizacja prac badawczo-rozwojowych, prac rozwojowych i innowacyjnych, a także zwiększenie udziału w europejskich sieciach, platformach i programach w zakresie badań naukowych i innowacji. Kluczowe znaczenie ma inwestowanie w rozwój umiejętności w sektorach inteligentnych specjalizacji i w innowacyjne modele biznesowe.

Istotnym obszarem jest także zapewnienie finansowania w celu poprawy dostępu do podstawowych usług publicznych oraz **wsparcie integracji uchodźców**, przede wszystkim z Ukrainy w kontekście

¹⁸ Region jest klasyfikowany jako region w pułapce niedoboru talentów, jeżeli przez więcej niż 16 lat doświadcza spadku zatrudnienia, produktywności oraz wzrostu PKB poniżej średniej UE.

systemu edukacji. Kluczowym priorytetem pozostaje **uczenie się osób dorosłych oraz budowanie zielonych i cyfrowych umiejętności** pracowników celem zaspokojenia pojawiających się potrzeb w zakresie miejsc pracy w sektorach odnawialnych i neutralnych dla klimatu oraz wypełnieniem luki między popytem na specjalistów wykwalifikowanych cyfrowo a ich podażą. Poprawa umiejętności cyfrowych obywateli jest również konieczna w obliczu poprawy świadczenia usług publicznych m.in. w sektorze zdrowia.

Dodatkowo, w świetle wydarzeń z września 2024 r. i powodzi, która szczególnie dotknęła południowe obszary Polski, konieczne jest umożliwienie wprowadzenia zmian w programach, które pozwolą na szybkie i elastyczne podjęcie działań, przyczyniających się z jednej strony **do usuwania skutków samej powodzi, z drugiej na podejmowanie działań w obszarze ochrony przeciw skutkom ekstremalnych zjawisk atmosferycznych.**

5. W przypadku programów wspieranych z FST – ocena przeprowadzona przez Komisję zgodnie z art. 29 ust. 1 lit. b) rozporządzenia (UE) 2018/1999 (w szczególności jak analiza Komisji wpływa na realizację FST oraz ewentualne zmiany w priorytetach dotyczących FST);

Nie dotyczy woj. świętokrzyskiego.

CZĘŚĆ B

1. Sytuacja społeczno-gospodarcza regionu, ze szczególnym naciskiem na potrzeby terytorialne, z uwzględnieniem wszelkich istotnych negatywnych zmian finansowych, gospodarczych lub społecznych

/biorąc również pod uwagę Sprawozdanie krajowe na 2024 r. dotyczące Polski, w tym ramkę nr 4 dotyczącą przeglądu śródkresowego, załącznik nr 4 „Inne instrumenty UE na rzecz ożywienia gospodarczego i wzrostu” oraz załącznik 17 „Wyniki gospodarcze i społeczne na poziomie regionalnym” – w tym analizę dysproporcji społeczno-gospodarczych na poziomie regionu oraz identyfikację kluczowych potrzeb inwestycyjnych lub potrzeb w zakresie reform/

W Polsce dysproporcje regionalne pod względem PKB na mieszkańca stale się powiększały w ciągu ostatniej dekady, utrzymują się dysproporcje we wschodnich regionach i w pozostałej części kraju, a także dysproporcje wewnątrzregionalne.

W 2023 r. we wszystkich regionach odnotowano wzrost produktu krajowego brutto w cenach bieżących w porównaniu z 2022 r., przy czym największy w regionie warszawskim stołecznym – o 14,9%, a najmniejszy w regionie mazowieckim regionalnym – o 5,6%. Udziały poszczególnych regionów w generowaniu PKB w 2023 roku były znacznie zróżnicowane – od 2,0% w regionie opolskim do 18,3% w regionie warszawskim stołecznym, a w województwie świętokrzyskim – 2,3%.

W województwie świętokrzyskim wartość PKB w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2023 r. kształtowała się na poziomie od 77,2 tys. zł (74,7% średniej krajowej - wobec 69,7% w 2023 r., 73,1% w 2021 r. oraz 72,9% w 2015 r.), podczas gdy w regionie warszawskim stołecznym wyniosła 181,9 tys. zł (201,2% średniej krajowej).

Sytuacja demograficzna w województwie świętokrzyskim w ostatnich latach nie uległa radykalnym zmianom. W regionie w tym obszarze wciąż utrzymują się negatywne tendencje, a niekorzystne zjawiska takie jak szybki proces starzenia się ludności, niski poziom dzietności czy niekorzystne saldo migracji nasilają się. Skutkiem tych procesów będą zmiany w strukturze gospodarki i sytuacji społeczno-ekonomicznej regionu.

Cechą województwa pozostaje w dalszym ciągu stosunkowo słaba produktywność i innowacyjność gospodarki. W tym kontekście kluczowe jest wsparcie małego i średniego biznesu oraz poprawa warunków do rozwoju przedsiębiorczości. Zdecydowana większość firm w województwie to właśnie małe i średnie przedsiębiorstwa, które zatrudniają do 249 pracowników. Udział tego typu przedsiębiorstw w ogóle gospodarstw w świętokrzyskim w 2023 roku wynosił 99,9%. Udział przedsiębiorstw małych (poniżej 50 pracowników) w ogóle przedsiębiorstw wynosił natomiast 99,4%. Duże firmy stanowią tylko około 1% wszystkich przedsiębiorstw w regionie.

Województwo świętokrzyskie stoi przed wyzwaniem związanym z zapewnieniem odpowiedniej infrastruktury, która zagwarantuje spójność wewnątrzregionalną, podniesie jakość życia mieszkańców i przełoży się na wzrost atrakcyjności inwestycyjnej regionu. Potrzeby infrastrukturalne dotyczą w dużej mierze także poprawy efektywności energetycznej. Inwestycje w ten obszar wymuszają konieczność sprostania globalnym wyzwaniom, do których należą, m.in. dążenie do obniżenia energochłonności gospodarki i oszczędności zasobów (gospodarka w obiegu zamkniętym).

Kolejnym wyzwaniem dla województwa świętokrzyskiego w najbliższych latach będzie konieczność dostosowania się do zmieniającego się klimatu. Zmiany klimatyczne powodują ogromne problemy takie jak wichury, powodzie czy susze oraz mają istotny wpływ na gospodarkę wodną kraju. Polska ma stosunkowo niewielkie zasoby wodne, a województwo świętokrzyskie jest wśród regionów, które są

w dużym stopniu narażone na brak dostępności wody. Zasoby eksploatacyjne wód podziemnych województwa należą do jednych z najmniejszych (551 hm³ w 2023 roku) i stanowią 2,92% zasobów całego kraju. Biorąc pod uwagę fakt, że tylko klika procent wody opadowej jest zatrzymywana w glebie - region świętokrzyski stoi przed dużym wyzwaniem dotyczącym retencji zasobów wodnych. W regionie znajduje się tylko kilkanaście, w większości sztucznych, większych zbiorników wodnych, a liczba obiektów małej retencji wodnej w regionie wynosiła w 2023 roku 112 i zwiększyła się nieznacznie w ostatnich latach (2021 – 103 ob.). Bardzo istotną kwestią w zakresie zwiększenia poziomu jakości życia mieszkańców jest możliwość wykorzystania oprócz funkcji retencyjnej (zbiorników wody opadowej) także funkcji rekreacyjnej zbiorników wodnych. Możliwość spędzenia czasu nad wodą, ma duże znaczenie dla okolicznych mieszkańców zwłaszcza w okresie letnim w związku ze wzrastającymi średnimi temperaturami dobowymi i stanowi aktywną alternatywę dla spędzania czasu w domu. Wykorzystanie zbiorników jako bazy rekreacyjnej zwiększyło by znacząco ich funkcjonalność i wpłynęło na atrakcyjność turystyczną miejscowości zlokalizowanych przy zbiornikach wodnych.

Świętokrzyskie jest regionem, w którym udział powierzchni objętych różnymi formami ochrony przyrody w stosunku do całego obszaru województwa jest największy w Polsce i wynosił w 2023 r. 64,9% przy średniej dla kraju na poziomie 32,2%. Większość obszaru województwa objęta jest różnymi formami ochrony walorów przyrodniczych. Sytuacja taka oprócz niewątpliwych korzyści dla środowiska naturalnego niesie ze sobą pewne ograniczenia, dotyczące szczególnie sfery gospodarczej oraz możliwości rozwojowych regionu. Powierzchnia obszarów Natura 2000 w województwie w 2023 roku wynosiła 178 057 ha co stanowiło 2,09% powierzchni wszystkich tego typu obszarów w kraju. Powierzchnia specjalnego obszaru ochrony siedlisk stanowiła 87,7 % całej powierzchni Natura 2000 w regionie, natomiast 12,3% to obszary specjalnej ochrony ptaków. Powierzchnia obszarów Natura 2000 stanowiła w 2023 roku ok 15,2% całej powierzchni świętokrzyskiego. W związku z powyższym zasadna byłaby możliwość częściowej realizacji projektów w formule ZIT również na terenach województwa zlokalizowanych na obszarze Natura 2000.

Poszczególne obszary, zidentyfikowane na etapie programowania programu regionalnego FEŚ 2021-2027, nadal wymagają wsparcia w postaci środków Unii Europejskiej. Jak wynika ze Sprawozdania krajowego na 2024 r. dotyczącego Polski - Polityka spójności wspiera rozwój regionalny, konwergencję gospodarczą, społeczną i terytorialną oraz konkurencyjność poprzez długoterminowe inwestycje zgodne z priorytetami UE oraz strategiami krajowymi i regionalnymi.

Aby efekty interwencji były zauważalne w wielu obszarach - nadal ważna jest kontynuacja realizacji zaplanowanych priorytetów, które uwzględniają:

- inwestycje w innowacje i inteligentną transformację, w oparciu o działalność badawczo-rozwojową, wdrażanie nowych technologii i zacieśnienie współpracy między nauką a biznesem,
- przyspieszenie transformacji ekologicznej, produkcji czystej energii,
- technologie wytwarzania i zmniejszania zużycia energii oraz zanieczyszczenia powietrza,
- inwestycje w infrastrukturę w transporcie,
- rozwój infrastruktury edukacyjnej, społecznej, zdrowotnej oraz infrastruktury w kulturze i turystyce,
- instrumenty terytorialne i projekty partnerskie, które będą odpowiedzią na problemy danego obszaru i potrzeby społeczności lokalnej,
- inwestycje w umiejętności, w szczególności w uczenie się dorosłych oraz umiejętności cyfrowe i ekologiczne,

- niwelowanie różnic terytorialnych w dostępie do wysokiej jakości i przystępnej cenowo opieki nad dziećmi, w tym inwestycje w zwiększenie siły roboczej w sektorze opieki nad dziećmi, a także kwalifikacji i poprawy warunków pracy;
- zwiększenie dostępu do wysokiej jakości, przystępnych cenowo i dostępnych usług opieki długoterminowej poprawa warunków pracy.

Realizacji powyższych priorytetów nie sprzyja sytuacja demograficzna regionu - według danych statystycznych GUS¹⁹ w województwie świętokrzyskim nadal jest odnotowywany niski poziom urodzeń. Jak wynika z raportu o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa świętokrzyskiego 2024²⁰ w naszym regionie w ubiegłym roku zarejestrowano tylko 7238 urodzeń, tj. mniej o 11,3% niż w 2022 r., i aż o 31,6% w odniesieniu do 2015 r. Dane z raportu wskazują, że wyniki prognozy ludności do 2060 r. zakładają potęgowanie obserwowanych w województwie od wielu lat niekorzystnych zmian w zakresie depopulacji. GUS prognozuje, że w regionie nastąpi największy w całym kraju relatywny spadek liczby ludności. Zgodnie z prognozami liczba mieszkańców województwa zmniejszy się do 2060 r. o 30,6%.

W województwie świętokrzyskim w 2023 r. procentowy udział osób 60+ w ogóle mieszkańców regionu wynosił 29,1% i był większy o 3 pkt proc. od średniej w kraju (26,1%). W regionie odnotowujemy systematyczny wzrost udziału osób starszych w populacji. W 2023 roku udział mieszkańców w wieku 60 lat i więcej (29,1%) zwiększył się o 3,1 pkt proc. w odniesieniu do 2017 roku (26%) i jest większy od przyrostu odnotowanego w analogicznym okresie czasowym w Polsce (1,9 pkt proc.). Województwo świętokrzyskie charakteryzuje się wyższym przyrostem udziału mieszkańców w wieku 60 lat i więcej w odniesieniu do średniej krajowej²¹.

W 2023 roku w stosunku do 2022 roku wzrosła liczba osób, która otrzymała pomoc społeczną z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby (wzrost o 1703 osoby) oraz niepełnosprawności (wzrost o 2248 osób)²². W strukturze beneficjentów pomocy społecznej w 2023 roku w regionie najwięcej było rodzin emerytów i rencistów (7 338 rodzin).

Osoby starsze należą do grupy pacjentów, która ze względu na częste występowanie kilku chorób przewlekłych jednocześnie, wymaga w wielu przypadkach świadczeń opieki zdrowotnej z różnych zakresów. Niezwykle istotne jest zapewnienie tym osobom dostępu do kompleksowej i skoordynowanej opieki, która w pełni zaspokajałaby ich potrzeby. Jednak zapewnienie odpowiedniej dostępności do personelu medycznego, opartej na potrzebach mieszkańców, stanowi jedno z najważniejszych wyzwań współczesnej polityki zdrowotnej. Według raportu naczelnej rady pielęgniarek i położnych (z 2022 r.) średnia wieku pielęgniarek w województwie świętokrzyskim wynosi 51 lat. Zatem do 2030 r. aż 65% pielęgniarek obecnie zatrudnionych będzie w wieku uprawniającym do świadczeń emerytalnych. Ze względu na niewystarczającą podaż w województwie usług opieki w szczególności nad osobami starszymi i osobami z niepełnosprawnościami, opiekę nad tymi osobami przejmują opiekunowie faktyczni. Jednak w starzejącej się populacji zmniejszać się będą również zasoby nieformalnej opieki nad osobami starszymi, realizowanej dotychczas głównie w rodzinie. W konsekwencji nadal istnieje konieczność rozbudowy systemu opieki m.in. poprzez rozwój usług społecznych w środowisku lokalnym. Świadczenie takich usług wymaga fachowej wiedzy i praktyki,

¹⁹ GUS – Główny Urząd Statystyczny

²⁰ Link do Raportu o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa świętokrzyskiego 2024: <https://kielce.stat.gov.pl/publikacje-i-foldery/inne-opracowania/raport-o-sytuacji-spoleczo-gospodarczej-wojewodztwa-swietokrzyskiego-2024,5,15.html>

²¹ Opracowanie Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej z 2024 r. „Ocena Zasobów Pomocy Społecznej Województwa Świętokrzyskiego za 2023 rok”.

²² J.w.

a niestety występujący w regionie niedobór personelu opieki długoterminowej powoduje konieczność alternatywnych działań i uzupełnienia zapisów programu regionalnego FEŚ 2021-2027. Takim dobrym rozwiązaniem w naszej opinii jest np. pomoc opiekunom faktycznym osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu. Opieka nad osobą chorą, zależną, wpływa nie tylko na stan zdrowia fizycznego opiekunów, ale również na ich stan psychiczny. Długotrwała opieka nad osobą z niepełnosprawnością/ niesamodzielną często wiąże się ze znacznym obciążeniem narządu ruchu opiekuna, co skutkuje różnego rodzaju przeciążeniami i zwyrodnieniami. Doświadczanie takich dolegliwości bólowych wpływa niekorzystnie na ogólną kondycję fizyczną opiekuna i znacznie utrudnia sprawowanie opieki. Dodatkowo, ciągłe mierzenie się z chorobą czy niepełnosprawnością podopiecznych, znacznie wpływa na ogólny stan psychiczny opiekuna. Pogodzenie życia prywatnego z opieką (często nad osobą bliską, spokrewnioną) ma ogromny wpływ na dobrostan psychiczny opiekunów faktycznych. Dlatego, w opinii IZ, możliwość wsparcia w projekcie opiekuna faktycznego np. usługą rehabilitacyjną czy wsparciem psychologicznym poprawi jego funkcjonowanie w wymiarze fizycznym i psychicznym oraz zwiększy jakość opieki nad podopiecznym.

Świętokrzyski rynek pracy silnie odczuwa skutki procesów demograficznych, w wyniku których ubytki ludności oraz niekorzystne zmiany struktury wiekowej mieszkańców przebiegają z większym natężeniem niż w innych regionach. W wyniku spadku liczby ludności i zmian struktury wiekowej populacji **zmniejszają się zasoby siły roboczej na rynku pracy**²³. Aktywni zawodowo mieszkańcy w IV kwartale 2023 roku stanowili 54,4% ludności w wieku 15-89 lat. W porównaniu z IV kwartałem 2022 r. wskaźnik ten zmniejszył się o 1,7 p.proc. Liczba pracujących wyniosła 495 tys. osób (spadek o ok. 17 000 osób do roku 2022), a wskaźnik zatrudnienia ukształtował się na poziomie 52,4% (53,9% w 2022 r.). Populacja biernych zawodowo na koniec 2023 r. liczyła 431 tys., natomiast w 2022 r. 416 tys.²⁴. Powyższe dane pokazują, że przy zmniejszającej się liczbie osób aktywnych zawodowo, zdrowie osób pracujących nabiera szczególnego znaczenia w kontekście przemian demograficznych i nasilającej się potrzeby podtrzymywania aktywności zawodowej oraz produktywności starzejącej się populacji. Proces starzenia się mieszkańców regionu, związany przede wszystkim z trendem wydłużającego się czasu życia i niskim współczynnikiem dzietności determinuje potrzebę wspierania pracowników oraz stworzenia warunków umożliwiających im jak najdłuższą aktywność na rynku pracy.

Niekorzystne trendy demograficzne dotyczą również obszar wychowania przedszkolnego i jednoznacznie wskazują, że zapotrzebowanie na tworzenie nowych miejsc przedszkolnych w naszym regionie spada. Tendencja ta nie ulegnie zmianie w najbliższej przyszłości. Jak wynika z danych Głównego Urzędu Statystycznego w województwie świętokrzyskim obserwowany jest spadkowy trend urodzeń. W wyniku notowanych corocznie spadków urodzeń i wydłużenia trwania życia następują zmiany pokoleniowe, zmniejsza się udział ludzi młodych, a rośnie odsetek osób w wieku emerytalnym. Na 100 wnuczków przypada blisko 156 dziadków, co jest największą wartością w kraju. Na obszarach wiejskich to właśnie dziadkowie przejmują opiekę nad dziećmi w wieku przedszkolnym, zwłaszcza nad dziećmi w wieku 3-5 lat. Potwierdzają to dane statystyczne, z których wynika, że udział dzieci w wychowaniu przedszkolnym na obszarach wiejskich jest znacznie niższy niż w miastach i w 2022 r. wyniósł 43,3%. Na terenie całego regionu odsetek dzieci 3-5 letnich objętych wychowaniem

---

²³ Na podstawie raportu Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Kielcach „Analiza i ocena sytuacji na rynku pracy w województwie świętokrzyskim w 2023 r.”, luty 2024 r.

²⁴ Informacja sygnałna Urzędu Statystycznego w Kielcach pt. „Aktywność ekonomiczna ludności w województwie świętokrzyskim w 4 kwartale 2023 r. (dane wstępne).

przedszkolnym wynosił w 2022 r. 89,3%. Natomiast aż 96,6% wszystkich sześciolatków uczęszczało do przedszkoli (wobec 94,1% w 2021 r.).

Powyższe dane pokazują, że ok 11% dzieci 3-5 letnich i tylko niespełna 3,5% dzieci 6 letnich nie jest objęta edukacją przedszkolną.

W latach 2021-2023 poziom bezrobocia w województwie świętokrzyskim systematycznie się zmniejszał. Spadek szczególnie był wyraźny w grupie osób młodych do 30 roku życia. Na koniec grudnia 2023 roku populacja osób młodych liczyła 8.757 osób, czyli o 33,0% mniej niż na koniec stycznia 2021 r. Zmniejszył się również udział tej grupy w bezrobociu ogółem. Na koniec 2023 r. osoby młode stanowiły 26,0% ogółu, wobec 27,8% na koniec stycznia 2021 roku. W bieżącym roku (2024) obserwowany jest dalszy spadek liczebności populacji młodych i ich udziału w bezrobociu.

Analizując trendy demograficzne dotyczące grupy osób młodych, tj. będących w wieku 18-24 lata, również zauważalny jest wyraźny spadek populacji tej grupy, np. na koniec 2023 roku osoby bezrobotne w wieku 18-24 lata stanowiły 4.661 osób bezrobotnych, czyli jedynie 13,8% z ogółu bezrobotnych w województwie świętokrzyskim. Porównując te dane do sytuacji ze stycznia 2021 roku bezrobocie zmniejszyło się aż o 27,8%. Aktualnie, tj. w 2024 roku poziom bezrobocia w tej grupie zmniejszył się na koniec lipca o prawie 500 osób, a udział ich do wartości ogółem spadł o kolejne 0,5 %. Wyżej opisane spadki bezrobocia wynikały między innymi ze zmniejszonego napływu osób do rejestrów, jak również spadku udziału wśród osób rejestrujących się.

Niekorzystne trendy demograficzne, a także różnice w poziomie zatrudnienia, wyższego wykształcenia i kwalifikacji siły roboczej, szczególnie pomiędzy obszarami miejskimi a pozamiejskimi, sprawiają, że **region świętokrzyski**, jako 1 z 7 regionów (opolskie, warmińsko-mazurskie, świętokrzyskie, lubelskie, podkarpackie, podlaskie, mazowieckie), **jest zagrożony wpadnięciem w pułapkę niedoboru talentów.**

W obliczu ww. wyzwań demograficznych Instytucja Zarządzająca programem regionalnym *Fundusze Europejskie dla Świętokrzyskiego 2021-2027*, dokonała analizy pierwotnie zaplanowanych działań w programie. W wyniku powyższego, według IZ zasadnym jest zmniejszenie alokacji na Działania 10.02 i 10.03 skierowanego do osób młodych i przesunięcie wsparcia do grup docelowych, które aktualnie potrzebują bardziej zintensyfikowanej pomocy (wskaźniki do programu FEŚ 2021-2027 ustalane były w 2022 roku, kiedy poziom bezrobocia osób młodych był znaczenie wyższy niż obecnie).

Dodatkowo na zmniejszenie alokacji (a tym samym wielkości grupy docelowej) w ramach Działania 10.02 wpływa fakt, że obecnie uczniowie OHP często nabywają praktycznych umiejętności w ramach umów o przygotowanie zawodowe, dlatego nie wpisują się w grupę docelową wskazaną w programie jako osoby bezrobotne, ponieważ należy ich traktować jako młodociane osoby pracujące. Dlatego rzeczywista liczba podopiecznych OHP, którzy mogą skorzystać ze wsparcia w ramach EFS+ jako osoby bezrobotne jest dużo mniejsza niż pierwotnie zakładano.

Mając na uwadze zmieniające się warunki demograficzne, skutkujące „ubywaniem” osób młodych z województwa świętokrzyskiego, mniejszą liczbę młodych osób bezrobotnych oraz wyżej opisaną strukturę klientów OHP, Wojewódzki Urząd Pracy w Kielcach, pełniący funkcję Instytucji Pośredniczącej (IP), planuje (po konsultacjach z OHP), przeprowadzenie jeszcze 2 naborów w ramach Działania 10.2 na kwoty zbliżone do wartości obecnie realizowanej umowy (obecna wartość umowy z OHP wynosi: 1 027 843,24 PLN i została zmniejszona z pierwotnie podpisanej umowy na ok. 3 mln, a tym samym została zmniejszona liczba uczestników projektu o połowę, tj. z 200 na 100 osób). Niewykorzystana część alokacji zostanie przesunięta na inne działania w ramach Priorytetu 10.

W przypadku Działania 10.03, poza spadkiem potencjalnej grupy docelowej, należy wziąć pod uwagę, że projekty w ramach inicjatywy ALMA mają bardziej złożony charakter od projektów standardowych i wymagają dużego zaangażowania kadry zarządzającej projektem oraz współpracy z partnerami zagranicznymi, co z kolei będzie obligowało IP do analizy faktycznych efektów realizowanych projektów (relacji nakład-rezultat) w połowie okresu wdrażania projektów z pierwszego naboru. Co istotne, grupę docelową w programie ALMA stanowią wyłącznie osoby z grupy NEET, borykające się z wieloma problemami, które nierzadko pierwszy raz będą aktywizowane zawodowo w ramach projektu (a tym bardziej za granicą). Osoby te mogą wchodzić w konflikty ze sobą, pracodawcą czy prawem. Efekty końcowe udzielonego im wsparcia mogą być nieprzewidywalne. W innych województwach w których wdrażane jest działanie ALMA, Beneficjenci mają problem z rekrutacją NEET do projektów. Dlatego istnieje uzasadniona konieczność przeniesienia części środków (około 35 %) na inne działania.

Ponadto konieczność dokonania zmian z Priorytecie 10 programu wynika ze wzrostu cen towarów i usług (w tym usług szkoleniowych), które w istotny sposób różnią się od cen przyjętych na etapie tworzenia programu.

Ponadto, na etapie programowania programu FEŚ 2021-2027 zaplanowano Działanie 10.05 dedykowane wyłącznie dla kobiet powracających na rynek pracy po przerwie związanej z opieką nad osobami potrzebującymi wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, na które przeznaczono kwotę 10 012 664 EUR. Wynikało to z trudnej sytuacji kobiet na świętokrzyskim rynku pracy, wyższego, niż w przypadku mężczyzn, poziomu bezrobocia oraz z trudności kobiet w powrocie na rynek pracy po przerwie związanej z opieką nad dzieckiem lub osobą wymagającą wsparcia. Na przestrzeni ostatnich dwóch lat sytuacja kobiet poprawia się, jednak w sposób bardzo powolny (kobiety do 30 roku życia, stanowią 54% z ogółu bezrobotnych, w tej kategorii wiekowej). Co istotne, ponad 27% z wszystkich zarejestrowanych bezrobotnych kobiet stanowią te, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka. Kobiety również rzadziej niż mężczyźni podejmują pracę.

Wskazane dane potwierdzają konieczność większego wsparcia skierowanego do kobiet w celu powrotu na rynek pracy, dlatego IZ, proponuje zwiększenie alokacji na Działanie 10.05 o kwotę 3 056 179,78 EUR (EFS).

Na etapie programowania działań w ramach FEŚ 2021-2027 zaplanowano realizację Działania 10.07 dedykowanego osobom, które utraciły zatrudnienie z przyczyn leżących po stronie pracodawców lub były zagrożone zwolnieniem. Wynikało to z faktu rosnącej inflacji oraz sytuacji w Ukrainie, które nie pozostały bez wpływu na kondycję finansową świętokrzyskich firm. Zaplanowana alokacja na poziomie 3 000 000 EUR (EFS) została w całości wykorzystana w ramach jednego naboru. Istnieje uzasadniona potrzeba przeznaczenia dodatkowych środków na wsparcie osób zagrożonych utratą pracy oraz zwolnionych z przyczyn leżących po stronie pracodawców ze względu na utrzymujące się negatywne skutki inflacji oraz działań wojennych za wschodnią granicą. Na koniec czerwca 2024 r. w rejestrach urzędów pracy pozostawało blisko 1.200 osób zwolnionych z przyczyn dotyczących zakładu pracy (z miesiąca na miesiąc napływ bezrobotnych zwolnionych z przyczyn dotyczących zakładu pracy jest wyższy niż ich odpływ wynikający z podjęcia pracy). Dlatego IP proponuje, zwiększenie alokacji na Działanie 10.07 o kwotę 2 156 399 EUR, co pozwoli na ogłoszenie kolejnych dwóch naborów, a tym samym kontynuowanie pomocy na rzecz osób zwolnionych / zagrożonych utratą pracy do końca perspektywy finansowej 2021-2027.

Niestabilne formy zatrudnienia (w oparciu o umowy krótkoterminowe i cywilno-prawne) są jednym z większych problemów rynku pracy. Praca w ramach tych umów charakteryzuje się często niską płacą, brakiem możliwości awansu i rozwoju zawodowego, a niejednokrotnie może prowadzić do bezrobocia, bierności zawodowej i ubóstwa. Szczególnie trudna jest sytuacja osób zatrudnionych w oparciu

o umowy cywilno-prawne, które w przypadku pogorszenia się sytuacji na rynku pracy są w pierwszej kolejności zagrożone zwolnieniami. Zazwyczaj to osoby młode, które nie posiadają doświadczenia zawodowego i wchodzą na rynek pracy są bardziej skłonne zawierać umowy na gorszych warunkach, tj. w ramach umów cywilno-prawnych. Problem ten potwierdzają również informacje zawarte w Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, z której wynika, że w Polsce w dalszym ciągu występuje nierównowaga w dostępie do stabilnych form zatrudnienia, a nasz kraj posiada najwyższy odsetek pracy na umowach nietrwałych spośród wszystkich państw członkowskich Unii Europejskiej. W szczególnie trudnej sytuacji w województwie świętokrzyskim znajdują się kobiety, które stanowią aż 54,4% wszystkich osób zatrudnionych w oparciu o umowy zlecenia i umowy pokrewne. Powyższe analizy potwierdzają konieczność zwiększenia alokacji na Działanie 10.08 o kwotę 1 910 112 EUR, co umożliwi objęcie większej liczby osób kompleksowym wsparciem ułatwiającym przejście z niepewnego do stabilnego zatrudnienia.

W 2022 r. wartość wskaźnika osób korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa na 1000 mieszkańców w województwie świętokrzyskim wyniosła 17.

Najbardziej zagrożone ubożeniem są osoby zatrudnione na niepełny etat oraz umowy terminowe. Pracujący w niepełnym wymiarze byli ponad dwukrotnie bardziej narażeni na ubóstwo niż osoby zatrudnione na cały etat. Pracownicy zatrudnieni w ramach elastycznych form zatrudnienia, są szczególnie zagrożeni ubóstwem (working poor), co sprzyja zagrożeniu strukturalnym ubóstwem gospodarstw domowych, mimo posiadania przez ich członków zatrudnienia.

Niestabilne zatrudnienie ma również istotny wpływ na wysokość przyszłej emerytury.

Statystycznie zarobki w województwie świętokrzyskim są na bardzo niskim poziomie (średnie wynagrodzenie w czerwcu 2024 r. wyniosło 6 838 zł, co plasuje region na 3 miejscu od końca w skali kraju). Szczególnie narażone na ubóstwo są gospodarstwa domowe rolników oraz osób utrzymujących się głównie z tzw. niezarobkowych źródeł.

Polska należy do krajów, w których zagrożenie ubóstwem wśród osób pracujących jest relatywnie wysokie w porównaniu do innych krajów należących do Unii Europejskiej. Według danych Eurostatu Polska znajduje się wśród państw unijnych, w których ryzyko zagrożenia ubóstwem u osób pracujących jest wyższe, niż średnia w UE.

Powyższe dane potwierdzają konieczność zwiększenia alokacji na Działanie 10.10 o kwotę 1 910 112 EUR, co umożliwi objęcie większej liczby osób ubogich pracujących kompleksowym wsparciem mającym na celu poprawę ich sytuacji ekonomicznej.

2. Najważniejsze efekty stosownych ewaluacji

/w szczególności rekomendacje z ewaluacji oraz przewidywany sposób ich uwzględnienia przez Instytucję Zarządzającą/

Wypełniając obowiązki wynikające z art. 44 ust. 6 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 - Instytucja Zarządzająca FEŚ 2021-2027 przygotowała Plan ewaluacji programu regionalnego FEŚ 2021-2027, zatwierdzony przez Komitet Monitorujący FEŚ 2021-2027 w dniu 23 listopada 2023 r.

Jego realizacja rozpoczęła się przed formalnym przyjęciem, a wynikało to z faktu uwzględnienia w nim dwóch badań, które zostały zaplanowane w perspektywie 2014-2020, a zrealizowane ze środków FEŚ 2021-2027.

- Pierwsze badanie, pn.: *Ocena efektów RPOWŚ 2014-2020 w obszarze integracji społecznej, w tym na wsparcie podmiotów ekonomii społecznej*. Dokonano w nim oceny wpływu interwencji na poprawę sytuacji społeczno-zawodowej mieszkańców województwa świętokrzyskiego dotkniętych lub zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym oraz rozwój sektora ekonomii społecznej w regionie. W obszarze **aktywnej integracji** pozytywnie oceniono ułatwienia w dostępie do środków w ramach Działania 9.1 RPOWŚ 2014-2020 dla gmin (w tym w szczególności wprowadzenie pozakonkursowego trybu wyboru projektów), gdyż to one w zdecydowanej większości realizują projekty dla mieszkańców obszarów znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji społeczno-gospodarczej. Formy wsparcia w projektach były zróżnicowane, kompleksowe i odpowiadające na indywidualne potrzeby uczestników. Część uczestników zgłaszała potrzebę silniejszego wsparcia w zakresie poszukiwania zatrudnienia (aktywne pośrednictwo pracy). Po zakończeniu udziału w projekcie pracę zarobkową posiadało 53,1% uczestników, co stanowi znaczący wzrost w porównaniu do początkowych 7,6%. Główne przyczyny braku aktywności zawodowej wśród uczestników projektów to problemy zdrowotne oraz opieka nad dziećmi lub osobami starszymi. Istotnym problemem nie jest natomiast brak ofert pracy. W związku z tym zalecane jest kontynuowanie inwestycji w usługi społeczne, w tym opiekę nad dziećmi, osobami starszymi, aby umożliwić uczestnikom projektów większą aktywność zawodową.

Jak wskazały wyniki badania sektor **przedsiębiorstw społecznych (PS)** w regionie jest słabo rozwinięty. Większość zarejestrowanych PS znajduje się w powiatach o relatywnie dobrej sytuacji społeczno-gospodarczej. Kondycja funkcjonujących PS jest umiarkowana. Przyczyny zakończenia działalności przez przedsiębiorstwa społeczne to niewystarczające przychody pandemia COVID-19 oraz odejścia pracowników do innych pracodawców. Efekty wsparcia dla NGO to przede wszystkim poprawa jakości działań, rozszerzenie działalności i poprawa zarządzania organizacjami. Wsparcie tego sektora ze środków europejskich pozwoliło utworzyć łącznie 431 miejsc pracy w przedsiębiorstwach społecznych. Wsparcie w zakresie tworzenia miejsc pracy w przedsiębiorstwach społecznych w mniejszym stopniu było ukierunkowane na obszary województwa znajdujące się w najtrudniejszej sytuacji społeczno-gospodarczej. Zidentyfikowano występowanie efektu „jałowego biegu” – zdecydowana większość osób zatrudnionych w przedsiębiorstwach społecznych mogłaby znaleźć pracę także w firmach komercyjnych.

- Drugie badanie wynikało z wymogów rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr

1304/2013 i objęło wszystkie PI skierowane do osób w ramach CT, dotyczących EFS. Wyniki badania posłużyły do szacowania **wskaźnika rezultatu długoterminowego**, pn.: „Liczba osób znajdujących się w lepszej sytuacji na rynku pracy 6 miesięcy po opuszczeniu programu ” W ramach trzeciego pomiaru wartości powyższego wskaźnika efekty podjętej interwencji oceniono jako satysfakcjonujące biorąc pod uwagę uwarunkowania regionalnego rynku pracy oraz obiektywne utrudnienia, które wystąpiły w okresie realizacji planowanych działań a wynikające z destabilizacji sytuacji społeczno-ekonomicznej w związku z pandemią oraz inwazją Rosji na Ukrainę. Zarekomendowano kontynuowanie wsparcia w formie szkoleń/kursów w tym prowadzących do podniesienia, uzupełnienia lub zmiany kwalifikacji zawodowej oraz opieki nad dzieckiem do lat 3 lub refundacji kosztów opieki nad dziećmi do lat 7 lub inną osobą zależną w kolejnej perspektywie finansowej.

Realizując założenia *Wytycznych dotyczących ewaluacji polityk spójności na lata 2021-2027*, oraz Planu ewaluacji FEŚ 2021-2027 Jednostka Ewaluacyjna we współpracy z wyłonionym wykonawcą zrealizowała kolejne z zaplanowanych badań. *Ewaluacja bieżąca kryteriów i systemu wyboru projektów FEŚ na lata 2021-2027 - Fundusz: EFS i EFRR* ma na celu dokonanie oceny kryteriów i innych elementów systemu wyboru projektów przez pryzmat faktycznego zapewnienia realizacji celów polityki i celów szczegółowych FEŚ 2021-2027 wraz ze wskazaniem koniecznych modyfikacji systemu. Istotnym elementem niniejszej analizy była również ocena kryteriów oraz procesu oceny i wyboru projektów z punktu widzenia realizacji wskaźników, w tym m.in. wpływ kryteriów oraz procesu naboru na strukturę i dynamikę wydatkowania środków finansowych. Badanie zakończyło się początkiem lutego bieżącego roku.

W perspektywie finansowej 2014-2020 w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego zrealizowano łącznie 23 badania ewaluacyjne a ich koszt wyniósł 2 708 092,75 zł. IZ RPOWŚ na bieżąco informowała przedstawicieli Komitetu Monitorującego o wynikach prowadzonych badań ewaluacyjnych i sformułowanych rekomendacjach.

W wyniku przeprowadzonych badań ewaluacyjnych sformułowano 217 rekomendacji z czego 18 programowych strategicznych, 1 poza systemową oraz 198 programowych operacyjnych. Część rekomendacji została odrzucona, głównie ze względu na brak zasadności lub ograniczenie ich realizacji ze względu na brak możliwości ingerencji w niektóre ogólnie określone elementy systemu wdrażania polityki spójności czy specyfiki funduszy.

Podsumowując ustalenia z przeprowadzonych badań ewaluacyjnych, należy potwierdzić, że realizacja Programu przebiegała prawidłowo, a efekty interwencji są zauważalne w wielu obszarach.

System wyboru projektów w ramach RPOWŚ 2014-2020 został oceniony jako zróżnicowany m.in. ze względu na źródło finansowania jednak w obu przypadkach był oparty na działaniach prowadzących do osiągnięcia celów RPOWŚ. Czas oceny wniosków, został oceniony przez wnioskodawców jako „długi” (72,4%), a wyniki analizy wskazały dodatkowo, że rzeczywisty czas oceny wniosków, jest postrzegany jako rozczarowujący względem planowanego. Funkcjonalność Lokalnego Systemu Informatycznego, który stanowi jeden z kluczowych elementów wspierających proces wyboru projektów została oceniona przez wnioskodawców pozytywnie. Badanie kryteriów wykazało, że kryteria ogólne w ramach EFRR wymagają doprecyzowania oraz dostosowania do sposobu deklarowania przez wnioskodawców planowanych wskaźników. W celu skrócenia okresu oceny projektów przydzielono ekspertom zewnętrznym zadania związane z oceną merytoryczną oraz w większym stopniu nadano jej charakter punktowy.

W badaniu dotyczącym **oceny systemu wdrażania i zarządzania**, struktura instytucjonalna w ramach RPOWŚ została oceniona jako zgodna z systemem instytucjonalnym wskazanym dla programów

regionalnych w Umowie Partnerstwa. Ocena systemu wdrażania i zarządzania, kontroli oraz certyfikacji RPOWŚ 2014-2020 była pozytywna pod względem jego efektywności i skuteczności. W toku badania zidentyfikowano potrzeby szkoleniowe pracowników realizujących zadania związane z zarządzaniem, wdrażaniem i kontrolą oraz certyfikacją RPOWŚ, które zostały zaspokojone licznymi szkoleniami. W wyniku przeprowadzonego badania ewaluacyjnego zgodnie z rekomendacją utworzono osobny oddział ds. odwołań, który zajmuje się rozpatrywaniem protestów składanymi przez wnioskodawców. W ramach **ewaluacji Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020** wywnioskowano, że gospodarka województwa świętokrzyskiego charakteryzuje się stosunkowo niższym poziomem rozwoju gospodarczego. Implikacją powyższego jest niższy poziom przedsiębiorczości i co za tym idzie relatywnie niska zdolność do tworzenia radykalnych innowacji zarówno produktowych jak i procesowych. W wyniku powyższego, zgodnie z rekomendacją przeniesiono część środków z działania wspierającego projekty B+R na działania skierowane do przedsiębiorców, ale dające większą swobodę w kwestii tematyki zadań projektowych.

Efektem **ewaluacji mid-term** było wiele przesunięć środków między działaniami jak również weryfikacja poziomów wielu wskaźników. Dzięki powyższemu możliwe było zwiększenie końcowej absorpcji środków w programie oraz skierowania wsparcia w te obszary, w których zidentyfikowano największe potrzeby odbiorców.

Wyniki badania dotyczącego **wskaźników długoterminowych** wpłynęły na zmianę sposobu rekrutacji uczestników projektów. Ewaluator wskazał, że konieczne jest skierowanie wsparcia do osób znajdujących się w złej sytuacji na rynku pracy. Zgodnie z rekomendacją umożliwiono pracodawcom wskazywanie pracowników do udziału we wsparciu w oparciu o zidentyfikowane przez siebie potrzeby rozwojowe.

Działania służące zapewnieniu **realizacji polityk horyzontalnych** przewidziano na każdym etapie projektowania i wdrażania Programu. Zapisy RPOWŚ 2014-2020, a także sposób wdrażania Programu wykazują zgodność z europejskimi dokumentami strategicznymi, jak również z krajowymi regulacjami. System oceny i wyboru projektów skonstruowano w taki sposób, aby zgodność z politykami horyzontalnymi przesądzała o możliwości uzyskania dofinansowania. Uczestnicy projektów wskazywali, że projekty były dostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami oraz faktycznie przyczyniały się do realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami.

Zintegrowane Inwestycje Terytorialne realizowane były na obszarze Kieleckiego Obszaru Funkcjonalnego tworzonego przez miasto Kielce i 11 gmin, jest to jedna z najmniejszych grup gmin wśród wszystkich ZIT w Polsce. Projekty były realizowane głównie w ramach wiązek projektów zbieżnych tematycznie w obrębie poszczególnych gmin. Nieliczne projekty były wdrażane w formule partnerskiej i takie występowały jedynie w ramach EFS, gdzie zawiązywanie partnerstw premiowane było na etapie oceny wniosków o dofinansowanie. Jako potencjalne kierunki wsparcia w przyszłości wskazano przedsięwzięcia dotyczące systemu komunikacji miejskiej, skoordynowanej polityki senioralnej, rozwoju sieci szerokopasmowego Internetu oraz wdrożenia inteligentnych systemów zarządzania miastem i jego obszarem funkcjonalnym, a także dalsze wspólne rozwiązywanie problemów dotyczących stanu środowiska naturalnego z zakresu gospodarki wodno-ściekowej, wspólnych rozwiązań antysmogowych oraz systemu zagospodarowania odpadów.

Oceniając wsparcie **edukacji** w ramach RPOWŚ 2014-2020 stwierdzono, że uczestnicy projektów mieli możliwość uzyskania dostępu do wsparcia w postaci nowoczesnego sprzętu, dostosowywania infrastruktury i zajęć do uczniów niepełnosprawnych czy doskonalenia umiejętności i kompetencji kadr danych podmiotów niezależnie od poziomu edukacji. Wsparciem objęto również budowę

i modernizację infrastruktury szkolnej, rozwój współpracy szkół i podobnych placówek z ich otoczeniem społeczno-gospodarczym, podnoszenie kompetencji cyfrowych czy znajomości języków obcych zarówno uczniów jak i kadry nauczycielskiej. Zauważono wyraźne wsparcie dla doskonalenia zawodowego i kompetencji kluczowych dla osób dorosłych, a także pomoc dla uczniów znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, rodzinnej czy materialnej, poprzez stypendia, specjalne kursy i szkolenia. W odniesieniu do całości interwencji w tym obszarze dominujące znaczenie miały problemy związane z negatywnymi skutkami pandemii COVID-19. Wsparcie umożliwiało rozszerzenie zakresu rzeczowego projektów o działania związane z przeciwdziałaniem i łagodzeniem skutków pandemii. Rekomendacje skoncentrowano na zaleceniach dotyczących przyszłego okresu finansowania tzn.: utrzymanie zakresu interwencji w sferze edukacji, rozważenie rozwiązań zorientowanych na zapewnienie adekwatności wsparcia wobec problemów i wyzwań spowodowanych pandemią oraz innych sytuacji kryzysowych.

W obszarze działań **pro-środowiskowych** – odnotowano wysoką skuteczność osiągania celów, z wyjątkiem wsparcia zabezpieczeń przeciwpowodziowych (kwestie regulacyjne). Wsparcie otrzymały inwestycje zlokalizowane we wszystkich 6 regionach gospodarki odpadami w woj. świętokrzyskim. Po zakończeniu projektów poprawiła się efektywność systemu gospodarowania odpadami oraz jakość gleb i system odzysku materiałów. Zwiększyła się dostępność oczyszczania ścieków, co wpływa na poprawę jakości wód gruntowych, bieżących i do użytku mieszkańców. Wsparcie uzyskały 33 aglomeracje o RLM od 2 tys. do 10 tys. spośród 56 wyszczególnionych w KPOŚK dla województwa świętokrzyskiego. Oznacza to wpływ Programu na wypełnienie zobowiązań akcesyjnych w 60% aglomeracji spełniających kryteria dostępu. Realizacja przedsięwzięć przyczyniła się zarówno do poprawy ochrony różnorodności biologicznej, jak i zahamowania spadku różnorodności biologicznej na obszarach cennych przyrodniczo. Działania pro środowiskowe dostarczyły także pozytywnych efektów społecznych, koncentrujących się na zapobieganiu utracie walorów rekreacyjnych terenów przyrodniczych oraz poprawie jakości życia mieszkańców. Dużo projektów stanowiło kontynuację/ uzupełnienie inwestycji realizowanych w latach 2007-2013 w wielu gminach aglomeracji 2-10 tys. RLM. W ramach obu perspektyw w wyniku wsparcia udało się skanalizować ponad 80% tych terenów. Wsparcie RPOWŚ charakteryzuje się wysoką wartością dodaną poprzez realizację kompleksowych inwestycji w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi, ich utylizację i segregację, także odzysk materiałów, wypełnianie zobowiązań akcesyjnych w zakresie gospodarki wodno-ściekowej oraz poprzez wysoką skalę dofinansowania Ochotniczych Straży Pożarnych.

Potrzeby środowiskowe, mimo istotnej roli wsparcia RPOWŚ 2014-2020 nie zostały do końca zaspokojone.

W obszarze **rynku pracy i zatrudnienia** interwencja RPOWŚ 2014-2020 uzasadniona była m.in. wysoką stopą bezrobocia w województwie świętokrzyskim. W roku 2014 wynosiła ona 14,1%. W latach 2014-2019 stopa bezrobocia sukcesywnie obniżała się i w roku 2019 wyniosła 7,9% - należy jednak podkreślić, że jest to wartość znacznie wyższa niż w przypadku wartości tego wskaźnika dla Polski (5,2%). Na podstawie badania ewaluacyjnego stwierdzono, że udział w projekcie pozwolił uczestnikom na zdobycie zatrudnienia, a średnio co trzecia osoba deklarowała podniesienie swoich kwalifikacji zawodowych oraz odbycie stażu czy praktyki zawodowej. Największy wpływ na osiągnięcie założonych efektów miał udział w kursie lub szkoleniu, dofinansowanie do otworzenia działalności gospodarczej, podniesienie kwalifikacji, pomoc w znalezieniu pracy. Z analizy wynika też, że znaczna część przedsiębiorstw, które otrzymały wsparcie z EFS w ramach RPOWŚ zaprzestało działalności. Firma blisko co czwartego beneficjenta została zamknięta (24,3%), a w 15,6% przypadków zawieszono jej działalność. Wśród działań, które należałoby wspierać w przyszłości wskazano przede wszystkim:

szkolenia i kursy mające na celu podniesienie kwalifikacji zawodowych, staże i praktyki zawodowe oraz dofinansowanie do wynagrodzenia lub do składek społecznych pracownika, utworzenie nowych miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 oraz sfinansowanie kosztów usług bieżącej opieki nad dziećmi poprzez pokrycie kosztów opłat za pobyt dziecka w żłobku, klubie dziecięcym czy u dziennego opiekuna bądź pokrycie kosztów wynagrodzenia niani. W związku z pandemią COVID-19 konieczne wsparcie zarówno osób pozostających bez pracy, jak i przedsiębiorców. Negatywne konsekwencje gospodarcze, przejawiającymi się przede wszystkim we wzrastającej liczbie zamykanych przedsiębiorstw i zwiększającym się udziale osób pozostających bez pracy, większe jest zapotrzebowanie na formy wsparcia skoncentrowane na odwracaniu tych trendów. Warto podkreślić, że w województwie świętokrzyskim występowało bardzo duże zapotrzebowanie na tworzenie i utrzymanie nowych miejsc opieki nad dziećmi do lat 3. W roku 2014 liczba dzieci do lat 3 wynosiła 32 601, natomiast opieką żłobkową objętych było jedynie 1 260 dzieci w tym wieku (3,86%). Wskazuje to, iż realizacja interwencji w ramach Działania 8.1 RPOWŚ 2014-2020 była w pełni uzasadniona.

Na podstawie wyników badania dotyczącego **osób znajdujących się w lepszej sytuacji na rynku pracy 6 miesięcy po opuszczeniu programu** należy uznać, że interwencja skoncentrowana na poprawie sytuacji i wzmocnieniu kompetencji osób pracujących jest zasadna i należy ją kontynuować. W stosunku do I etapu badania, nastąpiła znacząca poprawa w zakresie oceny wpływu konkretnych form wsparcia na zmianę sytuacji zawodowej jego uczestników. Wysoki odsetek wskazań w ramach danego PI, przekładał się również na częstą zmianę sytuacji zawodowej uczestników wsparcia. Szczególnie widoczne było to we wsparciu w opiece nad dziećmi, które przełożyło się na poprawę zarówno rodzaju i formy zatrudnienia, jak i stanowiska respondentów. Skuteczne doradztwo i wizyty studyjne, w ramach wspierania ekonomii i przedsiębiorczości społecznej, przełożyły się na częste zmiany stanowisk na wymagające wyższych kompetencji. Zróżnicowane formy wsparcia, w ramach rozwoju szkolnictwa zawodowego oraz kształcenia ustawicznego, były zaś najskuteczniejsze w zakresie wychodzenia z niepewnego zatrudnienia.

W oparciu o doświadczenia związane z wdrażaniem **instrumentów finansowych** w perspektywie finansowej 2014-2020 oraz analizy dotyczące rentowności projektów, potencjału finansowego różnych grup podmiotów do zaciągania zobowiązań finansowych uznano, że w FEŚ 21-27 dominującą formą wsparcia powinna być dotacja. Zdecydowana większość planowanych do wsparcia typów projektów to projekty nie generujące zysków dla realizujących je instytucji, których istotą jest dostarczanie tzw. dóbr publicznych (np. projekty dotyczące infrastruktury drogowej, wodno-kanalizacyjnej czy projekty społeczne finansowane z EFS). Wśród argumentów przemawiających przeciwko zastosowaniu instrumentów finansowych w wybranych typach projektów należy wymienić również długi czas zwrotu z inwestycji (np. wysokokosztowe inwestycje w transport publiczny), ryzykowny charakter projektów (projekty z obszaru badań i rozwoju) czy niskie zainteresowanie korzystaniem ze zwrotnych źródeł finansowania charakterystyczne w szczególności dla jednostek samorządu terytorialnego. W odniesieniu do inwestycji z obszaru efektywności energetycznej i OZE zarekomendowano wykorzystanie produktu finansowego łączącego w sobie instrument finansowy oraz dotację. Maksymalna wartość pożyczki powinna wynieść 2 mln zł.

Realizowane działania mające wpływ na poprawę jakości i zwiększenie **dostępności usług społecznych i zdrowotnych** odpowiadały w bardzo dużym stopniu na potrzeby mieszkańców regionu oraz charakteryzowały się stosunkowo dużą skutecznością w poprawie sytuacji odbiorców wsparcia. Trafnie zaprojektowano logikę interwencji, zdiagnozowano w niej ważniejsze problemy regionalne dotyczące infrastruktury zdrowotnej i społecznej oraz dostępności do usług społecznych i zdrowotnych, a także w prawidłowy sposób uwzględniono je w ramach interwencji. Duża część wskaźników monitorujących

wykazuje poziom ponadnormatywny w stosunku do stanu docelowego określonego dla 2023 roku. W ocenie odbiorców ostatecznych najwyższym stopniem użyteczności cieszyły się formy wsparcia tj.: zajęcia dodatkowe dla uczniów, usługa opiekuńcza lub specjalistyczna usługa opiekuńcza, usługa asystencka, usługa aktywnej integracji o charakterze zdrowotnym i społecznym, szkolenia/kursy, doskonalenie zawodowe oraz poradnictwo zawodowe. Wyzwania stojące przed regionem w kolejnych latach to starzejące się społeczeństwo i wielochorobowość. W kwestii infrastruktury społecznej przede wszystkim konieczny jest dalszy rozwój domów dziennego pobytu. W zakresie poprawy dostępu do usług społecznych i zdrowotnych, konieczne wydaje się podniesienie nakładów na rozwój usług opiekuńczych, doradztwa psychologicznego, w szczególności dla młodzieży. Na podstawie ustaleń ewaluacji zaleca się kontynuowanie wsparcia ukierunkowanego na poprawę dostępności usług społecznych i zdrowotnych w nowej perspektywie finansowej.

Interwencje w zakresie transportu pozytywnie wpłynęły na poprawę dostępności komunikacyjnej województwa świętokrzyskiego i pozwoliły na realizację założonych celów Programu. Wdrożone projekty umożliwiły poprawę przepustowości na drogach o znaczeniu regionalnym i niwelowanie zatorów. Poprawa dostępności regionu nastąpiła także dzięki realizacji projektów z zakresu transportu kolejowego: budowie odcinka linii kolejowej oraz dostawie taboru kolejowego o większej pojemności. Zrealizowane inwestycje drogowe wpływają na poprawę bezpieczeństwa na drogach m.in. dzięki budowie obwodnic, zwiększeniu szerokości jezdni, a tym samym przepustowości, odwodnieniu dróg, a także przebudowie niebezpiecznych skrzyżowań i odcinków dróg. Świadczą o tym m.in. spadek liczby wypadków w latach 2014-2020 (o 36,5%) oraz zmniejszenie liczby ofiar śmiertelnych (o 26,1%), jak również efekty wskazywane przez uczestników badania w ramach wdrożonych projektów.

Obserwuje się także pozytywny wpływ na stan środowiska naturalnego m.in. poprzez odpowiednio zaprojektowane odwodnienie drogi np. kanalizacja deszczowa z separatorami i podczyszczalniami, zbiorniki zbierające wodę, nasadzenia zieleni, zastosowanie cichej nawierzchni, zwiększenie przepustowości dróg, a tym samym redukcję emisji CO₂. Widoczne jest nadal zapotrzebowanie na budowę nowych dróg (przede wszystkim obwodnic odciążających miasta od ruchu samochodowego, a także dróg prowadzących do terminali intermodalnych, centrów logistycznych, terenów inwestycyjnych) oraz modernizację już istniejących dróg. Brakuje też dobrze funkcjonujących węzłów multimodalnych, łączących drogi z siecią kolejową oraz sieciami innych gałęzi transportu. Transport publiczny drogowy oraz kolejowy wymaga dalszej modernizacji. Dodatkowo rekomenduje się podjęcie działań zapewniających dostęp do pozamiejskiego publicznego transportu zbiorowego w miejscach dotychczasowo pozbawionych tego rodzaju formy komunikacji.

W wyniku przeprowadzonej analizy **wsparcia konkurencyjności, innowacyjności i internacjonalizacji MSP** wskazano, że 77% beneficjentów/ przedsiębiorców (działanie 2.5) i 75% pożyczkobiorców (działanie 2.6) uznało, że inwestycja zrealizowana dzięki wsparciu miała duże lub bardzo duże znaczenie dla ich firmy. 74% przedsiębiorców i 57% pożyczkobiorców deklaruje umocnienie pozycji konkurencyjnej w porównaniu do momentu poprzedzającego otrzymanie wsparcia. Beneficjenci 2.5 otrzymali silniejszy impuls rozwojowy aniżeli pożyczkobiorcy w działaniu 2.6 – wpływ na to miała zarówno forma wsparcia jak i jego wartość (prawie trzykrotnie wyższa w 2.5). 70% beneficjentów działania 1.2 – badania i rozwój - zainicjowała dzięki wsparciu aktywność związaną z prowadzeniem prac B+R. Działania podejmowane w ramach promocji gospodarczej regionu wpisywały się w potrzeby przedsiębiorców (77% przedsiębiorców oceniających dobrze i bardzo dobrze). Największy wpływ na wzrost umiędzynarodowienia miały wyjazdy na targi zagraniczne, a najbardziej istotną i pożądaną formą wsparcia są bezpośrednie kontakty, w szczególności spotkania B2B. Uzbieranie i tworzenie

nowych terenów inwestycyjnych miało wieloaspektowy wpływ na wzrost atrakcyjności inwestycyjnej, choć zdecydowanie bardziej w skali lokalnej niż regionalnej. Potencjał IOB do świadczenia usług dla MŚP zwiększył się dzięki inwestycjom w infrastrukturę, profesjonalizacji kadr oraz dopasowaniu oferty do potrzeb firm. Wśród najważniejszych rekomendacji z przeprowadzonego badania należy wymienić konieczność wprowadzenia rozwiązań, które pozwolą na minimalizację obciążeń finansowych firm związanych z realizacją projektów; wykorzystanie formuły panelu ekspertów do oceny projektów badawczo-rozwojowych; premiowanie pośredników finansowych za pozyskiwanie zaawansowanych technologicznie projektów do portfela pożyczek; Większe ukierunkowanie wsparcia dotyczącego umiędzynarodowienia na startupach oraz długofalowe wsparcie przedsiębiorstw z zakresu umiędzynarodowienia, wykraczające poza pierwsze nawiązanie kontaktu z przedsiębiorstwem zagranicznym; wprowadzenie standardu badania potrzeb przedsiębiorstw przez IOB.

Interwencja w obszarze **zastosowań TIK dla usług publicznych** była wynikiem odnotowywanej na terenie świętokrzyskiego niewystarczającej ilości i jakości e-usług w sektorze publicznym. W obszarze e-zdrowia na szczególną uwagę zasługuje projekt pn. „Informatyzacja Placówek Medycznych Województwa Świętokrzyskiego (InPlaMed WŚ)”, który objął 20 podmiotów leczniczych w terenie województwa. Projekty z zakresu e-geodezji realizowane były prawie we wszystkich powiatach województwa świętokrzyskiego (poza ostrowieckim). Połowa projektów z zakresu e-geodezji to projekty partnerskie realizowane wspólnie przez powiaty. Wdrożenie e-systemów w wpłynęło (lub w niedługim czasie po zakończeniu projektów prawdopodobnie wpłynie) na usprawnienie pracy i zapewnienie udogodnień dla obywateli. Najczęściej wskazywanymi efektami będą: spadek liczby klientów załatwiających sprawy w sposób tradycyjny (83,3%), skrócenie czasu załatwiania konkretnych spraw (75%), skrócenie czasu obiegu dokumentów (66,7%), ograniczenie zużycia papieru (58,3%) oraz lepsze postrzeganie urzędu przez klientów (58,3%). W badaniu wskazane zostały obszary wymagające wsparcia m.in.: wyposażenie lokalnej administracji publicznej w narzędzia informatyczne umożliwiające integrację z centralną architekturą informatyczną; zastosowanie sztucznej inteligencji w procesach przetwarzania danych; wsparcie podnoszenia kompetencji cyfrowych pracowników instytucji sektora publicznego; cyberbezpieczeństwo, ukierunkowane na wzmacnianie bezpieczeństwa świadczenia e-usług lub systemów informatycznych poprzez budowę lub modernizację istniejących systemów, o zasięgu regionalnym i lokalnym; usługi w zakresie e-zdrowia. Pozytywnie oceniono także zaplanowany zakres działań w ramach FEŚ 2021-2027.

Z danych pozyskanych w ramach badania CAWI/CATI z beneficjentami **projektów rewitalizacyjnych** wynika, że około 40% gmin ma duże lub bardzo duże trudności w tym zakresie. Trudności sprawiło gminom wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, wynikające głównie z braku doświadczenia w zakresie prowadzenia analiz wewnętrzniejskich. Warto podkreślić, że jest również znikome zaangażowanie mieszkańców w tworzenie planów rewitalizacji. Mechanizmy wdrażania przyjęte dla Działania 6.5 usprawniły wdrażanie interwencji i pozytywnie wpłynęły na postępy w realizacji projektów. Zasada przyjęta w RPOWŚ 2014-2020 umożliwiła gminom podejmowanie projektów w partnerstwach, dzięki czemu urzędy sprawowały pieczę nad przebiegiem procesów rewitalizacyjnych. Pozytywnie należy ocenić dwuetapowy wybór projektów, umożliwiający wydłużenie czasu na przygotowanie kompletnej dokumentacji projektowej oraz brak potrzeby angażowania środków finansowych beneficjenta na przygotowanie dokumentacji projektowej przed ogłoszeniem konkursu. W ramach projektów zaangażowano łącznie 83 partnerów, z czego 36% stanowiły podmioty z sektora MŚP – najczęściej lokalne przedsiębiorstwa handlowo-usługowe. W projektach zabrakło jednak współpracy w formule PPP – działania podejmowane przez firmy stanowiły samodzielne zadania podejmowane na rzecz jego wewnętrznej działalności. Z uwagi na szczególne potrzeby miast

średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze, w przypadku rewitalizacji rekomenduje się zastosowanie preferencji wspierających rewitalizację OSI dla tych miast w ramach FEŚ 2021-2027. Preferowaną formą finansowania inwestycji w tym zakresie są dotacje bezzwrotne. Zaleca się także wybór projektów w trybie konkursowym, z uwagi na konieczność realizacji projektów wyróżniających się pod kątem jakości i kompleksowego podejścia do rozwiązywania problemów obszarów rewitalizacji. Rekomendowane jest kontynuowanie premiowania projektów wykazujących bezpośrednie powiązania z innymi działaniami o charakterze społecznym.

W ramach ewaluacji RPOWŚ 2014-2020 dokonano także oceny **efektów inwestycji z zakresu efektywności energetycznej**, OZE, redukcji emisji i poprawy jakości powietrza zrealizowanych w ramach III osi priorytetowej Efektywna i zielona energia RPOWŚ 2014-2020 oraz VI osi priorytetowej Rozwój miast RPOWŚ 2014-2020. Przeprowadzone badanie wykazało również, że interwencja zaplanowana w ramach III i VI osi priorytetowej RPOWŚ 2014-2020 była w wysokim stopniu adekwatna do problemów i wyzwań energetycznych województwa świętokrzyskiego i stanowiła odpowiedź na cele zawarte w dokumentach strategicznych regionu. Alokacja przeznaczona na wdrożenie opisywanej interwencji oraz jej podział na poszczególne działania III i VI osi priorytetowej RPOWŚ 2014-2020 była w dużym stopniu adekwatna do uwarunkowań oraz możliwości zidentyfikowanych na etapie planowania Programu. Analiza wykazała, że województwo świętokrzyskie posiada duże potrzeby związane z rozwojem OZE, w szczególności w zakresie inwestycji związanych z rozwojem biogazowni, ale też rozbudową sieci dystrybucyjnej oraz magazynów energii. Badanie pokazało jednocześnie, że w województwie świętokrzyskim w dalszym ciągu identyfikuje się zapotrzebowanie na wsparcie w zakresie efektywności energetycznej i korzystania z odnawialnych źródeł energii w przedsiębiorstwach. Do nowych obszarów, które wymagają objęcia wsparciem Programu w perspektywie 2021+ należy zaliczyć: tworzenie banków energii, budowę i modernizację elektroenergetycznych sieci przesyłowych dla potrzeb zasilania w pełnej mocy stacji ładowania pojazdów elektrycznych, dostosowanie linii energetycznych do potrzeb przesyłania wytworzonej energii przez instalację fotowoltaiczną, budowę instalacji zasilanych przez pompy ciepła, modernizację sieci elektroenergetycznych i ciepłowniczych, tworzenie lokalnych instalacji energetycznych, które uniezależniłyby gminy od zewnętrznych dostawców energii, likwidowanie miejskich wysp ciepła oraz tworzenie błękitno-zielonej infrastruktury.

W ramach RPOWŚ 2014-2020 udało się zrealizować szereg działań z zakresu **profilaktyki zdrowotnej**. Skala założeń i celów dla poszczególnych rodzajów interwencji była niekiedy określona bardzo ambitnie (np. w kwestii liczby osób objętych wsparciem). W wyniku analizy ww. zakresu interwencji stwierdzono, że należy rozważyć wprowadzenia dwóch trybów wdrażania wsparcia dotyczącego niwelowania zdrowotnych czynników ryzyka: tryb konkurencyjny – dla przedsięwzięć o większej skali, tryb niekonkurencyjny – projekt zapewniający dostępność wsparcia dla przedsięwzięć o mniejszej skali. Za istotne uznano również wprowadzenie w FEŚ 2021-2027 dodatkowych preferencji w ramach wspieranych działań rozwojowych/szkoleniowych przedsiębiorstw, jeśli działania te cechuje pozytywny wpływ na niwelowanie czynników ryzyka w miejscu pracy.

Od marca 2020 r. zrealizowano 30 projektów w ramach Działania 8.1 RPOWŚ 2014-2020. 26 spośród 30 zrealizowanych projektów zakładało utworzenie **nowych miejsc opieki nad dziećmi do lat 3**. Łącznie w ramach tych projektów utworzono 665 nowych miejsc opieki nad dziećmi do lat 3. Nowe miejsca opieki nad dziećmi do lat 3 utworzono w większości w miastach. Badanie wykazało, że występuje bariera finansowa w dostępie do istniejących miejsc opieki nad dziećmi do lat 3, po zakończeniu okresu ich finansowania ze środków projektowych. Łącznie w 50,1% analizowanych przypadków, brak

wsparcia w postaci możliwości skorzystania z miejsca opieki nad dzieckiem do lat 3 (żłobka lub klubu dziecięcego), które zostało utworzone w ramach projektu, doprowadziłby do ograniczenia aktywności zawodowej rodziców lub innych członków rodziny dziecka. W obszarze **wychowania przedszkolnego** od marca 2020 r. zrealizowano 73 projekty w ramach Działania 8.3 RPOWŚ2014-2020. 68 spośród 73 projektów zakładało utworzenie nowych miejsc wychowania przedszkolnego. Łącznie utworzono 1918 nowych miejsc wychowania przedszkolnego, z czego około połowę na obszarach wiejskich. Zidentyfikowano potrzeby w zakresie poprawy rzetelności analizy sytuacji demograficznej/aktualnego i prognozowanego zapotrzebowania na usługi OWP w społeczności lokalnej (w gminie/powiecie). W raporcie końcowym z tego badania pn. „Pomiar wskaźników długoterminowych EFS w obszarze zatrudnienia w ramach PI 8iv oraz edukacji w ramach PI 10i” ujawniono, że mimo wysokiego poziomu wykorzystania miejsc wychowania przedszkolnego funkcjonujących w placówkach, które korzystały ze wsparcia na tworzenie nowych miejsc (94,2%), to jednak miejsca te nie są w pełni wykorzystywane. Jak wynika z zapisów raportu (str. 62) jako przyczynę braku pełnego wykorzystania miejsc wychowania przedszkolnego badani Beneficjenci najczęściej wskazywali sytuację demograficzną (małą liczbę dzieci w wieku przedszkolnym – ponad 60% wskazań). Na drugim miejscu wskazywano brak zainteresowania ze strony rodziców dzieci w wieku przedszkolnym, a na kolejnym – wysokie opłaty za przedszkole. W obszarze **edukacji szkolnej ogólnej** od marca 2020 r. zrealizowano 95 projektów w ramach Działania 8.3 RPOWŚ 2014-2020, w których wyposażono szkoły w sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych i/lub doposażono szkolne pracownie przedmiotowe. 92 projekty zawierały komponent doposażenia łącznie 152 szkół/placówek w sprzęt TIK a 34 projekty zawierały komponent doposażenia szkolnych pracowni przedmiotowych w łącznie 48 szkołach/placówkach. Zidentyfikowane problemy w zakresie wykorzystania sprzętu TIK to przede wszystkim brak odpowiednich postaw nauczycieli w stosunku do TIK (brak dostrzeganej potrzeby korzystania z zakupionego sprzętu TIK, brak umiejętności wykorzystania sprzętu), a także zużycie się sprzętu.

Badania ewaluacyjne dotyczące realizacji projektów przedszkolnych (uzasadniające zmniejszenie wskaźnika rezultatu)

Aspektem przemawiającym za obniżeniem wskaźnika rezultatu „Liczba dofinansowanych miejsc wychowania przedszkolnego” są rekomendacje z badań ewaluacyjnych projektów „przedszkolnych” realizowanych na terenie województwa świętokrzyskiego. Zalecenie obniżenia przy okazji przeglądu śródkresowego w regionach celów końcowych wskaźników dot. utworzenia nowych miejsc wychowania przedszkolnego wynika np. z raportu końcowego badania ewaluacyjnego pn. „Wpływ polityki spójności 2014-2020 na system kształcenia i szkolenia”²⁵ (rekomendacja nr 6 kierowana m.in. do IZ programów regionalnych).

Badania ewaluacyjne dotyczące realizacji projektów przedszkolnych (uzasadniające zmniejszenie wskaźnika rezultatu)

Aspektem przemawiającym za obniżeniem wskaźnika rezultatu „Liczba dofinansowanych miejsc wychowania przedszkolnego” są rekomendacje z badań ewaluacyjnych projektów „przedszkolnych” realizowanych na terenie województwa świętokrzyskiego. Zalecenie obniżenia przy okazji przeglądu śródkresowego w regionach celów końcowych wskaźników dot. utworzenia nowych miejsc wychowania przedszkolnego wynika np. z raportu końcowego badania ewaluacyjnego pn. „Wpływ

---

²⁵ Badanie ex-post zrealizowane na zlecenie Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej przez konsorcjum firm Piotr Fuchs Smart Research, IDEA Instytut Sp. z o.o., Pracownia Rozwoju Przemysław Kozak, w okresie lipiec 2023 r. - luty 2024 r., dostępne pod linkiem: <https://www.ewaluacja.gov.pl/strony/badania-i-analizy/wyniki-badan-ewaluacyjnych/badania-ewaluacyjne/wplyw-polityki-spojnosci-2014-2020-na-system-ksztalcenia-i-szkolenia/>

polityki spójności 2014-2020 na system kształcenia i szkolenia”²⁶ (rekomendacja nr 6 kierowana m.in. do IZ programów regionalnych). Podobne wnioski zostały zawarte w raporcie końcowym z badania pn. „Pomiar wskaźników długoterminowych EFS w obszarze zatrudnienia w ramach PI 8iv oraz edukacji w ramach PI 10i”²⁷. Dowodzą one, że mimo wysokiego poziomu wykorzystania miejsc wychowania przedszkolnego funkcjonujących w placówkach, które korzystały ze wsparcia na tworzenie nowych miejsc (94,2%), to jednak miejsca te nie są w pełni wykorzystywane. Jak wynika z zapisów raportu (str. 62) jako przyczynę braku pełnego wykorzystania miejsc wychowania przedszkolnego badani Beneficjenci najczęściej wskazywali sytuację demograficzną (małą liczbę dzieci w wieku przedszkolnym – ponad 60% wskazań). Na drugim miejscu wskazywano brak zainteresowania ze strony rodziców dzieci w wieku przedszkolnym, a na kolejnym – wysokie opłaty za przedszkole.

---

²⁶ Badanie zrealizowane ex-post na zlecenie Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej przez konsorcjum firm Piotr Fuchs Smart Research, IDEA Instytut Sp. z o.o., Pracownia Rozwoju Przemysław Kozak, w okresie lipiec 2023 r. - luty 2024 r., dostępne pod linkiem: <https://www.ewaluacja.gov.pl/strony/badania-i-analizy/wyniki-badan-ewaluacyjnych/badania-ewaluacyjne/wpływ-polityki-spojnosci-2014-2020-na-system-ksztalcenia-i-szkolenia/>

²⁷ Badanie zrealizowane na zlecenie Województwa Świętokrzyskiego – Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego w Kielcach, przez firmę Piotr Fuchs Smart Research w okresie sierpień – listopad 2023 r., w odniesieniu do projektów realizowanych od marca 2020 r. m. in. w ramach Działania 8.3 Zwiększenie dostępu do wysokiej jakości edukacji przedszkolnej oraz kształcenia podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020, dostępne pod linkiem: <https://www.2014-2020.rpo-swietokrzyskie.pl/dowiedz-sie-wiecej-o-programie/przeczytaj-analizy-raporty-i-podsumowania/ewaluacja>

3. Postępy w osiąganiu celów pośrednich przy uwzględnieniu istotnych trudności napotkanych podczas wdrażania programu oraz spełnieniu zobowiązań określonych w Terytorialnych Planach Sprawiedliwej Transformacji tam, gdzie mają one zastosowanie

/w szczególności czy istnieją zobowiązania, w przypadku których napotkano szczególne trudności w realizacji i w jaki sposób problemy w realizacji zostały/zostaną rozwiązane/

Czynniki wpływające na realizację, zakłócające wdrażanie programu regionalnego FEŚ 2021-2027

Ze względu na opóźnienia w rozpoczęciu wdrażania perspektywy finansowej 2021-2027 (m.in.: - rozporządzenie ogólne 2021/1060 przyjęto w czerwcu 2021 r., pół roku po "formalnym" rozpoczęciu perspektywy 2021-2027, zatwierdzenie Programu przez KE w grudniu 2022 r.; dość późne zatwierdzenie przez Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej wytycznych określających zasady wsparcia w programach perspektywy 2021 – 2027, w tym w projektach współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego Plus - kwiecień 2023 r.; powołanie Komitetu Sterującego do spraw koordynacji wsparcia w sektorze zdrowia – kwiecień 2023 r.; przyjęcie rekomendacji Komitetu Sterującego dla kryteriów wyboru projektów w zakresie deinstytucjonalizacji opieki medycznej i profilaktyki związanej z miejscem pracy – październik 2023 r.), skutkujące ogłoszeniem pierwszych naborów z EFS+ dopiero w kwietniu 2023 r. (a w przypadku naborów obejmujących świadczenie usług społecznych i zdrowotnych w styczniu 2024 r.), a w konsekwencji podpisaniem umów i rozpoczęciem realizacji pierwszych projektów w III kwartale 2023 r., osiągnięcie założonych w programie wartości docelowych wskaźników jest na dość niskim poziomie.

Na opóźnienie realizacji Programu wpływ miały również inne czynniki. Wśród nich należy wymienić nowe wyzwania dotyczące terytorializacji wsparcia, ponieważ dotychczasowe doświadczenia wskazują, że opracowanie wspólnych strategii terytorialnych dla obszaru kilku/kilkunastu gmin stanowi trudność, a postęp prac nad ich przygotowaniem jest wciąż niezadowalający. Istotną kwestią, która wpływa negatywnie na realizację programu jest zmiana sytuacji społeczno-ekonomicznej, a co za tym idzie wysoki wzrost cen, który powoduje wyższe koszty realizacji projektów oraz zagrożenia związane z nieosiągnięciem zaplanowanych w programie wartości wskaźników. W zakresie EFRR, kolejnym czynnikiem jest niski poziom przygotowania dokumentacji projektowej oraz długotrwałe oczekiwanie na pozyskanie niezbędnych decyzji i pozwoleń przez Wnioskodawców. Ważną kwestią jest również rygorystyczne podejście do niektórych typów inwestycji – np. konieczność uzyskania opinii Ministerstwa dotyczących projektów w zakresie infrastruktury badawczej (procedura jest długotrwała) lub istotne ograniczenia dotyczące wielkości aglomeracji w przypadku inwestycji kanalizacyjnych jak również problemy z interpretacją niektórych przepisów np. dotyczących wsparcia inwestycji wykorzystujących paliwa kopalne.

Postęp we wdrażaniu celów klimatycznych

W Programie na realizację celów klimatycznych przeznaczono łącznie: 386,9 mln EUR, czyli 38,33 % alokacji EFRR bez PT, w tym:

W CP 1 - Priorytet 1. FE dla konkurencyjnej gospodarki - 15,8 mln EUR

W CP 2 - Priorytet 2. FE dla środowiska, Priorytet 3. FE na mobilność miejską - 326,2 mln EUR

W CP 3 - Priorytet 4. FE dla dostępności świętokrzyskiego - 44,9 mln EUR.

Na koniec 2024 r. beneficjenci zadeklarowali we wnioskach o płatność wydatki klimatyczne w wysokości 20,1 mln PLN wkładu UE (ok. 4,9 mln EUR) - całość w ramach kodu 059. Działania w zakresie przystosowania się do zmian klimatu oraz zapobieganie ryzykom związanym z klimatem i zarządzanie nimi: pożary realizowanego w Priorytecie 2.

Należy zaznaczyć, że w podpisanych umowach, na koniec roku 2024 r. wkład UE na wydatki klimatyczne wyniósł ponad 619,9 mln PLN (ok 145 mln EUR), czyli ponad 37% celu.

Opis realizacji celów pośrednich wskaźników oddzielnie dla każdego celu szczegółowego

PRIORYTET 1 FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA KONKURENCYJNEJ GOSPODARKI

CP.1.I - Rozwijanie i wzmacnianie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii

Lp.	Numer wskaźnika	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Cel pośredni wg. Programu	Realizacja celu pośredniego
1	RCO01	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem (w tym: mikro, małe, średnie, duże)	przedsiębiorstwa	59	0
2	RCO02	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem w formie dotacji	przedsiębiorstwa	5	0
3	RCO04	Przedsiębiorstwa otrzymujące wsparcie niefinansowe	przedsiębiorstwa	54	0
4	PLRO07	Liczba realizowanych projektów B+R	szt.	7	0

Uzasadnienie stopnia realizacji celu pośredniego

W odniesieniu do wykonania wskaźników odpowiadających realizacji projektów B+R przez przedsiębiorstwa (RCO01, RCO02 i PLRO07) należy wskazać na przedłużającą się procedurę oceny wniosków o dofinansowanie w ramach Działania 1.2. Wsparcie działalności przedsiębiorstw w zakresie B+R. W odniesieniu do oceny podjęta została decyzja o zmianie sposobu dokonywania oceny merytorycznej, tj. zastosowanie panelu ekspertów. W ramach Instytucji Zarządzającej nie korzystano do tej pory z takiej formy oceny projektów. Rozwiązanie to wymagało przeprowadzenia szeregu czynności przygotowawczych do rozpoczęcia oceny merytorycznej wniosków. Dodatkowo nastąpiła zmiana w strukturze organizacyjnej Urzędu, zmiany kompetencji poszczególnych departamentów, co wydłużyło proces wyboru ekspertów i podpisywania umów na świadczenie usług. Procedura wykorzystania ekspertów zewnętrznych znacznie wydłużyła okres oceny wniosków o dofinansowanie ze względów organizacyjnych i proceduralnych.

Pierwszy nabór wniosków o dofinansowanie zakończył się w lutym 2024 r., a ocena kryteriów formalnych złożonych wniosków w lipcu 2024 r. W listopadzie 2024 r. dokonano rozstrzygnięcia naboru, podpisano 3 umowy o dofinansowanie na realizację projektów o przyznanej kwocie

dofinansowania ok. 2,5 mln PLN. Negatywny wynik oceny na etapie oceny formalnej lub merytorycznej dopuszczającej uzyskało 9 wniosków o dofinansowanie.

W październiku 2024 r. zakończył się drugi nabór projektów B+R dla przedsiębiorstw budżecie 25 mln PLN. W odpowiedzi złożonych zostało 6 wniosków o dofinansowanie o wartości dofinansowania EFRR blisko 18 mln PLN, aktualnie trwa ich ocena.

Z uwagi na powyższe uwarunkowania przeprowadzania oceny wniosków o dofinansowanie przedsiębiorców w obszarze B+R, brak wykorzystania w złożonych wnioskach o dofinansowanie alokacji przewidzianej w obu budżetach naboru, umowy o dofinansowanie w ramach Działania 1.2 nie zostały podpisane do końca 2024 r., co ma wpływ na wartość pośrednią wskaźnika.

Obok wsparcia skierowanego do przedsiębiorców w ramach CS1(i) przewidziano finansowanie także dla publicznych instytucji badawczych, instytucji otoczenia biznesu, ośrodków innowacji, klastrów, konsorcjantów, dla których nabory zostały ogłoszone, jednak nie stanowią one podmiotów spełniających kryteria powyższych wskaźników.

W odniesieniu do realizacji celu pośredniego wskaźnika RCO04 Przedsiębiorstwa otrzymujące wsparcie niefinansowe należy wziąć pod uwagę trzy nabory wniosków o dofinansowanie w ramach Działania FESW.01.03 oraz FESW.01.05 przeprowadzone w 2024 r. Łącznie złożonych zostało 14 wniosków o wartości wnioskowanego dofinansowania 13,7 mln PLN przy budżecie naborów 20,5 mln PLN. Na dzień 31 grudnia 2024 r. w trakcie oceny było 10 wniosków, podpisane były dwie umowy o dofinansowanie, dwa wnioski były ocenione negatywnie.

W procesie ogłaszania naboru oraz oceny wniosków o dofinansowanie pojawiła się konieczność dodatkowych uzgodnień dot. zagadnienia udzielanej pomocy publicznej, co miało wpływ na tempo wdrażania interwencji. Dodatkowo zwracamy uwagę, iż dwa nabory dotyczą profesjonalizacji usług MŚP, co oznacza, że dopiero z ich efektów będą mogli korzystać przedsiębiorcy (co stanowi źródło wskaźnika). Biorąc pod uwagę powyższe do końca 2024 r. nie została osiągnięta zakładana wartość celu pośredniego wskaźnika.

Realizacja wskaźnika RCO04 wpływa także na realizację wskaźnika agregującego RCO01.

CP1.II - Czerpanie korzyści z cyfryzacji dla obywateli, przedsiębiorstw, organizacji badawczych i instytucji publicznych (Działanie 1.6)

Wskaźniki produktu:

Lp.	Numer wskaźnika	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Cel pośredni wg. Programu	Realizacja celu pośredniego
1	RCO14	Instytucje publiczne otrzymujące wsparcie na opracowywanie usług, produktów i procesów cyfrowych	Instytucje publiczne	5	0
2	PLRO010	Liczba podmiotów, które udostępniły informacje sektora publicznego/dane prywatne on-line	Szt.	5	0

Uzasadnienie stopnia realizacji celu pośredniego

Przedmiotowe wskaźniki będą realizowane w ramach jednego projektu dot. informatyzacji placówek medycznych województwa świętokrzyskiego zidentyfikowanego w Kontrakcie Programowym. Jednym z kryteriów dopuszczających jest uzyskanie przez Wnioskodawcę pozytywnej Opinii o Celowości

Inwestycji. Komplet tych dokumentów (Opinii o Celowości Inwestycji) Wnioskodawca uzyskał w końcówce IV kwartału 2024 r. Kolejnym elementem wpływającym na termin realizacji inwestycji jest kryterium dopuszczające dot. zgodności z obowiązującym Wojewódzkim Planem Transformacji. Obwieszczenie Wojewody Świętokrzyskiego w sprawie aktualizacji Wojewódzkiego Planu Transformacji dla województwa świętokrzyskiego na lata 2022-2026 miało miejsce 31 grudnia 2024r.

W związku z powyższym zakłada się, że przeprowadzenie naboru nastąpi dopiero w pierwszym kwartale 2025 r.

Jednocześnie należy podkreślić, iż nie identyfikuje się przesłanek do modyfikacji celu końcowego powyższych wskaźników.

CP1.III - Wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne (EFRR)

Lp.	Numer wskaźnika	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Cel pośredni wg. Programu	Realizacja celu pośredniego
1	RCO01	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem (w tym: mikro, małe, średnie, duże)	przedsiębiorstwa	121	102
2	RCO03	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem z instrumentów finansowych	przedsiębiorstwa	89	16
3	RCO04	Przedsiębiorstwa otrzymujące wsparcie niefinansowe	przedsiębiorstwa	34	86

Uzasadnienie stopnia realizacji celu pośredniego

Wskaźnik RCO04 „Przedsiębiorstwa otrzymujące wsparcie niefinansowe” realizowany jest w ramach projektu realizowanego przez województwo świętokrzyskie pn. „Świętokrzyskie dla biznesu” wybranego w trybie niekonkurencyjnym w lipcu 2024 r. W roku 2024 zrealizowano dwie misje wyjazdowe dla 17 przedsiębiorców, a także interbranżową konferencję regionalną. Łącznie wsparciem w ramach projektu w 2024 r. objęto 86 niepowtarzających się podmiotów - MŚP. Powyższe dane pochodzą od Beneficjenta – UMWS. Zaplanowane i zrealizowane do końca 2024 r. zadania w na rzecz MŚP będą uwzględnione w systemie teleinformatycznym w ramach wniosków o płatność rozliczających realizację projektu za okres do końca 2024 r.

Jednocześnie IZ zgłosiła do zmiany wartość celu końcowego dla powyższego wskaźnika, z 341 na 300 przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie niefinansowe (zgodnie z decyzją o dofinansowanie), co jest związane z mniejszą niż pierwotnie planowano wartością projektu oraz przesunięciem części alokacji do pozostałych działań w CP1.III.

W odniesieniu do wsparcia MŚP poprzez instrumenty finansowe ramach wskaźnika RCO04 do końca 2024 r. zawarto 73 umowy z ostatecznymi odbiorcami (73 niepowtarzające się przedsiębiorstwa uzyskały wsparcie). Z uwagi na obowiązki dot. m.in. wniesienia zabezpieczenia przed faktyczną wypłatą środków dla przedsiębiorców, realizację wskaźnika na koniec 2024 r. wykazano na poziomie 16 MŚP.

Mniejsza niż zaplanowano realizacja wskaźnika RCO04 w wpłynęła na wskaźnik agregujący RCO01. Jednocześnie nie identyfikuje się konieczności modyfikacji celów końcowych wskaźnika RCO04.

PRIORYTET 2 FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA ŚRODOWISKA

CP2.I Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych (EFRR)

Lp.	Numer wskaźnika	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Cel pośredni wg. Programu	Realizacja celu pośredniego
1	RCO03	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem z instrumentów finansowych	przedsiębiorstwa	6	0
2	RCO19	Budynki publiczne o lepszej charakterystyce energetycznej	m ²	5 000	0

Uzasadnienie stopnia realizacji celu pośredniego

Wskaźnik RCO03 Przedsiębiorstwa objęte wsparciem z instrumentów finansowych dotyczy Działania 2.2 Efektywność energetyczna - IF. Wskaźnik RCO19 Budynki publiczne o lepszej charakterystyce energetycznej jest realizowany zarówno w Działaniu 2.1 Efektywność energetyczna - dotacje jak i Działaniu 2.2 Efektywność energetyczna – IF. W przypadku obu wyżej wymienionych wskaźników wartość realizacji celu pośredniego wynosi 0. Wynika to z późniejszego niż przewidywano podpisania decyzji o dofinansowanie projektu w Działaniu 2.2 wybranego w trybie niekonkurencyjnym (projekt dot. IF - Beneficjent BGK). Spowodowało to niewielkie opóźnienie rozpoczęcia realizacji projektu. Rozpoczęcie udzielania pożyczek nastąpi w II kwartale 2025 r.

Pierwszy nabór wniosków w ramach Działania 2.1 dotyczący poprawy EE budynków użyteczności publicznej zakończył się pod koniec listopada 2024 r. Trwa ocena merytoryczna projektów. Drugi nabór dot. budynków komunalnych zakończył się w styczniu 2025 r., natomiast w związku z wycofaniem się jedynego Wnioskodawcy anulowano postępowanie w zakresie wyboru projektów do dofinansowania dla przedmiotowego naboru.

CP2.II Wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001 w sprawie energii odnawialnej [1], w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju (EFRR)

Lp.	Numer wskaźnika	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Cel pośredni wg. Programu	Realizacja celu pośredniego
1	RCO03	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem z instrumentów finansowych	przedsiębiorstwa	7	0
2	RCO22	Dodatkowa zdolność wytwarzania energii odnawialnej (w tym: energii elektrycznej, energii cieplnej)	MW	5	0

Uzasadnienie stopnia realizacji celu pośredniego

W przypadku obu wyżej wymienionych wskaźników wartość realizacji celu pośredniego wynosi 0. Wynika to z późniejszego niż przewidywano na etapie szacowania wartości wskaźników podpisania decyzji o dofinansowanie projektu wybranego w trybie niekonkurencyjnym (Działanie 2.4 Zielona energia – IF, Beneficjent – BGK). Rozpoczęcie wdrażania instrumentów finansowych nastąpi jeszcze w I kwartale 2025 r.

Dopiero w grudniu zakończył się pierwszy nabór z Działania 2.3 Zielona energia – dotacje, co wpływa na brak osiągnięcia wartości pośredniej wskaźnika RCO22. Trwa ocena projektów.

CP2.IV Wsparcie przystosowania się do zmiany klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego (EFRR)

Lp.	Numer wskaźnika	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Cel pośredni wg. Programu	Realizacja celu pośredniego
1	RCO26	Zielona infrastruktura wybudowana lub zmodernizowana w celu przystosowania do zmian klimatu	hektary	1	0
2	RCO28	Powierzchnia objęta środkami ochrony przed niekontrolowanymi pożarami	hektary	11	543 285

Uzasadnienie stopnia realizacji celu pośredniego

Cel pośredni wskaźnika RCO26 nie został osiągnięty na moment przeglądu. Nabór na projekty realizujące wskaźnik zakończył się w grudniu 2024 r. W naborze (adaptacja terenów zurbanizowanych do zmian klimatu) wpłynęły jedynie 2 wnioski o dofinansowanie.

Cel pośredni wskaźnika RCO28 osiągnięto na wyższym niż założono poziomie, z uwagi na początkowo błędnie przyjętą metodologię szacowania wskaźnika. Pierwszy nabór na projekty związane z przeciwdziałaniem klęskom żywiołowym i realizujący dany wskaźnik zakończył się w sierpniu 2023 r., ostatecznie do dofinansowania zostało wybranych 85 projektów na łączną kwotę dofinansowania 71,9 mln zł (ok. 16,9 mln EUR). W ogłoszonym naborze doprecyzowano definicję wskaźnika w taki sposób, że w przypadku jednostek wpisanych do KSRG obszarem objętym działaniem jest teren powiatu (na terenie, którego ma siedzibę dana jednostka), natomiast dla OSP aspirującego do KSRG jest teren gminy, na terenie której ma siedzibę dana jednostka. Dla wyliczenia wartości docelowej wskaźnika wartości dla poszczególnych powiatów/gmin będą zliczane jednokrotnie.

IZ w ramach przeglądu wnosi o zmianę wartości celu końcowego wskaźnika do 900 tys. hektarów (uzasadnienie w części dot. zmian wartości końcowych wskaźników)

CP2.V Wsparcie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej (EFRR)

Lp.	Numer wskaźnika	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Cel pośredni wg. Programu	Realizacja celu pośredniego
1	RCO30	Długość nowych lub zmodernizowanych sieci wodociągowych w ramach zbiorowych systemów zaopatrzenia w wodę	km	3	0
2	RCO31	Długość nowych lub zmodernizowanych sieci kanalizacyjnych w ramach zbiorowych systemów odprowadzania ścieków	km	5	0

Uzasadnienie stopnia realizacji celu pośredniego

Pierwsze dwa nabory dot. inwestycji wodno-kanalizacyjnych (realizujące wskaźniki RCO30 oraz RCO31) dla aglomeracji 10-15 tys. RLM oraz 2-10 tys. RLM ogłoszono jeszcze w listopadzie 2023 r. Nabory te unieważniono z uwagi na rozbieżności między Rozporządzeniem Delegowanym Komisji (UE) nr 2021/2139 z 04.06.2021 r. (załącznik nr 1 do rozporządzenia, rozdział 5.3 i 5.4), a Rozporządzeniem PE i Rady (UE) 2021/1060 z 24.06.2021 r. co do wymogów w zakresie pożądanej efektywności

energetycznej realizowanych inwestycji ściekowych. Powyższe wpłynęło na brak realizacji w/w wskaźników. Obydwa nabory ogłoszono ponownie, nabór wniosków zakończył się we wrześniu 2024 r. Z końcem września 2024 r. zakończył się również nabór na projekty dot. rozbudowy systemów wodociągowych oraz poprawy efektywności dostaw wody, realizujący wskaźnik RCO030. Zawarcie umów nastąpi w pierwszym półroczu 2025 r.

CP2.VII Wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia (EFRR)

Lp.	Numer wskaźnika	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Cel pośredni wg. Programu	Realizacja celu pośredniego
1	PLRO071	Liczba wspartych form ochrony przyrody	Szt.	3	0

Uzasadnienie stopnia realizacji celu pośredniego

Ogłoszono trzy nabory dot. ochrony dziedzictwa i różnorodności biologicznej w tym jeden w trybie konkurencyjnym (nabór zakończył się 21.02.2025 r., w ramach konkursu wpłynęły 4 wnioski) oraz dwa nabory w trybie niekonkurencyjnym, które zostały zakończone. Pierwszy z nich zakończył się 31 października 2024 r., a drugi 15 listopada 2024 r. Realizacja wskaźnika nastąpi w 2025 r. (ocena wniosku, przygotowanie dokumentów do podpisania decyzji o dofinansowaniu).

Należy podkreślić, że na ten moment nie identyfikuje się zagrożenia realizacji celu końcowego wskaźnika.

PRIORYTET 3 FUNDUSZE EUROPEJSKIE NA MOBILNOŚĆ MIEJSKĄ
→ cele pośrednie wszystkich wskaźników produktu w Programie zostały określone na poziomie 0, wobec czego nie wypełnia się tabeli dot. wykonania założonych celów pośrednich

PRIORYTET 4 FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA DOSTĘPNOŚCI ŚWIĘTOKRZYSKIEGO
→ cele pośrednie wszystkich wskaźników produktu w Programie zostały określone na poziomie 0, wobec czego nie wypełnia się tabeli dot. wykonania założonych celów pośrednich.

PRIORYTET 5 FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA ROZWOJU SPOŁECZNEGO

CP4.II - Poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, w tym poprzez wspieranie odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na odległość oraz online (Działanie 5.1)

Lp.	Numer wskaźnika	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Cel pośredni wg. Programu	Realizacja celu pośredniego
1	PLRO125	Liczba wspartych szkół	Szt.	2	0
2	RCO67	Pojemność klas w nowych lub zmodernizowanych placówkach oświatowych	osoby	218	0

3	PLRO121	Liczba wspartych przedszkoli	Szt.	1	1
4	RCO66	Pojemność klas w nowych lub zmodernizowanych placówkach opieki nad dziećmi	osoby	75	100
5	PLRO 132	Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	Szt.	3	1

Uzasadnienie stopnia realizacji celu pośredniego

IZ ogłosiła jeden nabór konkurencyjny dotyczący infrastruktury na potrzeby kształcenia i szkolenia zawodowego oraz edukacji dorosłych, który zakończył się 26.08.2024 r. Realizacja projektów złożonych w tym naborze pozwoli osiągnąć zakładane wartości wskaźników: PLRO125 i RCO67. Biorąc jednak pod uwagę czas potrzebny na dokonanie oceny i zawarcie umów z beneficjentami na koniec 2024 r. wartości te nie zostały osiągnięte. Dodatkowo na ten typ operacji został ogłoszony drugi nabór w trybie niekonkurencyjnym, który zakończył się 20.01.2025 r. Trwa ocena złożonego projektu.

W związku z rozstrzygnięciem jeszcze w 2023 r. naboru z zakresie infrastruktury przedszkolnej wskaźniki w tym obszarze zostały zrealizowane. Wskaźnik PLRO 132 w realizowanych umowach został zaplanowany na poziomie 12 sztuk.

CP4.III - Wspieranie włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne (Działanie 5.2)

Lp.	Numer wskaźnika	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Cel pośredni wg. Programu	Realizacja celu pośredniego
1	RCO65	Pojemność nowych lub zmodernizowanych lokali socjalnych	osoby	42	0
2	RCO113	Ludność objęta projektami w ramach zintegrowanych działań na rzecz włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji	osoby	28	0
3	PLRO132	Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	Szt.	1	0

Uzasadnienie stopnia realizacji celu pośredniego

IZ ogłosiła jeden nabór dotyczący wsparcia infrastruktury społecznej, który zakończył się 7.01.2025 r. Nabór dotyczył typu projektów – Inwestycje w mieszkania społeczne rozumiane jako mieszkalnictwo wspomagane (treningowe i wspierane). Alokacja naboru wynosiła 5 mln EUR (ok. 21,4 mln zł). W ramach naboru wpłynęły 3 wnioski o dofinansowanie, z wnioskowaną kwotą dofinansowania UE 11 mln zł (ok. 2,5 mln EUR), które zakładają utworzenie 30 mieszkań dla 36 osób.

W związku z niewielką alokacją tj. 5 mln euro przewidzianą na kategorię interwencji 126 Infrastruktura mieszkalnictwa Instytucja Zarządzająca dopuściła jedynie przebudowę, rozbudowę istniejących już obiektów, bez możliwości budowy nowych obiektów od podstaw. W perspektywie 2014 - 2020 udało się wykonać 176 mieszkań dla 535 osób w ramach Działania 7.3 Infrastruktura społeczna (1 konkurs)

oraz z Działania CARE 13.2 (2 konkursy) 47 mieszkań dla 117 uchodźców z Ukrainy. W związku z powyższym dostępne zasoby mieszkaniowe samorządów zostały zmodernizowane. Obecnie zainteresowanie konkursem na wsparcie mieszkań jest niewielkie.

IZ FEŚ planuje ogłosić w II kwartale 2025 r. kolejny nabór na mieszkania społeczne rozumiane jako: mieszkalnictwo wspomagane (treningowe i wspierane) w zakresie dot. remontu, przebudowy, modernizacji i wyposażenia w celu uzupełnienia wsparcia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, kwota planowana na dofinansowanie naboru będzie ponad 10 mln PLN, tak aby wykorzystać całą pulę środków tj. 5 mln euro przewidzianą na zakres interwencji 126 Infrastruktura mieszkalnictwa.

CP4.V - Zapewnianie równego dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności systemów opieki zdrowotnej, w tym podstawowej opieki zdrowotnej, oraz wspieranie przechodzenia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej (Działanie 5.3)

Lp.	Numer wskaźnika	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Cel pośredni wg. Programu	Realizacja celu pośredniego
1	PLRO133	Liczba wspartych podmiotów wykonujących działalność leczniczą	Szt.	1	0
2	RCO69	Pojemność nowych lub zmodernizowanych placówek opieki zdrowotnej	osoba/rok	64 825	0
3	RCO70	Pojemność nowych lub zmodernizowanych placówek opieki społecznej (innych niż mieszkania)	osoba/rok	605	0

Uzasadnienie stopnia realizacji celu pośredniego

IZ nie ogłosiła jeszcze naborów dotyczących wsparcia Ambulatoryjnej Opieki Szpitalnej oraz szpitali jednego dnia, które pozwoliłyby na realizację wskaźników PLRO133 i RCO69. Pierwszy nabór planowany jest na początek marca 2025 r. Powyższe nie pozwoliło na osiągnięcie zakładanych wartości pośrednich. Natomiast z uwagi na ograniczoną alokację CP4.V oraz koncentracji działań na wsparciu infrastruktury zdrowotnej, w tym AOS i POZ, zaproponowano usunięcie wskaźnika RCO70 dot. infrastruktury społecznej.

PRIORYTET 6 FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA WSPÓLNOT LOKALNYCH

CP5.I - Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich (Działanie 6.1)

Lp.	Numer wskaźnika	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Cel pośredni wg. Programu	Realizacja celu pośredniego
1	RCO74	Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego	osoby	5 000	0
2	RCO75	Wspierane strategie zintegrowanego rozwoju terytorialnego	wkład na rzecz strategii	1	0
3	RCO76	Zintegrowane projekty rozwoju terytorialnego	projekty	2	0

4	RCO77	Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem	obiekty kulturalne i turystyczne	2	0
5	RCO112	Podmioty zaangażowane w przygotowanie i realizację strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego	udział podmiotów instytucjonalnych	3	0

Uzasadnienie stopnia realizacji celu pośredniego

Pierwsze nabory dotyczące wsparcia Miejskich Obszarów Funkcjonalnych, które realizujące powyższe wskaźniki ogłoszono pod koniec października 2024 r. – z planowanym terminem zakończenia 31.12.2024 r. Należą do nich: 4 nabory konkursowe w ramach Działania 6.1 Rozwój miast i miejskich obszarów funkcjonalnych (ZIT). W ramach pierwszego naboru złożono 1 wniosek. Ogłoszono także termin pierwszego naboru z Działania 6.2 Rewitalizacja miast planowany w terminie od 13.01.2025 do 09.05.2025 z dofinansowaniem UE w wysokości ok. 40 mln PLN. Pomimo niekonkurencyjnego trybu wyboru projektów, brak gotowości przedsięwziąć do realizacji nie pozwolił na osiągnięcie zakładanych wartości docelowych wskaźników do końca 2024 r. Planowany jest także drugi nabór działania 6.2 na II kwartał 2025 r. w trybie konkurencyjnym.

CP5.II - Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie (Działanie 6.3 i 6.4)

Lp.	Numer wskaźnika	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Cel pośredni wg. Programu	Realizacja celu pośredniego
1	RCO74	Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego	osoby	5 000	0
2	RCO75	Wspierane strategie zintegrowanego rozwoju terytorialnego	wkład na rzecz strategii	2	0
3	RCO76	Zintegrowane projekty rozwoju terytorialnego	projekty	2	0
4	RCO77	Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem	obiekty kulturalne i turystyczne	2	0
5	RCO80	Wspierane strategie rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność	strategie	2	0
6	RCO112	Podmioty zaangażowane w przygotowanie i realizację strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego	udział podmiotów instytucjonalnych	4	0

Uzasadnienie stopnia realizacji celu pośredniego

IZ ogłosiła jeden nabór niekonkurencyjny z Działania 6.3 Wzmacnianie lokalnych potencjałów na obszarach innych niż obszary miejskie, który rozpoczął się 24.10.2024 i zakończył się 31.01.2025 r. na kwotę dofinansowania UE w wysokości ponad 41 mln PLN W ramach naboru złożono 4 wnioski. Planowane są też dwa nabory z tego samego działania na kwiecień/maj 2025 r. Kolejne nabory – w ramach Działania 6.4 zaplanowano w IV kwartale 2025 r. Poziom zaawansowania powyższych przedsięwzięć nie pozwala na osiągnięcie zakładanych wartości pośrednich wskaźników.

PRIORYTET 7. ZDROWI I AKTYWNI ZAWODOWO

CEL SZCZEGÓŁOWY ESO4.4 *Wspieranie dostosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian, wspieranie aktywnego i zdrowego starzenia się oraz zdrowego i dobrze dostosowanego środowiska pracy, które uwzględnia zagrożenia dla zdrowia*

Działanie 7.1 Wsparcie zdrowotne świętokrzyskich pracowników					
Działanie 7.2 Programy rehabilitacyjne ułatwiające powrót na rynek pracy					
Nr ID	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Cel pośredni (2024)	Osiągnięta wartość wskaźnika	% realizacji celu pośr. (2024)
PLDCO08	Liczba osób objętych wsparciem w obszarze zdrowia	osoby	6 471	3 402	53%

Dane z CST2021 z zatwierdzonych wniosków o płatność za okres do końca 2024 r. – stan na dzień 09.01.2025 r.

1. PLDCO08 **Liczba osób objętych wsparciem w obszarze zdrowia** – cel pośredni osiągnięty na poziomie 53% – ogłoszono trzy nabory, w ramach których podpisana została w połowie roku jedna umowa dla projektu niekonkurencyjnego (okres realizacji od 2024-07-01 do 2029-06-30 - zakładana wartość docelowa wskaźnika produktu stanowi 74% celu końcowego), a w III i IV kw. 2024 r. 24 umowy wybrane do dofinansowania w sposób konkurencyjny. Na ten moment nie identyfikuje się zagrożenia realizacji celu końcowego wskaźnika.
2. Dodatkowe czynniki wpływające na realizację:
  - opóźnienia w ogłaszaniu naborów w obszarze zdrowia w związku z przyjęciem Planów Działania w sektorze zdrowia na lata 2023 i 2024 w grudniu 2023 r. – na IV posiedzeniu Komitetu Sterującego do spraw koordynacji wsparcia w sektorze zdrowia – co umożliwiło ogłoszenie pierwszego naboru z obszaru zdrowia dopiero w styczniu 2024 r.

PRIORYTET 8. EDUKACJA NA WSZYSTKICH ETAPACH ŻYCIA

CEL SZCZEGÓŁOWY ESO4.6 *Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami*

Działanie 8.1 Wsparcie edukacji przedszkolnej					
Działanie 8.2 Podnoszenie jakości kształcenia podstawowego					
Działanie 8.3 Wysoka jakość edukacji ponadpodstawowej ogólnej					
Działanie 8.4 Rozwój szkolnictwa branżowego					
Nr ID	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Cel pośredni (2024)	Osiągnięta wartość wskaźnika	% realizacji celu pośr. (2024)
PLFCO02	Liczba dofinansowanych miejsc wychowania przedszkolnego	sztuki	410	70	17%
PLFCO03	Liczba uczniów szkół i placówek systemu oświaty	osoby	12 548	7 168	57%

	prowadzących kształcenie ogólne objętych wsparciem				
PLFCO04	Liczba uczniów i słuchaczy szkół i placówek kształcenia zawodowego objętych wsparciem	osoby	4 282	3 573	83%
PLEFCO05	Liczba uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego uczestniczących w stażach uczniowskich	osoby	340	775	228%

Dane z CST2021 z zatwierdzonych wniosków o płatność za okres do końca 2024 r. – stan na dzień 09.01.2025 r.

1. **PLFCO02 Liczba dofinansowanych miejsc wychowania przedszkolnego** – cel pośredni osiągnięty na poziomie **17%** (zakładana wartość docelowa wskaźnika produktu w podpisanych umowach stanowi 52% celu pośredniego oraz 20% celu końcowego). Ogłoszone zostały trzy nabory, przy czym trzeci zakończył się dopiero w listopadzie 2024 r. IZ w ramach spotkania rocznego zgłaszała KE brak możliwości osiągnięcia celu końcowego ze względu na niskie zainteresowanie wnioskodawców wynikające z braku potrzeby tworzenia nowych miejsc wychowania przedszkolnego. Propozycja zmiany celu końcowego wraz z uzasadnieniem w pkt. II.2 formularza.
2. **PLFCO03 Liczba uczniów szkół i placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie ogólne objętych wsparciem** – cel pośredni osiągnięty na poziomie **57%** (zakładana wartość docelowa wskaźnika produktu w podpisanych umowach stanowi 125% celu pośredniego oraz 38% celu końcowego). Ogłoszone zostały dwa nabory konkurencyjne dla uczniów szkół podstawowych, przy czym w ramach drugiego naboru nie zakończyła się jeszcze procedura wyboru projektów, trzy nabory dla uczniów szkół ponadpodstawowych (trzeci nabór ogłoszono dopiero w grudniu 2024 r.) oraz po dwa nabory niekonkurencyjne dot. realizacji programu stypendialnego. Dla uczniów szkół ponadpodstawowych oraz uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego realizowany jest również projekt strategiczny niekonkurencyjny.
3. **PLFCO04 Liczba uczniów i słuchaczy szkół i placówek kształcenia zawodowego objętych wsparciem** – cel pośredni osiągnięty na poziomie **83%** (zakładana wartość docelowa wskaźnika produktu w podpisanych umowach stanowi 297% celu pośredniego oraz blisko 72% celu końcowego). Ogłoszone zostały trzy nabory konkurencyjne, dwa nabory niekonkurencyjne dot. realizacji programu stypendialnego oraz nabór niekonkurencyjny dla projektu strategicznego (projekt rozpoczął się we wrześniu 2024 r. i w ramach pierwszego wniosku o płatność nie wykazano osiągnięcia wskaźników).
4. **PLEFCO05 Liczba uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego uczestniczących w stażach uczniowskich** – cel pośredni osiągnięty na poziomie **228%** (zakładana wartość docelowa wskaźnika produktu w podpisanych umowach stanowi 70% celu końcowego). Ogłoszone zostały trzy nabory konkurencyjne, przy czym trzeci nabór zakończył się w październiku 2024 r. oraz nabór niekonkurencyjny dla projektu strategicznego, które realizują niniejszy wskaźnik.

CEL SZCZEGÓŁOWY ESO4.7 *Wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie*

przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej

Działanie 8.5 Wsparcie edukacji osób dorosłych					
Nr ID	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Cel pośredni (2024)	Osiągnięta wartość wskaźnika	% realizacji celu pośr. (2024)
PLGCO03	Liczba osób dorosłych objętych wsparciem w zakresie umiejętności lub kompetencji podstawowych, realizowanym poza Bazą Usług Rozwojowych	osoby	371	370	99,7%

Dane z CST2021 z zatwierdzonych wniosków o płatność za okres do końca 2024 r. – stan na dzień 09.01.2025 r.

1. PLGCO03 **Liczba osób dorosłych objętych wsparciem w zakresie umiejętności lub kompetencji podstawowych, realizowanym poza Bazą Usług Rozwojowych** – cel pośredni osiągnięty na poziomie blisko 100% (zakładana wartość docelowa wskaźnika produktu w podpisanych umowach stanowi 24% celu końcowego). Ogłoszone zostały dwa nabory, przy czym jeden zakończył się dopiero pod koniec sierpnia 2024 r. (trwa ocena merytoryczna).

Zagrożenie osiągnięcia celu końcowego:

IZ analizując projekty przyjęte do realizacji w ramach pierwszego naboru widzi zagrożenie dla osiągnięcia zakładanego celu końcowego określonego w programie ze względu na znacznie wyższy koszt przypadający na jednego uczestnika niż zakładano to w Metodologii szacowania wskaźników do programu. IZ podjęła środki zaradcze zmierzające do osiągnięcia celu końcowego przez określenie w ramach drugiego naboru maksymalnego kosztu przypadającego na uczestnika w projekcie (5 tys. PLN).

PRIORYTET 9. USŁUGI SPOŁECZNE I ZDROWOTNE

CEL SZCZEGÓŁOWY ESO4.8 *Wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji*

Działanie 9.1 Aktywna integracja społeczna i zawodowa					
Nr ID	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Cel pośredni (2024)	Osiągnięta wartość wskaźnika	% realizacji celu pośr. (2024)
EECO02+04	Liczba osób niezatrudnionych objętych wsparciem w programie	osoby	217	115	53%

Dane z CST2021 z zatwierdzonych wniosków o płatność za okres do końca 2024 r. – stan na dzień 09.01.2025 r.

1. EECO02+04 **Liczba osób niezatrudnionych objętych wsparciem w programie** – cel pośredni osiągnięty na poziomie **53%** (zakładana wartość docelowa wskaźnika produktu w podpisanych umowach stanowi 189% celu pośredniego oraz 14% celu końcowego). Ogłoszone zostały trzy nabory na aktywną integrację społeczno-zawodową. W wyniku pierwszego naboru podpisanych zostało 6 umów. W dwóch następnych naborach beneficjentami były Lokalne Grupy Działania. Jeden nabór zakończył się podpisaniem jednej umowy, która ostatecznie została rozwiązana. W ramach drugiego naboru żaden wniosek nie został pozytywnie oceniony

CEL SZCZEGÓŁOWY ESO4.9 *Wspieranie integracji społeczno-gospodarczej obywateli państw trzecich, w tym migrantów*

Działanie 9.3 Aktywna integracja społeczna i zawodowa obywateli państw trzecich					
Nr ID	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Cel pośredni (2024)	Osiągnięta wartość wskaźnika	% realizacji celu pośr. (2024)
EECO13	Liczba osób z krajów trzecich objętych wsparciem w programie	osoby	189	2 142	1 133%

Dane z CST2021 z zatwierdzonych wniosków o płatność za okres do końca 2024 r. – stan na dzień 09.01.2025 r.

1. EECO13 **Liczba osób z krajów trzecich objętych wsparciem w programie** – cel pośredni osiągnięty na poziomie **1 133%** (zakładana wartość docelowa wskaźnika produktu w podpisanych umowach stanowi 312% celu końcowego). Ogłoszony został jeden nabór.

Wyjaśnienie dotyczące osiągnięcia celu ze znaczną nadwyżką:

W ramach realizowanych projektów koszt wsparcia przypadającego na jednego uczestnika, w szczególności w jednym z projektów o największej liczbie uczestników realizujący wsparcie w ramach Centrum Integracji Cudzoziemców, okazał się dużo niższy niż szacowano w Metodologii szacowania wartości wskaźników dla programu w oparciu o dane historyczne wsparcia realizowanego w PI 9i, tj. interwencji ściśle związanej z kompleksową aktywizacją społeczno-zawodową uczestników. Część uczestników w ramach funkcjonujących Centrów Integracji Cudzoziemców korzysta jedynie z krótkotrwałych, niskokosztowych form, np. z doradztwa/konsultacji w sprawach socjalno-bytowych, doradztwa psychologicznego, doradztwa zawodowego lub pomocy prawnej.

CEL SZCZEGÓŁOWY ESO4.11 *Zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej*

Działanie 9.4 Zwiększenie dostępności usług społecznych i zdrowotnych					
Nr ID	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Cel pośredni (2024)	Osiągnięta wartość wskaźnika	% realizacji celu pośr. (2024)

PLKLC002	Liczba osób objętych usługami świadczonymi w społeczności lokalnej w programie	osoby	1 737	2 327	134%
----------	--	-------	-------	-------	------

Dane z CST2021 z zatwierdzonych wniosków o płatność za okres do końca 2024 r. – stan na dzień 09.01.2025 r.

1. PLKLC002 **Liczba osób objętych usługami świadczonymi w społeczności lokalnej w programie** – cel pośredni osiągnięty na poziomie **134%** (zakładana wartość docelowa wskaźnika produktu w podpisanych umowach stanowi 97% celu końcowego). Ogłoszono cztery nabory, w tym jeden niekonkurencyjny dla projektu strategicznego Regionalnego Ośrodka Pomocy Społecznej.

CEL SZCZEGÓŁOWY ESO4.12 *Wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci*

Działanie 9.5 Wsparcie rodzin oraz pieczy zastępczej					
Nr ID	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Cel pośredni (2024)	Osiągnięta wartość wskaźnika	% realizacji celu pośr. (2024)
EEO001	Całkowita liczba osób objętych wsparciem	osoby	1 940	3 531	182%

Dane z CST2021 z zatwierdzonych wniosków o płatność za okres do końca 2024 r. – stan na dzień 09.01.2025 r.

1. EEO001 **Całkowita liczba osób objętych wsparciem** – cel pośredni osiągnięty na poziomie **182%** (zakładana wartość docelowa wskaźnika produktu w podpisanych umowach stanowi 43% celu końcowego). Ogłoszonych zostało pięć naborów, w tym niekonkurencyjny dla organizatorów pieczy zastępczej.

PRIORYTET 10. AKTYWNI NA RYNKU PRACY

CEL SZCZEGÓŁOWY ESO.4.1 *Poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla wszystkich osób poszukujących pracy – w szczególności osób młodych, zwłaszcza poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży – dla osób długotrwale bezrobotnych oraz grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, jak również dla osób biernych zawodowo, a także poprzez promowanie samozatrudnienia i ekonomii społecznej*

Działanie 10.1 Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych i poszukujących pracy (projekty PUP/MUP) Działanie 10.2 Wsparcie osób młodych na regionalnym rynku pracy (projekty OHP) Działanie 10.3 Wsparcie osób młodych z grupy NEET- Inicjatywa ALMA					
Nr ID	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Cel pośredni (2024)	Osiągnięta wartość wskaźnika	% realizacji i celu pośr. (2024)
EEO002	Liczba osób bezrobotnych, w tym długotrwale bezrobotnych, objętych wsparciem w programie	osoby	6 602	6 961	105%

EECO03	Liczba osób długotrwale bezrobotnych, objętych wsparciem w programie	osoby	2 971	2 839	96%
EECO08	Liczba osób w wieku 55 lat i więcej objętych wsparciem w programie	osoby	1 278	394	31%
EECO07	Liczba osób w wieku 18 - 29 lat objętych wsparciem w programie	osoby	3 001	3 388	113%
EECO12	Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie	osoby	660	468	71%
PLACO01	Liczba osób, które otrzymały bezwrotne środki na podjęcie działalności gospodarczej	osoby	1 452	1 064	73%

Dane z CST2021 z zatwierdzonych wniosków o płatność za okres do końca 2024 r. – stan na dzień 09.01.2025 r.

Wartość pośrednia wskaźnika EECO08 nie zostanie osiągnięta na założonym poziomie. Wojewódzki Urząd Pracy dla zabezpieczenia realizacji celu końcowego przedmiotowego wskaźnika uwzględni w najbliższych naborach odpowiednie kryteria, które pozwolą zwiększyć udział osób po 55 roku życia w realizowanych projektach.

Realizacja umów zawartych w ramach Działania 10.01 i 10.02 oraz umów, które zostały wybrane do realizacji w ramach Działania 10.03 zwiększy stopień realizacji wszystkich celów pośrednich. Wartości docelowe wskaźników EECO02 i EECO07 zostały już osiągnięte. Wartości założone dla wskaźników EECO03, EECO12 i PLACO01 zostaną osiągnięte w 100% lub nieco poniżej zaplanowanego poziomu, co będzie widoczne po rozliczeniu wniosków o płatność złożonych za okres IV kwartału 2024 roku.

CEL SZCZEGÓŁOWY ESO.4.2 *Modernizacja instytucji i służb rynków pracy celem oceny i przewidywania zapotrzebowania na umiejętności oraz zapewnienia terminowej i odpowiednio dopasowanej pomocy i wsparcia na rzecz dostosowania umiejętności i kwalifikacji zawodowych do potrzeb rynku pracy oraz na rzecz przepływów i mobilności na rynku pracy*

Działanie 10.4 Kompetentne kadry instytucji rynku pracy w regionie					
Nr ID	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Cel pośredni (2024)	Osiągnięta wartość wskaźnika	% realizacji celu pośr. (2024)
PLBCO01	Liczba pracowników instytucji rynku pracy objętych wsparciem w programie	osoby	0	0	0

CEL SZCZEGÓŁOWY ESO.4.3 *Wspieranie zrównoważonego pod względem płci uczestnictwa w rynku pracy, równych warunków pracy oraz lepszej równowagi między życiem zawodowym a prywatnym, w tym poprzez dostęp do przystępnej cenowo opieki nad dziećmi i osobami wymagającymi wsparcia w codziennym funkcjonowaniu*

Działanie 10.5 Zrównoważony rynek pracy - nowa "JA"

Nr ID	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Cel pośredni (2024)	Osiągnięta wartość wskaźnika	% realizacji celu pośr. (2024)
PLCCO01	Liczba osób objętych wsparciem w zakresie równości kobiet i mężczyzn	osoby	135	13	10%

W wyniku naboru przeprowadzonego w II kwartale 2024 roku w ramach Działania 10.5 realizowanych będzie 13 umów o dofinansowanie projektów. W ramach ich wdrażania wsparciem zostanie objętych 1 411 uczestniczek. Realizacja projektów rozpoczęła się na przełomie III/IV kwartału 2024 roku. Wartość docelowa wskaźnika produktu założona w dotychczas podpisanych umowach stanowi ponad 1 045% celu pośredniego oraz 52% celu końcowego. Procent realizacji celu pośredniego założony na koniec 2024 r. wzrośnie po rozliczeniu wniosków o płatność, które zostaną złożone za okres IV kwartału 2024 r.

CEL SZCZEGÓŁOWY ESO4.4 *Wspieranie dostosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian, wspieranie aktywnego i zdrowego starzenia się oraz zdrowego i dobrze dostosowanego środowiska pracy, które uwzględnia zagrożenia dla zdrowia*

Działanie 10.6 Konkurencyjne kadry świętokrzyskich pracodawców i przedsiębiorstw					
Nr ID	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Cel pośredni (2024)	Osiągnięta wartość wskaźnika	% realizacji celu pośr. (2024)
PLDCO04	Liczba pracowników mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw (w tym spółdzielni i przedsiębiorstw społecznych) objętych usługą rozwojową	osoby	968	1 452	150%
PLDCO05	Liczba pracowników dużych przedsiębiorstw objętych usługą rozwojową	osoby	114	316	277%
PLDCO01	Liczba mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw (w tym spółdzielni i przedsiębiorstw społecznych) objętych usługami rozwojowymi	przedsiębiorstwa	387	636	164%
PLDCO02	Liczba dużych przedsiębiorstw objętych usługami rozwojowymi	przedsiębiorstwa	2	16	800%

Dane z CST2021 z zatwierdzonych wniosków o płatność za okres do końca 2024 r. – stan na dzień 09.01.2025 r.

1. PLDCO04 **Liczba pracowników mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw (w tym spółdzielni i przedsiębiorstw społecznych) objętych usługą rozwojową** – cel pośredni osiągnięty na poziomie **150%** (zakładana wartość docelowa wskaźnika produktu w podpisanych umowach stanowi 30% celu końcowego).

2. PLDCO05 **Liczba pracowników dużych przedsiębiorstw objętych usługą rozwojową** – cel pośredni osiągnięty na poziomie **277%** (osiągnięta wartość docelowa wskaźnika produktu w podpisanych umowach stanowi 26% celu końcowego).
3. PLDCO01 **Liczba mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw (w tym spółdzielni i przedsiębiorstw społecznych) objętych usługami rozwojowymi** – cel pośredni osiągnięty na poziomie **164%** (zakładana wartość docelowa wskaźnika produktu w podpisanych umowach stanowi 32% celu końcowego).
4. PLDCO02 **Liczba dużych przedsiębiorstw objętych usługami rozwojowymi** – cel pośredni osiągnięty na poziomie **800%** (osiągnięta wartość docelowa wskaźnika produktu w podpisanych umowach stanowi 42% celu końcowego).

Działanie 10.7 Działania na rzecz osób zagrożonych utratą pracy					
Działanie 10.8 Zwiększenie możliwości zawodowych osób zatrudnionych					
Nr ID	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Cel pośredni (2024)	Osiągnięta wartość wskaźnika	% realizacji celu pośr. (2024)
PLDCO06	Liczba osób objętych wsparciem z zakresu outplacementu	osoby	216	249	115%
EECO05	Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, objętych wsparciem w programie	osoby	32	0	0

Dane z CST2021 z zatwierdzonych wniosków o płatność za okres do końca 2024 r. – stan na dzień 09.01.2025 r.

Od stycznia 2024 r. ruszyła realizacja 10 projektów w ramach Działania 10.7. Ich wdrażanie pozwoli objąć wsparciem 1 225 uczestników. Wartość pośrednia wskaźnika PLDCO06 założona na koniec 2024 została osiągnięta.

W wyniku naboru przeprowadzonego w II kwartale 2024 r., w ramach Działania 10.8 zawarto 13 umów o dofinansowanie projektów. W ramach ich realizacji wsparciem zostanie objętych 2 009 uczestników. Realizacja projektów rozpoczęła się w III/IV kwartale 2024 r. w związku z czym wartość pośrednia wskaźnika EECO05 założona na koniec 2024 r. zostanie osiągnięta, co będzie widoczne po rozliczeniu wniosków o płatność za IV kwartał 2024 r.

CEL SZCZEGÓŁOWY ESO4.7 *Wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej*

DZIAŁANIE 10.9 Podnoszenie kwalifikacji i umiejętności osób dorosłych w regionie					
Nr ID	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Cel pośredni (2024)	Osiągnięta wartość wskaźnika	% realizacji celu pośr. (2024)

PLGCO01	Liczba osób dorosłych objętych usługami rozwojowymi	osoby	1 290	1 422	110%
---------	---	-------	-------	-------	------

Dane z CST2021 z zatwierdzonych wniosków o płatność za okres do końca 2024 r. – stan na dzień 09.01.2025 r.

1. PLGCO01 **Liczba osób dorosłych objętych usługami rozwojowymi** – cel pośredni osiągnięty na poziomie **110%** (zakładana wartość docelowa wskaźnika produktu w podpisanych umowach stanowi 30% celu końcowego). W ramach realizowanego projektu ogłoszono 7 naborów wniosków o dofinansowanie usługi rozwojowej i planowane są kolejne.

CEL SZCZEGÓŁOWY ESO.4.12 *Wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci*

Działanie 10.10 Zwiększenie możliwości zawodowych osób ubogich pracujących					
Nr ID	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Cel pośredni (2024)	Osiągnięta wartość wskaźnika	% realizacji celu pośr. (2024)
EECO01	Całkowita liczba osób objętych wsparciem	osoby	46	232	504%

Dane z CST2021 z zatwierdzonych wniosków o płatność za okres do końca 2024 r. – stan na dzień 09.01.2025 r.

W I kwartale 2024 roku ruszyła realizacja 5 projektów wyłonionych w naborze przeprowadzonym w ramach Działania 10.10. Ich realizacja pozwoli objąć wsparciem 875 uczestników. Wartość pośrednia założona na koniec 2024 r. została osiągnięta.

II. Opis zmian w programie na podstawie art. 18 ust. 2 i 3 rozporządzenia 2021/1060

1. Opis alokacji zasobów finansowych w podziale na priorytety (w tym propozycję ostatecznej alokacji kwoty elastyczności, o której mowa w art. 86 ust. 1 akapit drugi) oraz uzasadnienie wprowadzonych zmian.

Część Programu finansowana z EFRR:

W **Sprawozdaniu krajowym dotyczącym Polski na 2024 r.** (dalej: Sprawozdanie) opublikowanym w ramach wiosennego pakietu Semestru Europejskiego 2024 wskazane zostały obszary inwestycji już uwzględnione w priorytetach programów perspektywy 2021 – 2027 na etapie programowania, które pozostają istotne i zasługują na szczególną uwagę i kontynuację, a także priorytety lub obszary które należy wziąć pod uwagę podczas przeglądu śródkresowego, dla których może być uzasadnione zwiększenie środków (obszary te wskazano w BOX. 4 Sprawozdania)

Ze Sprawozdania wynika, że w Polsce w ostatniej dekadzie nadal pogłębiają się dysproporcje regionalne pod względem PKB na mieszkańca, utrzymują się dysproporcje we wschodnich regionach i w pozostałej części kraju, a także dysproporcje wewnątrzregionalne.

Zgodnie z powyższym nadal ważne jest, aby w ramach programów perspektywy finansowej 2021 - 2027 kontynuować realizację zaplanowanych priorytetów, zwracając szczególną uwagę na:

- a) inwestycje w innowacyjne i inteligentne transformacje, w oparciu o działalność badawczo-rozwojową, wdrażanie nowych technologii i zacieśnienie współpracy między nauką a biznesem;
- b) odejście od węgla,
- c) przyspieszenie transformacji ekologicznej, produkcji czystej energii oraz zerowej emisji netto technologie wytwarzania i zmniejszania zużycia energii oraz zanieczyszczenia powietrza; oraz
- d) inwestycje w umiejętności, w szczególności w uczenie się dorosłych oraz umiejętności cyfrowe i ekologiczne, w oparciu o kompleksową strategię i wzmocnienie środków, które pomagają kobietom i osobom z niepełnosprawnościami znaleźć pracę, w tym poprzez wykorzystanie pełnego potencjału gospodarki;
- e) niwelowanie różnic terytorialnych w dostępie do wysokiej jakości i przystępnej cenowo opieki nad dziećmi, w tym inwestycje w zwiększenie siły roboczej w sektorze opieki nad dziećmi, a także kwalifikacji i poprawy warunków pracy;
- f) zwiększenie dostępu do wysokiej jakości, przystępnych cenowo i dostępnych usług opieki długoterminowej, poprawa warunków pracy i równowagi między życiem zawodowym, a prywatnym opiekunów.

W Sprawozdaniu wskazano również wyzwania wynikające z bezprecedensowego napływu uchodźców z Ukrainy i związanych z tym wyzwań w zakresie rozwoju odpowiedniego systemu wsparcia, również dla osób niebędących uchodźcami. Zwrócono również uwagę na możliwości wszechstronnej integracji z obywatelami Państw UE.

Ponadto w Sprawozdaniu, w ramach nowych obszarów, KE zwróciła uwagę na możliwość, jakie stwarza platforma "Technologie strategiczne dla Europy" (STEP) w celu wsparcia transformacji gospodarki, zwłaszcza w zakresie czystych i zasobooszczędnych technologii.

W ramach przeprowadzanego przeglądu śródkresowego należy wskazać, czy środki finansowe przeznaczone na już zaplanowane priorytety wskazane w Sprawozdaniu w ramce 4 (BOX 4) zostały utrzymane/wzmocnione?

Jak wskazano powyżej, wśród obszarów, dla których zalecana jest kontynuacja wsparcia należą:

- inwestycje w innowacyjne i inteligentne transformacje, w oparciu o działalność badawczo - rozwojową, wdrażanie nowych technologii i zacieśnienie współpracy między nauką a biznesem;
- odejście od węgla;
- przyspieszenie transformacji ekologicznej, produkcji czystej energii oraz zerowej emisji netto
- technologie wytwarzania i zmniejszania zużycia energii oraz zanieczyszczenia powietrza;
- inwestycje w umiejętności, w szczególności w uczenie się dorosłych oraz umiejętności cyfrowe i ekologiczne, w oparciu o kompleksową strategię i wzmocnienie środków, które pomagają kobietom i osobom z niepełnosprawnościami znaleźć pracę, w tym poprzez wykorzystanie pełnego potencjału gospodarki;
- niwelowanie różnic terytorialnych w dostępie do wysokiej jakości i przystępnej cenowo opieki nad dziećmi, w tym inwestycje w zwiększenie siły roboczej w sektorze opieki nad dziećmi, a także kwalifikacji i poprawy warunków pracy;
- zwiększenie dostępu do wysokiej jakości, przystępnych cenowo i dostępnych usług opieki długoterminowej, poprawa warunków pracy i równowagi między życiem zawodowym, a prywatnym opiekunów.

Generalnie w przypadku FEŚ 2021 – 2027, w ramach przeglądu śródkresowego, planuje się utrzymanie środków alokowanych na powyższe obszary, a w przypadku EFS+ zwiększenie o 2 mln EUR alokacji na wsparcie systemu opieki nad dziećmi (w ramach realokacji kwoty elastyczności z Priorytetu 9. Usługi społeczne i zdrowotne do Priorytetu 8. Edukacja na wszystkich etapach życia).

W zakresie EFRR, planuje się utrzymanie kwot elastyczności dla wszystkich priorytetów, poza Priorytetem 1. FE dla konkurencyjnej gospodarki, gdzie z kwoty elastyczności wynoszącej 34 662 499 EUR, planuje się przenieść 4 mln EUR do Priorytetu 2. FE dla środowiska.

Aktualne kwoty elastyczności dla Priorytetów finansowanych z EFRR, wraz zaplanowanymi zmianami obrazuje poniższa tabela:

Priorytet	Kwoty elastyczności w EUR		
	Aktualna	Planowana zmiana	Po zmianie
Priorytet 1. FE dla konkurencyjnej gospodarki	34 622 499	- 4 000 000	30 622 499
Priorytet 2. FE dla środowiska	57 141 389	+ 4 000 000	61 141 389
Priorytet 3. FE na mobilność miejską	8 052 650		8 052 650
Priorytet 4. FE dla dostępności Świętokrzyskiego	22 547 335		22 547 335
Priorytet 5. FE dla rozwoju społecznego	16 829 975		16 829 975

Priorytet 6. FE dla wspólnot lokalnych	23 378 504		23 378 504
Priorytet 11. Pomoc Techniczna (EFRR)	6 756 208		6 756 208

Zatem, w zakresie EFRR sumarycznie nie ulegają zmianie alokacje na obszary wskazane jako kluczowe w Sprawozdaniu, czyli na:

- inwestycje w innowacyjne i inteligentne rozwiązania, w oparciu o działalność badawczo-rozwojową, wdrażanie nowych technologii i zacieśnienie współpracy między nauką a biznesem;
- odejście od węgla - przyspieszenie transformacji ekologicznej, produkcji czystej energii oraz zerowej emisji netto, technologie wytwarzania i zmniejszania zużycia energii oraz zanieczyszczenia powietrza;
- inwestycje infrastrukturalne dotyczące opieki na dziećmi (przedszkola).

Zmiana kwoty elastyczności polega na przesunięciu z Priorytetu 1. FE dla konkurencyjnej gospodarki, realizującego inwestycje w innowacyjne i inteligentne rozwiązania, w oparciu o działalność B+R, wdrażanie nowych technologii i zacieśnienie współpracy między nauką, a biznesem na Priorytet 2. FE dla środowiska, realizujący odejście od węgla - przyspieszenie transformacji ekologicznej, produkcję czystej energii oraz zerowej emisji netto, technologii wytwarzania i zmniejszania zużycia energii oraz zanieczyszczenia powietrza.

Szczegółowe uzasadnienie ostatecznego przydzielenia kwot elastyczności dla poszczególnych Priorytetów FEŚ 2021 – 2027 zawarto poniżej:

PRIORYTET 1. FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA KONKURENCYJNEJ GOSPODARKI

Na realizację Priorytetu 1. przeznaczono łącznie z kwotą elastyczności **214 976 615 EUR**, w tym kwota elastyczności wynosi **34 622 499 EUR**.

Z Priorytetu 1. FE dla konkurencyjnej gospodarki, planowane jest przesunięcie kwoty elastyczności 4 mln EUR do Priorytetu 2. FE dla środowiska.

W Priorytecie 1. wyodrębniono osiem działań, dedykowanych wsparciu infrastruktury organizacji badawczych i wzmocnieniu działań B+R przedsiębiorstw oraz pobudzeniu szeroko rozumianego wzrostu konkurencyjności świętokrzyskiej gospodarki.

W ramach Priorytetu 1 ogłoszono dotychczas 9 naborów - 5 w trybie konkurencyjnym i 4 w trybie niekonkurencyjnym. Łączna alokacja na ogłoszone nabory wynosiła blisko 438,5 mln PLN, czyli ponad (102,5 mln EUR), co stanowi 48% alokacji całego Priorytetu.

(RSO 1.1) **Działanie 1.1** Wsparcie infrastruktury B+R organizacji badawczych – alokacja 50,0 mln EUR (wnioskowane przesunięcie dodatkowych 7 mln EUR z Działania 1.2 również w ramach RSO 1.1)

Środki z tego działania przeznaczone są w całości na realizację projektów pozakonkursowych uwzględnionych w Kontrakcie Programowym dla Województwa Świętokrzyskiego jako projektów strategicznych dla rozwoju regionu:

- *Świętokrzyski Kampus Laboratoryjny Głównego Urzędu Miast - etap I faza II,*
- *Świętokrzyski Kampus Laboratoryjny Głównego Urzędu Miast – etap II,*
- *Budowa i wyposażenie centrum Badań Molekularnych (CBM) Świętokrzyskiego Centrum Onkologii.*

Podpisano już umowę na realizację projektu „Świętokrzyski Kampus Laboratoryjny Głównego Urzędu Miar – Etap I – faza II. Całkowita wartość przedsięwzięcia wynosi: prawie 55,9 mln PLN, wartość dofinansowania UE – blisko 9,3 mln PLN (ok. 2,2 mln EUR)

Zgodnie z Kontraktem Programowym, dla inwestycji z zakresu infrastruktury badawczej, wymagane jest uzyskanie pozytywnej opinii Strony rządowej (ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego oraz ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki). Na dzień 31 grudnia 2024 r. trwała procedura opiniowania projektów: „Budowa i wyposażenie Centrum Badań Molekularnych (CBM)” oraz Świętokrzyski Kampus Laboratoryjny Głównego Urzędu Miar – Etap II. Termin ogłoszenia naborów na te przedsięwzięcia uzależniony był od uzyskania w/w pozytywnych opinii. W styczniu 2025 r. oba projekty otrzymały pozytywne opinie (IZ ogłosiła nabory w marcu 2025 r.)

(RSO 1.1) Działanie 1.2 Wsparcie działalności przedsiębiorstw w zakresie B+R – alokacja 37,0 mln EUR (planowane zmniejszenie o 11 mln EUR, w tym 7 mln EUR do Działania 1.1 oraz 4 mln EUR do Priorytetu 2)

Obserwowana na rynku sytuacja społeczno – ekonomiczna (rosnące koszty prowadzenia działalności, dużo szybsze tempo podwyżek płac niż tempo wzrostu wydajności pracy, do tego widoczny również odpływ siły roboczej oraz inflacja, silne umocnienie złotego nie sprzyjają podejmowaniu ryzykownych działań w zakresie prac B+R), powoduje, że firmy, szczególnie te mniejsze, nadal z ostrożnością podchodzą do angażowania się w wymagającą wysokich nakładów finansowych oraz angażowania wykwalifikowanej kadry i specjalistycznego sprzętu, działalność B+R.

Widoczne jest to szczególnie w Działaniu 1.2., gdzie w ramach dotychczas ogłoszonych dwóch naborów zainteresowanie było znikome:

- w pierwszym naborze dotyczącym **wsparcia infrastruktury B+R w przedsiębiorstwach** na dofinansowanie projektów przeznaczono 45,2 mln PLN. W naborze wpłynęło tylko 12 wniosków, o wartości dofinansowania z EFRR nieco ponad 14 mln PLN. Do dofinansowania wybrano tylko 3 projekty, na kwotę dofinansowania EFRR niecałe 2,4 mln PLN.
- w drugim naborze, którego przedmiotem było **wsparcie prac B+R** na dofinansowanie projektów przeznaczono 25 mln PLN. Wpłynęło tylko 6 wniosków o wartości dofinansowania EFRR 17,9 mln PLN (trwa ocena).

Powodem małego zainteresowania naborami jest m.in. struktura świętokrzyskich przedsiębiorstw, ze znaczną przewagą mikro i małych podmiotów, których potencjał do realizacji projektów B+R jest ograniczony.

W Działaniu 1.2. przewidziano również wsparcie w formie dotacji warunkowych (typ projektu wdrożenie wyników prac B+R w ramach kompleksowych projektów). Nabór na ten typ projektów nie był jeszcze ogłaszany, jednak małe zainteresowanie naborami już przeprowadzonymi na wsparcie infrastruktury B+R w przedsiębiorstwach oraz prace B+R sugeruje, że wdrożenie wyników prac B+R w ramach kompleksowych projektów, w połączeniu z nową dla świętokrzyskich przedsiębiorców formą wsparcia w postaci dotacji warunkowej, nie spotykają się z dużym zainteresowaniem.

W Działaniu 1.2 planuje się jeszcze ogłoszenie co najmniej jednego naboru (IZ podjęła decyzję o ogłoszeniu w 2025 r. dwóch naborów), których warunki udziału będą dostosowane do potrzeb i możliwości świętokrzyskich przedsiębiorstw. IZ planuje zmianę kryteriów wyboru projektów dla Działania 1.2 w zakresie wymaganego minimalnego progu % przy kryteriach punktowych z 50% do 40%. Ponadto, IZ przewidziała działania informacyjno-promocyjne w zakresie wsparcia przedsiębiorstw w ramach Działania 1.2 na działalność badawczo-rozwojową. Podczas spotkań z potencjalnymi wnioskodawcami omawiane będą m.in. zasady aplikowania o dofinansowanie oraz rodzaje działań,

które mogą uzyskać dofinansowanie. Jednak mając na uwadze dotychczasowe doświadczenia z wdrażania, w tym z RPOWŚ 2014 – 2020, szacuje się, że środki Działania 1.2 nie zostaną w całości wykorzystane. Planuje się przesunąć je do Priorytetu 2. oraz wewnątrz Priorytetu 1 w ramach RSO 1.1 do Działania 1.1.

(RSO 1.1) Działanie 1.3. Budowanie potencjału IOB – alokacja 2,0 mln EUR

W ramach Działania 1.3. dotychczas przeprowadzono w trybie konkurencyjnym dwa nabory

- w ramach pierwszego konkursu wpłynęły tylko 4 wnioski na łączną kwotę dofinansowania ponad 4 mln PLN (ok. 0,9 mln EUR). Do dofinansowania wybrano jedynie 2 projekty, na kwotę dofinansowania EFRR wynoszącą niecałe 2,1 mln PLN (niecałe 0,5 mln EUR)
- w drugim naborze konkursowym skierowanym na wsparcie zasobów i kompetencji IOB w celu zdobycia akredytacji na poziomie krajowym oraz świadczenia usług akredytowanych IOB na rzecz MŚP, wpisujących się w inteligentne specjalizacje regionu, złożono 3 wnioski na nieco ponad 2,8 mln PLN (około 0,6 mln EUR). Trwa ocena wniosków.

W ramach tego działania IZ planuje wykorzystanie całości alokacji na nie przeznaczoną.

(RSO 1.1) Działanie 1.4 Budowanie i wzmacnianie powiązań klastrowych – alokacja 2,0 mln EUR

Ogłoszenie naboru na całość alokacji Działania planowane jest na przełomie I/II kwartału 2025 r. Nie przewiduje się oszczędności w tym Działaniu.

(RSO 1.1) Działanie 1.5 Zwiększenie potencjału MŚP i rozwój regionalnego ekosystemu innowacji – alokacja 6,0 mln EUR

Dotychczas z Działania 1.5 przeprowadzono dwa nabory.

- na typ projektów: *Wsparcie Konsorcjów na rzecz rozwoju regionalnych inteligentnych specjalizacji* w trybie konkurencyjnym wpłynęło 7 wniosków, których łączna kwota dofinansowania wynosi prawie 8,0 mln PLN, ok. 1,8 mln EUR (trwa ocena).
- 18.09.2024 r. rozstrzygnięto nabór (niekonkurencyjny) – dofinansowanie uzyskał projekt strategiczny dla rozwoju województwa, ujęty w Kontrakcie Programowym pn. „Inteligentne świętokrzyskie – współpraca na rzecz rozwoju regionalnych inteligentnych specjalizacji”. Kwota dofinansowania UE na realizację projektu wynosi 8,6 mln PLN (ok. 2 mln EUR)

Wybrany do realizacji projekt strategiczny wraz z projektami w trakcie oceny, jak również planowanym do uruchomienia w II kwartale 2025 r. nabór na „Proinnowacyjne usługi doradcze dla MŚP (vouchery)”, w całość wyczerpią alokację na Działanie 1.5.

(RSO 1.2) Działanie 1.6. Cyfryzacja w sektorze usług publicznych – alokacja 22,9 mln EUR.

Nabór dotyczący ujętego w KP dla Województwa Świętokrzyskiego projektu pn. „InPlamed II - Informatyzacja Placówek Medycznych Województwa Świętokrzyskiego – II”, IZ zamierza ogłosić na przełomie I/II kwartału 2025 r.

Planuje się wykorzystanie całej alokacji Działania.

(RSO 1.3) Działanie 1.7. Wsparcie internacjonalizacji przedsiębiorstw i infrastruktury biznesu – alokacja 30,5 mln EUR.

Na dzień 31 grudnia 2024 r. przeprowadzono jeden nabór (tryb niekonkurencyjny) na typ projektu - wsparcie internacjonalizacji przedsiębiorstw (MŚP). W dniu 24.07 2024 podpisano decyzję o dofinansowaniu projektu pn. „Świętokrzyskie dla biznesu”, realizowanego przez Województwo Świętokrzyskie, o wartości dofinansowania UE ponad 33,6 mln PLN (ok. 8 mln EUR).

W ramach Działania 1.7 IZ planuje ogłosić kolejne nabory, które powinny w całości wyczerpać alokację na to działanie, w tym nabór niekonkurencyjny na kolejne przedsięwzięcie ujęte w Kontrakcie Programowym pn. „Rozbudowa Zespołu Inkubatorów Technologicznych KPT – Budowa Inkubatora California INC” z planowaną wartością dofinansowania 15,5 mln EUR.

(RSO 1.3) Działanie 1.8 Kapitał dla MŚP (IF) – alokacja 64,5 mln EUR.

W lipcu 2024 r. IZ dokonała wyboru projektu pozakonkursowego GBK „Fundusz Powierniczy Województwa Świętokrzyskiego” o wartości dofinansowania UE prawie 287 mln PLN. Tym samym zakontraktowano całość środków Działania 1.8.

Podsumowując, w ramach Priorytetu 1. na koniec 2024 r. złożono 36 wniosków, zawarto 4 umowy na dofinansowanie na łączną wartość dofinansowania 338,5 mln PLN (ok. 79 mln EUR), co stanowi 37 % alokacji Priorytetu 1.

Warto podkreślić, że świętokrzyskie jest jednym z najmniejszych regionów administracyjnych Polski i jednym z najbardziej potrzebujących dynamicznego rozwoju pod względem aktywności badawczo-rozwojowej oraz innowacyjności i internacjonalizacji przedsiębiorstw.

Stąd w ramach Priorytetu 1., w Działaniach realizowanych z celów szczegółowych RSO 1.1, RSO 1.2, RSO 1.3, przewidziano do realizacji w trybie niekonkurencyjnym projekty o szczególnym znaczeniu dla rozwoju regionu, które ujęto również w Kontrakcie Programowym dla Województwa Świętokrzyskiego (7 projektów na kwotę dofinansowania 98,7 mln EUR). Projekty te dotyczą wsparcia infrastruktury B+R, rozwoju innowacji, wzrostu przedsiębiorczości i internacjonalizacji.

Niezwykle istotna w tym wypadku jest kontynuacja działań wspierających potencjał badawczo-rozwojowy, uwzględniający możliwość rozwoju istniejącego lub stworzenia nowego zaplecza B+R, służącego stymulowaniu działalności innowacyjnej przedsiębiorstw.

Należy zauważyć, że ewentualne niewykorzystane środki, dotyczą jedynie Działania 1.2. Jak już wyżej wspomniano, pomimo tego, że IZ w ramach tego działania planuje na preferencyjnych warunkach, ogłoszenie jeszcze co najmniej jednego naboru w trybie konkurencyjnym (ostatecznie IZ podjęła decyzję o ogłoszeniu w 2025 r. jeszcze dwóch naborów), szacuje się, że środki na nim nie zostaną w całości wykorzystane.

Odpowiadając na Zalecenie 4 (CSR4), które dotyczy m.in. wsparcia przechodzenia na energię pochodzącą ze źródeł odnawialnych oraz poprawy polityk w zakresie ochrony i zrównoważonego wykorzystania zasobów, planuje się dokonać przesunięcia z Priorytetu 1. części kwoty elastyczności w wysokości (4,0 mln EUR) do Priorytetu 2. Fundusze Europejskie dla środowiska, do Działania 2.3 Zielona energia – dotacje, które cieszy się dużym zainteresowaniem wśród beneficjentów.

Utrzymanie w Priorytecie 1 pozostałej kwoty elastyczności na poziomie 30 622 499 EUR jest niezbędne dla efektywnego i celowego wykorzystania środków w programie, jak również pozwoli na uruchomienie kolejnych naborów w ramach Priorytetu 1 (w tym dla projektów ujętych w Kontrakcie Programowym), które będą odpowiadały na potrzeby przyszłych beneficjentów oraz będą miały korzystny wpływ dla rozwoju regionu oraz świętokrzyskiej przedsiębiorczości.

Przesunięcie kwoty elastyczności do Priorytetu 2. spowoduje zmniejszenie alokacji dedykowanej na Cel Polityki 1. W Programie na CP 1 przeznaczono 214,98 mln EUR (21,3% alokacji EFRR bez PT), czyli po zmniejszeniu o w/w 4,0 mln EUR, alokacja na CP 1 wyniesie 210,98 mln EUR (20,1% alokacji EFRR bez PT).

Jednocześnie zwiększy się o 4,0 mln EUR alokacja CP2, która aktualnie wynosi 379,8 mln EUR (po zwiększeniu wyniesie 383,8 mln EUR).

PRIORYTET 2. FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA ŚRODOWISKA

Na realizację Priorytetu 2. przeznaczono łącznie z kwotą elastyczności 354 800 000 EUR, w tym kwota elastyczności wynosi 57 141 389 EUR.

Jak wskazano powyżej, do Priorytetu 2. planowane jest przesunięcie kwoty elastyczności w wysokości 4 mln EUR z Priorytetu 1.

Dane dotyczące wdrażania Działań w ramach tego Priorytetu na koniec 2024 r. wskazują na stosunkowo duży procent zaangażowania dostępnej alokacji w ogłoszonych naborach. W ramach wszystkich Działań ogłoszono nabory na co najmniej 50% alokacji – w przypadku trzech Działań było to 100% alokacji (bez kwoty elastyczności). Jednocześnie można zaobserwować dużą różnorodność w poziomie zainteresowania wnioskodawców poszczególnymi naborami, co obrazuje liczba złożonych wniosków w poszczególnych Działaniach.

Na koniec grudnia 2024 r. zakontraktowano 41% alokacji Priorytetu 2 (bez kwoty elastyczności), w tym całość środków dedykowanych na realizację wsparcia w formie IF w Priorytecie, czyli Działanie 2.2 Efektywność energetyczna – IF, Działanie 2.4 Zielona energia – IF, Działanie 2.8 Gospodarowanie odpadami – IF.

Szczególnie dużym zainteresowaniem cieszyły się nabory wniosków w ramach Działania 2.5 Gospodarowanie zasobami wody i przeciwdziałanie klęskom żywiołowym (RSO 2.4) - 149 wnioski, przede wszystkim dotyczące typu operacji - Rozwój potencjału służb publicznych – projekty doposażenia OSP, Działania 2.1 Efektywność energetyczna – dotacje (RSO 2.1) - 45 wniosków (typ operacji: budynki użyteczności publicznej) na łączną kwotę dofinansowania ponad 156 mln zł, co stanowi półtorakrotne przekroczenie alokacji dostępnej w naborze (alokacja naboru 23,3 mln EUR, czyli 99,9 mln zł)

W ramach ogłoszonego naboru w Działaniu 2.3 Zielona energia – dotacje (RSO 2.2) złożono 12 wniosków (typ operacji: Magazyny energii na potrzeby istniejących instalacji OZE – projekty parasolowe) na łączną kwotę dofinansowania ponad 148 mln zł, co oznacza ponad dwukrotne przekroczenie budżetu naboru (15 mln EUR, 64,4 mln EUR).

Tak wysokie zainteresowanie wnioskodawców powyższymi Działaniami świadczy o dużym zapotrzebowaniu na środki, co uzasadnia konieczność zwiększenia kwoty elastyczności przewidzianej dla Priorytetu 2.

Na podstawie dotychczasowych doświadczeń przeprowadzonych naborów planuje się zwiększenie alokacji (przesunięcie 4 mln EUR z kwoty elastyczności przewidzianej pierwotnie w Priorytecie 1) na Działanie 2.3 Zielona energia – dotacje (RSO 2.2) dotyczące promowania wykorzystania zielonej energii, co jest zgodne z zaleceniami Rady dla Polski na 2024 r. Zgodnie z nimi polskim priorytetem powinny być działania zmierzające do przyspieszenia stopniowego wycofywania paliw kopalnych w sektorze ciepłowniczym poprzez przejście na energię odnawialną. W tej kwestii niezwykle istotne jest wspieranie inwestycji publicznych wspierających zieloną i cyfrową transformację oraz wzmacniających bezpieczeństwo energetyczne. W zaleceniach podkreślono również potrzebę skoncentrowanych działań na rzecz redukcji emisji CO₂ w budynkach, ze szczególnym uwzględnieniem poprawy efektywności energetycznej i dekarbonizacji systemów ciepłowniczych.

Zgodnie z Zaleceniem 4 Priorytety programu powinny wpływać na poprawienie polityk w zakresie ochrony i zrównoważonego wykorzystania zasobów wodnych w celu zapewnienia długoterminowego zrównoważonego charakteru sektorów, które są zależne od usług ekosystemowych. W związku z powyższym zasadnym wydaje się ulokowanie części kwoty elastyczności w Działaniu 2.5 – Gospodarowanie zasobami wody i przeciwdziałanie klęskom żywiołowym (RSO 2.4), Działaniu 2.6 – Infrastruktura wodno-ściekowa (RSO 2.5) oraz Działaniu 2.9 – Ochrona dziedzictwa i różnorodności biologicznej (RSO 2.7), które to zalecenie realizują.

Zwiększenie wysokości zaplanowanej w programie kwoty elastyczności w Priorytecie 2 jest uzasadnione efektywnym wykorzystaniem środków Programu i pozwala to na dostosowanie alokacji do zmieniających się potrzeb beneficjentów i maksymalizację korzyści dla regionu.

W związku z przesunięciem kwoty elastyczności z Priorytetu 1, zwiększeniu ulegnie również kwota środków przewidziana na Cel Polityki 2 o 4 mln EUR, do łącznej kwoty 383,8 mln EUR (aktualnie 379,8 mln EUR).

PRIORYTET 3. FUNDUSZE EUROPEJSKIE NA MOBILNOŚĆ MIEJSKĄ

Na realizację Priorytetu 3. przeznaczono łącznie z kwotą elastyczności 50 000 000 EUR.

W ramach Priorytetu 3. planuje się utrzymanie kwoty elastyczności (utrzymana kwota elastyczności wynosi 8 052 650 EUR).

W Priorytecie 3. wyodrębniono dwa działania dot. mobilności miejskiej:

1. Działanie 3.1 Mobilność miejska w MOF (ZIT) – RSO 2.8

Działanie przeznaczone jest dla miejskich obszarów funkcjonalnych (MOF), dla których przewidziano realizację instrumentu Zintegrowane Inwestycje Terytorialne.

Dotychczas zakończono ocenę w dwóch naborach, w ramach których podpisano 3 umowy o dofinansowanie o wartości dofinansowania 45,1 mln PLN (ok 10,5 mln EUR). Wszystkie trzy umowy dotyczą realizacji Strategii MOF Busko-Zdrój.

Pozostałe MOF będą ubiegać się o dofinansowanie w kolejnych ogłaszanych sukcesywnie naborach:

- w listopadzie 2024 r. zakończył się nabór na typ projektów: Infrastruktura oraz tabor na potrzeby transportu zbiorowego w ramach miast i ich obszarów funkcjonalnych, w ramach którego wpłynęły 2 wnioski na kwotę dofinansowania 38,8 mln PLN (ok. 9,2 mln EUR). Alokacja naboru wynosiła 32 mln PLN (ok. 7,4 mln EUR).
- w grudniu 2024 r. zakończył się nabór na typ projektów: rozwój infrastruktury dla ruchu niezmotoryzowanego z uwzględnieniem zwiększania bezpieczeństwa ruchu - drogi dla rowerów/drogi dla pieszych i rowerów, w ramach którego wpłynęło 7 wniosków na kwotę dofinansowania 74,7 mln PLN (ok. 17,5 mln EUR). Alokacja naboru wynosiła 70 mln PLN (ok. 16,4 mln EUR).
- Kolejne nabory przewidziane w zależności od stopnia wykorzystania alokacji.

2. Działanie 3.2 Mobilność miejska – RSO 2.8

Działanie przeznaczone jest dla miast i miejskich obszarów funkcjonalnych, dla których nie przewidziano realizacji instrumentu ZIT.

Pierwszy nabór w ramach Działania rozpoczął się w grudniu 2024 r. – typ projektów: Rozwój infrastruktury dla ruchu niezmotoryzowanego z uwzględnieniem zwiększania bezpieczeństwa ruchu – drogi dla rowerów/drogi dla pieszych i rowerów. Alokacja naboru – 29 mln PLN (ok. 6,7 mln EUR).

W Priorytecie 3. na dofinansowanie projektów przeznaczono 50 mln EUR. Wg stanu na 31.12.2024 r. podpisano umowy o łącznej wartości dofinansowania ok. 10,5 mln EUR. Oznacza to wykorzystanie alokacji na Priorytecie na poziomie ok. 21%.

Zaplanowane zostały kolejne nabory w Działaniu 3.1, w ramach, których miejskie obszary funkcjonalne, wykorzystując instrument ZIT, będą mogły pozyskać dofinansowanie na projekty zidentyfikowane w ich strategiach terytorialnych. Ruszyły również nabory w Działaniu 3.2.

Działania realizowane w Priorytecie 3., wspierające zapewnienie wysokiego poziomu dostępności w obszarach miejskich, rozwój zrównoważonego transportu publicznego, bezemisyjnej i niskoemisyjnej

komunikacji publicznej i mobilności, a w konsekwencji także zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych - są zgodne z zaleceniami Rady dotyczącymi kontynuacji zaplanowanych priorytetów, zwracając szczególną uwagę na:

- odejście od węgla,
  - przyspieszenie transformacji ekologicznej, produkcji czystej energii oraz zerowej emisji netto, technologie wytwarzania i zmniejszania zużycia energii oraz zanieczyszczenia powietrza;
- Biorąc pod uwagę powyższe, planuje się utrzymanie kwoty elastyczności w Prioryecie 3.

PRIORYTET 4. FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA DOSTĘPNOŚCI ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

Na realizację Priorytetu 4. przeznaczono łącznie z kwotą elastyczności 140 000 000 EUR.

W ramach Priorytetu 4. nie planuje się zmian kwoty elastyczności (utrzymana kwota elastyczności wynosi 22 547 335 EUR).

W Prioryecie 4. wyodrębniono dwa Działania:

(RSO 3.2) - Działanie 4.1 Działanie Infrastruktura drogowa - alokacja 86 000 000 EUR.

Działanie przeznaczone jest na dofinansowanie inwestycji w infrastrukturę dróg wojewódzkich wykazanych w Regionalnym Planie Transportowym Województwa Świętokrzyskiego. Dla Działania przewidziano niekonkurencyjny tryb wyboru projektów.

Dotychczas w ramach Działania wybrano do dofinansowania 3 projekty o łącznej wartości dofinansowania 187,5 mln PLN (ok. 43,9 mln EUR).

Kolejne nabory będą sukcesywnie ogłaszane z uwzględnieniem gotowości beneficjenta do złożenia wniosków o dofinansowanie.

(RSO 3.2) - Działanie 4.2 Rozwój transportu zbiorowego i poprawa bezpieczeństwa ruchu - alokacja 54 000 000 EUR

W ramach Działania przeprowadzono nabór dot. typu projektów: „Budowa i modernizacja infrastruktury dla ruchu niezmotywowanego – drogi dla rowerów/drogi dla pieszych i rowerów. W ramach tego naboru wybrano do dofinansowania 4 projekty o łącznej wartości 54,8 mln PLN (ok. 12,7 mln EUR).

Przeprowadzono również nabór dot. typu projektów: Zakup bezemisyjnego taboru kolejowego o charakterze regionalnym. W ramach tego naboru wpłynął projekt o wartości dofinansowania 47,2 mln PLN (ok. 11,2 mln EUR), który jest obecnie w trakcie oceny merytorycznej.

W Prioryecie 4. na dofinansowanie projektów przeznaczono 140 mln EUR. Wg stanu na 31.12.2024 r. podpisano umowy o łącznej wartości dofinansowania ok. 56,8 mln EUR. Oznacza to wykorzystanie alokacji Priorytetu na poziomie ok. 41%. Planowane jest przeprowadzenie kolejnych naborów w ramach powyższych Działań.

Działania realizowane w Prioryecie 4, dotyczące zapewnienia niezbędnych połączeń do TEN-T, wsparcia transportu bezemisyjnego, rozwoju infrastruktury publicznego transportu zbiorowego oraz transportu multimodalnego, a także poprawy bezpieczeństwa transportu - są zgodne z zaleceniami Rady dotyczącymi kontynuacji zaplanowanych priorytetów, zwracając szczególną uwagę na:

- poprawę dostępności transportu publicznego,
  - poprawę bezpieczeństwa transportu,
  - odejście od węgla,
  - przyspieszenie transformacji ekologicznej, produkcji czystej energii oraz zerowej emisji netto
- technologie wytwarzania i zmniejszania zużycia energii oraz zanieczyszczenia powietrza.

Biorąc pod uwagę powyższe, planuje się utrzymanie kwoty elastyczności w Prioryecie 4.

PRIORYTET 5. FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA ROZWOJU SPOŁECZNEGO

Na realizację Priorytetu 5. przeznaczono łącznie z kwotą elastyczności 104,5 mln EUR.

W ramach Priorytetu 5. planuje się utrzymanie kwoty elastyczności, która wynosi 16,8 mln EUR.

W ramach Priorytetu 5. realizowane są cztery Działania:

(RSO 4.2) - Działanie 5.1 Infrastruktura edukacyjna – alokacja 24 mln EUR

W ramach działania przeprowadzono do tej pory 3 nabory na łączną kwotę 95,8 mln PLN co stanowi 94% alokacji ogółem przeznaczonej na działanie. Nabory dotyczyły projektów w zakresie inwestycji w infrastrukturę edukacji przedszkolnej oraz szkolnictwa zawodowego/ustawicznego. Na chwilę obecną podpisano 14 umów o dofinansowanie na kwotę ponad 27 mln PLN.

(RSO 4.3) - Działanie 5.2 Infrastruktura społeczna – alokacja 11,5 mln EUR

Aktualnie zakończył się (07.01.2025) nabór na projekty dotyczące inwestycji w mieszkania społeczne rozumiane jako mieszkalnictwo wspomagane (treningowe i wspierane). Kwota przeznaczona na nabór wynosiła ponad 21 mln PLN co stanowi 44% dostępnej alokacji Działania. W ramach zakończonego naboru wpłynęły 3 wnioski o dofinansowanie na łączną kwotę dofinansowania ze środków EFRR 11 mln PLN.

(RSO 4.5) - Działanie 5.3 Infrastruktura zdrowotna – alokacja 46 mln EUR

Przeważająca część alokacji Działania dedykowana jest na realizację projektów ujętych w Kontrakcie Programowym, poza projektami ujętymi w KP w Działaniu realizowane będzie wsparcie POZ.

Pierwszy nabór planowany jest w lutym 2025 r. - dla projektu niekonkurencyjnych z zakresu infrastruktury zdrowotnej (Wojewódzki Szpital Zespolony w Kielcach, budżet przewidziany na dofinansowanie tego projektu wynosi ponad 18 mln PLN). W 2025 roku planowane są także nabory dla projektów strategicznych dla rozwoju województwa świętokrzyskiego:

- Świętokrzyskiego Centrum Onkologii w Kielcach
- Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego im. Św. Rafała w Czerwonej Górze;
- Świętokrzyskiego Centrum Psychiatrii w Morawicy.

(RSO 4.6) - Działanie 5.4 Infrastruktura w kulturze i turystyce – 23 mln EUR

W grudniu 2024 r. zakończył się nabór dla projektu niekonkurencyjnego – Europejskiego Centrum Bajki im. Koziołka Matołka w Pacanowie, kwota przeznaczona na nabór wyniosła ok. 7 mln PLN. W II kwartale 2025 r. planowany jest nabór konkurencyjny dla projektów dot. ochrony, rozwoju i promowania dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury. Planowana kwota dofinansowania w ramach tego naboru wynosić będzie ponad 38 mln PLN (ok. 9 mln EUR).

Wszelkie działania prowadzone przez IZ FEŚ 2021-2027 mające na celu ogłaszanie kolejnych naborów, podpisywanie umów oraz rozliczanie wniosków o płatność, przyczyniają się do przyspieszenia wdrażania programów polityki spójności (CSR 2) w tym także do realizacji Celu polityki 4 – Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych. Działania realizowane w Priorytecie przyczyniają się do zwiększania dostępności m.in. do usług opieki nad dziećmi, opieki społecznej, edukacji. Alokacja Priorytetu 5. jest niewielka w porównaniu do potrzeb, stąd w celu uzyskania zamierzonych celów pozostawienie kwoty elastyczności w tym Priorytecie jest niezbędne dla jego właściwej realizacji.

PRIORYTET 6. FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA WSPÓLNOT LOKALNYCH

Na realizację Priorytetu 6. przeznaczono łącznie z kwotą elastyczności **145 160 862 EUR**. Nie planuje się zmian kwoty elastyczności, utrzymuje się kwotę 23 378 504 EUR.

Województwo świętokrzyskie zajmuje szczególne miejsce na mapie geograficznej, jak i gospodarczej Polski, stanowi jednak przykład regionu problemowego. Głównym wyznacznikiem jest niski poziom konkurencyjności i intensyfikacja niekorzystnych tendencji demograficznych: (znaczny spadek liczby ludności, starzenie się społeczeństwa) czy niski udział nakładów finansowych na działania z zakresu B+R.

Nieodczynnym elementem przyspieszającym rozwój regionu świętokrzyskiego jak i podnoszenia jakości życia mieszkańców jest wsparcie finansowe ze środków UE.

Niwelowanie nadal występujących ograniczeń jest możliwe dzięki inwestycjom w rozwój kluczowych dziedzin regionalnej gospodarki, m.in. turystyki czy wzmacniania lokalnych/regionalnych potencjałów. Równoważenie procesów związanych z występującymi w regionie dysproporcjami jest możliwe właśnie dzięki działaniom realizowanym głównie w Prioryecie 6., z wykorzystaniem odpowiednich dla obszaru instrumentów terytorialnych w postaci ZIT, IIT czy RLKS.

Dotychczas zrealizowane wsparcie, w tym ze środków perspektywy 2014 - 2020 umożliwiło jedynie częściową realizację działań na obszarach problemowych, dlatego dostrzega się konieczność dalszego wsparcia.

Kluczowym elementem dalszego wzmacniania rozwoju ww. obszarów jest przede wszystkim fakt, iż w stosunku do początkowych założeń liczba obszarów strategicznej interwencji nie zmniejszyła się, co może świadczyć o ciągłym wpływie negatywnych czynników gospodarczych oraz społecznych na tych terenach.

Należy zaznaczyć, iż z powodu długiego procesu powstawania i zatwierdzania Strategii ZIT, a także niskiego poziomu gotowości inwestycji do realizacji, pierwsze nabory w Prioryecie 6 ogłoszono pod koniec października 2024 r. – z planowanym, terminem zakończenia 31.12.2024 r.

- 4 nabory konkursowe w ramach Działania 6.1 Rozwój miast i miejskich obszarów funkcjonalnych (ZIT),
- 1 nabór niekonkurencyjny z Działania 6.3 Wzmacnianie lokalnych potencjałów na obszarach innych niż obszary miejskie) – nabór zakończony w styczniu 2025 r.

Ogłoszono już również pierwszy nabór z Działania 6.2 Rewitalizacja miast z dofinansowaniem UE ponad 8,3 mln EUR, tj. ok. 35 mln PLN.

Na koniec listopada br. alokacja ogłoszonych naborów wyniosła ponad 50% alokacji Priorytetu.

Z uwagi na formułę realizacji Priorytetu 6., nie ma podstaw do realokowania kwoty elastyczności do innego Priorytetu.

PRIORYTET 11. POMOC TECHNICZNA (EFRR)

W zakresie Pomocy Technicznej finansowanej z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego zaplanowano kwotę elastyczności w wysokości 6 756 208 EUR. Sumarycznie na realizację zadań z tego zakresu przewidziano w programie kwotę 41 950 375 EUR, co jest zgodne z założeniami przyjętymi w art. 5 Kontraktu Programowego dla Województwa Świętokrzyskiego. W ramach niniejszego zadania ogłoszono trzy nabory wniosków, a ich łączny budżet wyniósł 185 642 998 PLN. Podpisano trzy decyzje o dofinansowaniu projektu na kwotę 151 211 739 PLN co stanowi wyczerpanie kwoty alokacji (bez kwoty elastyczności). Pozostała część alokacji Priorytetu zostanie zakontraktowana po zakończeniu przeglądu śródkresowego. Z uwagi na przeznaczenie

środków PT, pozostawianie kwoty elastyczności w zaplanowanej wysokości jest niezbędne dla zabezpieczenia wdrażania Programu.

Część Programu finansowana z EFS+:

Kwoty elastyczności dla Priorytetów finansowanych z EFS+ obrazuje poniższa tabela:

Priorytet	Kwoty elastyczności w EUR		
	Aktualna	Planowana zmiana	Aktualna
Priorytet 7. Zdrowi i aktywni zawodowo	6 113 386		6 113 386
Priorytet 8. Edukacja na wszystkich etapach życia	11 836 327	+ 2 009 036	13 845 363
Priorytet 9. Usługi społeczne i zdrowotne	21 398 066	- 2 009 036	19 389 030
Priorytet 10. Aktywni na rynku pracy	23 228 943		23 228 943
Priorytet 12. Pomoc Techniczna (EFS+)	2 631 590		2 631 590

PRIORYTET 7. ZDROWI I AKTYWNI ZAWODOWO

Na realizację Priorytetu 7. przeznaczono łącznie z kwotą elastyczności **32 914 693 EUR**.

W ramach Priorytetu 7. nie planuje się zmian kwoty elastyczności (utrzymana kwota elastyczności wynosi 6 113 386 EUR).

W Priorytecie 7. wyodrębniono dwa działania dot. wsparcia zdrowotnego mieszkańców województwa świętokrzyskiego aktywnych zawodowo oraz programów rehabilitacyjnych ułatwiających powrót na rynek pracy.

Dotychczas w ramach pierwszego Działania 7.1 Wsparcie zdrowotne świętokrzyskich pracowników (ESO 4.4) ogłoszono 3 nabory, na które wpłynęło 134 wnioski o dofinansowanie projektów. Do końca 2024 r. podpisano 25 umów, w których wkład UE przekroczył 84,5 mln PLN.

W lutym 2025 r. ogłoszony został nabór na wdrożenie Regionalnego Programu Zdrowotnego w zakresie rehabilitacji onkologicznej mieszkańców województwa świętokrzyskiego.

Ze względu na fakt, że świętokrzyski rynek pracy silnie odczuwa skutki procesów demograficznych, w wyniku których ubytki ludności oraz niekorzystne zmiany struktury wiekowej mieszkańców, przebiegają z większym natężeniem niż w innych regionach, powoduje to zmniejszanie się zasobów siły roboczej na rynku pracy. Biorąc pod uwagę powyższe, nadal widzimy potrzebę wspierania pracowników oraz stworzenia warunków umożliwiających im jak najdłuższą aktywność na rynku pracy i dlatego nie planujemy zmian alokacji w Priorytecie 7.

PRIORYTET 8. EDUKACJA NA WSZYSTKICH ETAPACH ŻYCIA

Na realizację Priorytetu 8. przeznaczono łącznie z kwotą elastyczności 72 141 098 EUR.

W ramach Priorytetu 8. planuje się nieznaczne zwiększenie kwoty elastyczności o 2 009 036 EUR, kwota po zwiększeniu wyniesie 13 845 363 EUR. Środki zostaną realokowane w celu ESO4.6 (f) w ramach Działania 8.1 *Wsparcie edukacji przedszkolnej*, co pozwoli na niwelowanie różnic terytorialnych w dostępie do wysokiej jakości i przystępnej cenowo opieki nad dziećmi oraz poprawę wartości końcowej wskaźnika rzeczowego.

W Priorytecie 8. wyodrębniono 5 działań dotyczących wsparcia edukacji na każdym etapie życia, począwszy od przedszkola, przez szkołę podstawową, ponadpodstawową, a na wsparciu edukacji osób dorosłych kończąc. Dotychczas w ramach Priorytetu ogłoszonych zostało 21 naborów, na które wpłynęło 571 wniosków o dofinansowanie projektów. Do końca 2024 r. zostało podpisanych 145 umów, na które przeznaczono 180 mln PLN wkładu UE.

Natomiast w ramach Działania 8.1 Wsparcie edukacji przedszkolnej, pomimo wykorzystania 100% alokacji, wskaźnik: „Liczba dofinansowanych miejsc wychowania przedszkolnego” nie został osiągnięty. W związku z czym IZ proponuje przeznaczenie większej kwoty środków na realizację celu szczegółowego (f).

Zwiększona kwota będzie przesunięta z Priorytetu 9., Działania 9.3. Aktywna integracja społeczna i zawodowa obywateli państw trzecich (ESO4.9 (i)), w ramach którego IZ osiągnęła już planowaną do wykonania wartość końcową wskaźnika: „Liczba osób z krajów trzecich objętych wsparciem w programie”.

PRIORYTET 9. USŁUGI SPOŁECZNE I ZDROWOTNE

Na realizację Priorytetu 9. przeznaczono łącznie z kwotą elastyczności 132 540 142 EUR.

W ramach Priorytetu 9. planuje się zmniejszenie kwoty elastyczności o 2 009 036 EUR, kwota po zmniejszeniu wyniesie 19 389 030 EUR. Środki zostaną realokowane z celu ESO4.9 (i) z Działania 9.3 Aktywna integracja społeczna i zawodowa obywateli państw trzecich w związku z osiągnięciem zakładanego w programie wskaźnika rzeczowego „Liczba osób z krajów trzecich objętych wsparciem w programie”. W ramach ogłoszonego naboru, na który przeznaczono 9,2 mln PLN wkładu UE, został osiągnięty cel pośredni na poziomie ponad 1 130% (zakładana wartość docelowa wskaźnika produktu w podpisanych umowach stanowi 312% celu końcowego). Ponadto, z danych dostępnych na stronie internetowej www.migracje.gov.pl wynika, że w województwie świętokrzyskim sytuacja się ustabilizowała i w 2023 r. w naszym regionie przebywało najmniej cudzoziemców w całym kraju.

W Priorytecie 9. wyodrębniono 6 działań, których realizacja przyczyni się do zwiększenia dostępności usług społecznych i zdrowotnych dla mieszkańców województwa świętokrzyskiego.

Dotychczas w ramach Priorytetu ogłoszono 15 naborów, na które wpłynęło 285 wniosków o dofinansowanie projektów. Pozwoliło to podpisać 85 umów na 325,7 mln PLN wkładu UE.

Ponieważ w naszym regionie odnotowujemy systematyczny wzrost udziału osób starszych w populacji i wzrost liczby osób, które otrzymały pomoc społeczną z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby oraz niepełnosprawności, priorytetem dla województwa jest zwiększenie dostępu do wysokiej jakości, przystępnych cenowo i dostępnych usług długoterminowej opieki środowiskowej, przy jednoczesnej poprawie warunków pracy i równowagi między życiem prywatnym, a zawodowym opiekunów. Nieznaczne zmniejszenie alokacji nie wpłynie negatywnie na realizację pozostałych działań Priorytetu 9.

PRIORYTET 10. AKTYWNI NA RYNKU PRACY

Na realizację Priorytetu 10. przeznaczono łącznie z kwotą elastyczności 150 857 257 EUR.

W ramach Priorytetu 10. nie planuje się zmian kwoty elastyczności i utrzymuje się kwotę 23 228 943 EUR. Nastąpiły jedynie przesunięcia pomiędzy poszczególnymi działaniami (z wyłączeniem projektów PUP/MUP w ramach Działania 10.1 Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych i poszukujących pracy (ESO 4.1 (a)), BUR - Działania 10.6 – Konkurencyjne kadry świętokrzyskich pracodawców i przedsiębiorstw (ESO 4.4 (d)) i 10.9 – Podnoszenie kwalifikacji i umiejętności osób dorosłych w regionie (ESO4.7 (g)) i Działania 10.11 – Wsparcie osób powracających z zagranicy – EURES (ESO4.2 (b)). Utrzymanie zaplanowanej kwoty elastyczności jest zgodnie z Zaleceniem CSR nr 3, które dotyczy podjęcia działań na rzecz zwiększenia uczestnictwa w rynku pracy grup defaworyzowanych, w tym poprzez poprawę jakości domowej i środowiskowej formalnej opieki długoterminowej oraz dostępu do takiej opieki.

W ramach Priorytetu ogłoszono 13 naborów, w ramach których wpłynęło 184 wnioski o dofinansowanie projektów. Podpisano 80 umów, co pozwoliło zakontraktować 247,2 mln PLN ze środków UE.

W Priorytecie 10. wyodrębniono 11 działań polegających między innymi na wspieraniu i aktywizowaniu:

- osób bezrobotnych, w tym w szczególności osób długotrwale bezrobotnych, osób z niepełnosprawnościami, osób po 55 roku życia, osób z niskimi kwalifikacjami oraz osób w wieku 18-29 lat,
- kobiet powracających na rynek pracy po zakończonym okresie sprawowania opieki nad dzieckiem do lat 3 lub osobą potrzebującą wsparcia w codziennym funkcjonowaniu,
- osób zwolnionych z przyczyn leżących po stronie pracodawcy lub zagrożonych zwolnieniem,
- osób zatrudnionych na umowach krótkoterminowych lub pracujących w ramach umów cywilnoprawnych,
- osób ubogich pracujących.

Każda z wymienionych grup docelowych wymaga pomocy i wsparcia na rynku pracy. Stopa bezrobocia w województwie świętokrzyskim na koniec listopada 2024 r. osiągnęła poziom 7,4%, dla porównania w Polsce wyniosła 5,0%. Świętokrzyski rynek pracy odczuwa skutki procesów demograficznych, w wyniku których ubytki ludności oraz niekorzystne zmiany struktury wiekowej mieszkańców przebiegają z większym natężeniem niż w innych regionach. Proces starzenia się mieszkańców regionu, związany przede wszystkim z trendem wydłużającego się czasu życia i niskim współczynnikiem dzietności, determinuje potrzebę wspierania pracowników oraz tworzenia warunków umożliwiających im jak najdłuższą aktywność na rynku pracy.

Problemem jest również trudna sytuacja kobiet powracających na rynek pracy po przerwie związanej z opieką nad dzieckiem lub osobą wymagającą wsparcia. Na przestrzeni ostatnich dwóch lat sytuacja kobiet poprawiła się, jednak w sposób bardzo powolny. Uwagę zwraca fakt, że ponad 27% z wszystkich zarejestrowanych bezrobotnych kobiet stanowią te, które w ogóle nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka. Kobiety również rzadziej niż mężczyźni podejmują pracę oraz mniej zarabiają (skorygowana luka płacowa jest dużo większa od nieskorygowanej, którą podaje EUROSTAT, GUS). Potwierdza to konieczność podejmowania większych wysiłków na rzecz kobiet, by umożliwić im powrót na rynek pracy.

Na koniec czerwca 2024 r. w rejestrach urzędów pracy z terenu województwa świętokrzyskiego pozostawało blisko 1 200 osób zwolnionych z przyczyn dotyczących zakładu pracy (z miesiąca na miesiąc napływ bezrobotnych zwolnionych z przyczyn dotyczących zakładu pracy jest wyższy niż ich odpływ wynikający z podjęcia pracy). Na etapie programowania działań w ramach FEŚ 2021-2027 zaplanowano realizację Działania 10.7 dedykowanego osobom, które utraciły zatrudnienie z przyczyn leżących po stronie pracodawców lub były zagrożone zwolnieniem (ESO 4.4 (d)). Wynikało to z faktu

rosnącej inflacji oraz sytuacji w Ukrainie, które miały wpływ na sytuację finansową świętokrzyskich firm. Zaplanowana alokacja na poziomie 3 000 000 EUR (EFS) została w całości wykorzystana, jednak ze względu na utrzymujące się negatywne skutki inflacji oraz działania wojenne za wschodnią granicą, istnieje uzasadniona potrzeba dalszego wsparcia osób zagrożonych utratą pracy oraz zwolnionych z przyczyn leżących po stronie pracodawców.

Niepokojącym zjawiskiem na rynku pracy jest również wzrost ubóstwa wśród osób pracujących, a Polska należy do krajów, w których zagrożenie ubóstwem jest wysokie w porównaniu do innych krajów Unii Europejskiej. Najbardziej zagrożone ubóstwem są osoby zatrudnione na niepełny etat oraz umowy terminowe (pracujący w niepełnym wymiarze byli ponad dwukrotnie bardziej narażeni w porównaniu do osób zatrudnionych na cały etat). Niestabilne formy zatrudnienia (w oparciu o umowy krótkoterminowe i cywilno-prawne) są jednym z większych problemów świętokrzyskiego rynku pracy. Praca w ramach tych umów charakteryzuje się zazwyczaj niską płacą, brakiem możliwości awansu i rozwoju zawodowego, a w efekcie może prowadzić do bezrobocia, bierności zawodowej i ubóstwa. Szczególnie trudna jest sytuacja osób zatrudnionych w oparciu o umowy cywilno-prawne, które w przypadku pogorszenia się sytuacji na rynku pracy są w pierwszej kolejności zagrożone zwolnieniami. W Polsce w dalszym ciągu występuje nierównowaga w dostępie do stabilnych form zatrudnienia, a nasz kraj posiada najwyższy odsetek pracy na umowach nietrwałych spośród wszystkich państw członkowskich Unii Europejskiej.

W 2022 r. w województwie świętokrzyskim wartość wskaźnika osób korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa wyniosła 17 na 1 000 mieszkańców, tym samym świętokrzyskie znalazło się w czołówce województw, których mieszkańcy najczęściej korzystają z pomocy społecznej (sytuacja jest gorsza jedynie w warmińsko-mazurskim i kujawsko-pomorskim).

Potwierdza to konieczność objęcia wsparciem, ułatwiającym przejście z niepewnego do stabilnego zatrudnienia, jak największej liczby osób.

PRIORYTET 11. POMOC TECHNICZNA EFS+

W zakresie Pomocy Technicznej finansowanej z Europejskiego Funduszu Społecznego Plus zaplanowano kwotę elastyczności w wysokości 2 631 590 EUR. Sumarycznie na realizację zadań z tego zakresu przewidziano w programie kwotę 16 406 810 EUR, co jest zgodne z założeniami przyjętymi w art. 5 Kontraktu Programowego dla Województwa Świętokrzyskiego. W ramach niniejszego zadania ogłoszono jeden nabór w trybie niekonkurencyjnym. Budżet naboru wynosił 72 605 058 PLN. Podpisana została decyzja o dofinansowanie jednego projektu na kwotę 59 185 233 PLN co w pełni wyczerpuje alokację Działania (bez kwoty elastyczności).

Pozostała część alokacji Priorytetu zostanie zakontraktowana po zakończeniu przeglądu śródkresowego. Z uwagi na przeznaczenie środków PT, pozostawianie kwoty elastyczności w zaplanowanej wysokości jest niezbędne dla zabezpieczenia wdrażania Programu.

W Sprawozdaniu krajowym na 2024 r., wskazano również, aby w ramach przeglądu śródkresowego wziąć pod uwagę obszary, w których zwiększenie środków może być uzasadnione (trzeci akapit boxu 4). Mowa tu o wsparciu uchodźców z Ukrainy, systemie wsparcia dla osób niebędących uchodźcami, a także wszechstronnej integracji z obywatelami państw UE.

Polska mogłaby również skorzystać z możliwości, jakie stwarza Platforma "Technologie Strategiczne dla Europy" (STEP) w celu wsparcia transformacji gospodarki, zwłaszcza w zakresie czystych i zasobooszczędnych technologii.

W zakresie FEŚ 2021-2027, zarówno w przypadku EFRR jak i EFS+ nie planuje się realokacji kwot elastyczności na wskazane obszary, wsparcie skierowane na wzmacnianie wszechstronnej integracji na ten moment IZ ocenia jako wystarczające.

Analogicznie, po szczegółowej analizie, IZ nie widzi możliwości skorzystania z możliwości jakie daje STEP w zakresie programów perspektywy 2021- 2027.

2. Opis zmienionych lub nowych celów końcowych

Propozycje zmian celów końcowych:

PRIORYTET 1 FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA KONKURENCYJNEJ GOSPODARKI

EFRR/FS.CP1.I:

WSKAŹNIKI PRODUKTU:

- **zmniejszenie celu końcowego wskaźnika produktu RCO01 - *Przedsiębiorstwa objęte wsparciem (w tym: mikro, małe, średnie, duże)* z 269 do 256 przedsiębiorstw.**

Wartości celu końcowego stanowi sumę dla wartości wskaźników RCO02 i RCO04. W związku z aktualizacją wartości docelowej wskaźnika RCO02 i RCO04 analogicznej zmianie podlega wartość docelowa wskaźnika RCO01.

- **zwiększenie celu końcowego wskaźnika produktu RCO02 - *Przedsiębiorstwa objęte wsparciem w formie dotacji* z 44 do 85 przedsiębiorstw**

Wsparcie MŚP w zakresie B+R:

W związku ze zmniejszeniem o 11 mln EUR (tj. ok 30%) alokacji środków przewidzianych na wsparcie badawczo rozwojowe dla przedsiębiorstw w ramach RSO.1.1 stosownej aktualizacji podlega wartość docelowa wskaźnika.

Szacuje się, że łącznie zrealizowanych może zostać 37 projektów w zakresie B+R dla przedsiębiorstw. Uwzględnić należy poziom powtarzających się MŚP, ze względu na konieczność monitorowania wskaźnika z pominięciem podwójnego liczenia tych samych podmiotów, dlatego też przyjęto, iż **31 MŚP** zostaną objęte wsparciem w zakresie B+R do 2029 r. (70% pierwotnej wartości wskaźnika).

Wsparcie MŚP poprzez proinnowacyjne usługi doradcze:

W związku ze zmianą koncepcji wdrażania wsparcia w postaci proinnowacyjnych usług doradczych dla MŚP, konieczna jest zmiana wskaźników RCO04 oraz RCO02. Pierwotnie MSP uwzględnione były we wsparciu niefinansowym w ramach wskaźnika RCO04. Aktualnie istnieje konieczność zmodyfikowania założeń szacowania, polegającą na „przesunięciu” **54 MŚP**, które zostaną objęte wsparciem doradczym (8 mln PLN - alokacja na usługi doradcze / 150 tys PLN - jednostkowe wsparcie dla MŚP) z RCO04 – MŚP objęte wsparciem niefinansowym do RCO02 – MŚP objęte wsparciem w formie dotacji.

łącznie wartość wskaźnika RCO02 to 31 + 54 = 85 MŚP.

- **zmniejszenie celu końcowego wskaźnika produktu RCO04 - *Przedsiębiorstwa otrzymujące wsparcie niefinansowe* z 225 do 171 przedsiębiorstw**

Zgodnie z wyjaśnieniami powyżej dot. wsparcia dla MŚP w postaci proinnowacyjnych usług doradczych zmniejszeniu ulega o 54 liczba MŚP otrzymujących wsparcie niefinansowe, na rzecz zwiększenia liczby MŚP otrzymujących dotacje.

- **zmniejszenie celu końcowego wskaźnika produktu RCO10 - *Przedsiębiorstwa współpracujące z organizacjami badawczymi* z 10 do 8 przedsiębiorstw**

W związku z przedstawioną propozycją zmniejszenia łącznie o 11 mln EUR alokacji na wsparcie infrastruktury oraz prace badawczo-rozwojowe dla przedsiębiorstw (zmniejszenie środków na kodach 002 i 003), stosownej zmianie ulegają wskaźniki produktu, które odnoszą się do przedmiotowego wsparcia.

Mając na uwadze znaczenie korzyści z realizacji projektów badawczo-rozwojowych opartych na współpracy z jednostkami B+R, uwzględniając także wymogi co do aktywnego uczestnictwa we wspólnych projektach, złożono, iż aktywną współpracę zgodnie z definicją niniejszego wskaźnika podejmie min. 25 % MŚP objętych wsparciem w zakresie B+R (RCO01) tj. 31 MŚP x 25%.

- **zmniejszenie celu końcowego wskaźnika produktu PLRO07 - *Liczba realizowanych projektów B+R z 46 do 39 przedsiębiorstw***

W związku z przedstawioną propozycją zmniejszenia łącznie o 11 mln EUR alokacji na wsparcie infrastruktury oraz prace badawczo-rozwojowe dla przedsiębiorstw (zmniejszenie środków na kodach 002 i 003), stosownej zmianie ulegają wskaźniki produktu, które odnoszą się do przedmiotowego wsparcia.

Szacuje się, że łącznie zrealizowanych może zostać 37 projektów B+R realizowanych przez MŚP oraz 2 projekty strategiczne.

WSKAŹNIKI REZULTATU:

- **zmniejszenie celu końcowego wskaźnika rezultatu RCR01 *Miejsca pracy utworzone we wspieranych jednostkach z 113 do 83 przedsiębiorstw***

W związku ze zmniejszeniem o 11 mln EUR alokacji środków przewidzianych na wsparcie badawczo rozwojowe dla przedsiębiorstw w ramach RSO.1.1 stosownej aktualizacji podlega wartość docelowa wskaźnika.

Wskaźnik odnosi się do liczby wspartych MŚP (łącznie z powtarzającymi się projektami) – szacunek liczby wspartych MŚP w RCO02 tj. 37 MŚP x 2 EPC, oraz liczby EPC oszacowanych przez wnioskodawców projektów strategicznych (9 EPC), tj. łącznie 83 EPC.

- **zmniejszenie celu końcowego wskaźnika rezultatu RCR02 *Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne (w tym: dotacje, instrumenty finansowe) z 27 880 000 EUR do 13 000 000 EUR.***

W związku ze zmniejszeniem o 11 mln EUR alokacji środków przewidzianych na wsparcie badawczo rozwojowe dla przedsiębiorstw w ramach RSO.1.1 stosownej aktualizacji podlega wartość docelowa wskaźnika.

Przyjęto, iż średnia wysokość dofinansowania dla MŚP może stanowić ok 66% wartości projektu, a zatem wartość inwestycji uzupełniających dla zmienionej alokacji dla projektów B+R przedsiębiorstw tj. 26 mln EUR, wyniesie 13 mln EUR.

Dodatkowo dokonano korekty wskaźnika w odniesieniu do wsparcia publicznej infrastruktury badawczej, z uwagi na fakt, że wkład własny projektu Głównego Urzędu Miar będzie pochodził w całości z właściwej części BP przypisanej do Głównego Urzędu Miar, nie jest zatem możliwe uznanie, że wkład odnoszący się do części wydatków w projekcie przypisanych GUM będzie spełniał przesłanki do uznania go za wkład prywatny realizujący wskaźnik.

- **zmniejszenie celu końcowego wskaźnika rezultatu RCR03 *Małe i średnie przedsiębiorstwa (MŚP) wprowadzające innowacje produktowe lub procesowe z 40 do 28***

W związku ze zmniejszeniem o 11 mln EUR (tj. ok 30%) alokacji środków przewidzianych na wsparcie badawczo rozwojowe dla przedsiębiorstw w ramach RSO.1.1 stosownej aktualizacji podlega wartość docelowa wskaźnika.

Założono, iż minimum 90% MŚP realizujących projekty B+R wprowadzi innowację produktową lub procesową (RCO02 – 31*90%), tj. 28.

- **zmniejszenie celu końcowego wskaźnika rezultatu RCR06 *Złożone wnioski patentowe* z 18 do 15**

W związku ze zmniejszeniem o 11 mln EUR alokacji środków przewidzianych na wsparcie badawczo rozwojowe dla przedsiębiorstw w ramach RSO.1.1 stosownej aktualizacji podlega wartość docelowa wskaźnika.

Wskaźnik odnosi się do liczby wspartych MŚP (łącznie z powtarzającymi się projektami) – szacunek liczby wspartych MŚP w RCO02 tj. 37 MŚP x 40%, tj. łącznie 15.

Tabela 2: Wskaźniki produktu z wnioskowanymi zmianami

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Nr ID	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
1	RSO1.1	EFRR	RCO01	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem (w tym: mikro, małe, średnie, duże	przedsiębiorstwa	59,00	~~269,00~~ 256,00
1	RSO1.1	EFRR	RCO02	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem w formie dotacji	przedsiębiorstwa	5,00	~~44,00~~ 85,00
1	RSO1.1	EFRR	RCO04	Przedsiębiorstwa otrzymujące wsparcie niefinansowe	przedsiębiorstwa	54,00	~~225,00~~ 171,00
1	RSO1.1	EFRR	RCO10	Przedsiębiorstwa współpracujące z organizacjami badawczymi	przedsiębiorstwa	0,00	~~10,00~~ 8,00
1	RSO1.1	EFRR	PLRO07	Liczba realizowanych projektów B+R	szt.	7,00	~~46,00~~ 39,00

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu z wnioskowanymi zmianami:

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych
1	RSO1.1	EFRR	RCR01	Miejsca pracy utworzone we	roczny EPC	0,00	2021	~~113,00~~ 83,00	CST2021

				wspieranych podmiotach					
1	RSO1.1	EFRR	RCR02	Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne (w tym: dotacje, instrumenty finansowe)	EUR	0,00	2021	~~27 880 000,00~~ 13 000 000,00	CST2021
1	RSO1.1	EFRR	RCR03	Małe i średnie przedsiębiorstwa (MŚP) wprowadzające innowacje produktowe lub procesowe	przedsiębiorstwa	0,00	2021	~~40,00~~ 28,00	CST2021
1	RSO1.1	EFRR	RCR06	Złożone wnioski patentowe	zgłoszenia patentowe	0,00	2021	~~18,00~~ 15,00	CST2021

EFRR/FS.CP1.II: Bez zmian w zakresie wskaźników produktu i rezultatu.

EFRR/FS.CP1.III:

WSKAŹNIKI PRODUKTU

- zmniejszenie celu końcowego wskaźnika produktu RCO01 *Przedsiębiorstwa objęte wsparciem (w tym: mikro, małe, średnie, duże)* z 1 170 do 1 131.

W związku z aktualizacją wartości docelowej wskaźnika RCO04 analogicznej zmianie podlega wartość docelowa wskaźnika RCO01.

- zmniejszenie celu końcowego wskaźnika produktu RCO04 *Przedsiębiorstwa otrzymujące wsparcie niefinansowe* z 341 do 300.

W związku z faktem, iż wartość projektu dotyczącego wsparcia MŚP jest mniejsza niż pierwotnie planowano, stosownej aktualizacji podlega wartość docelowa wskaźnika.

Pierwotnie planowano, iż na przedmiotowe wsparcie przeznaczone będą środki w wysokości ok. 41 mln PLN. Przy aktualnej wartości projektu wynoszącej 33,6 mln PLN możliwe będzie wsparcie 300 niepowtarzających się przedsiębiorstw.

Tabela 2: Wskaźniki produktu z wnioskowanymi zmianami

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Nr ID	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
1	RSO1.3	EFRR	RCO01	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem (w tym: mikro, małe, średnie, duże	przedsiębiorstwa	121,00	~~1 170,00~~ 1 131,00
1	RSO1.3	EFRR	RCO04	Przedsiębiorstwa otrzymujące wsparcie niefinansowe	przedsiębiorstwa	34,00	~~341,00~~ 300,00

PRIORYTET 2 FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA ŚRODOWISKA

W zakresie EFRR/FS.CP2.IV:

- **zwiększenie celu końcowego wskaźnika produktu RCO28 - Powierzchnia objęta środkami ochrony przed niekontrolowanymi pożarami z 110 ha do 900 tys. ha.**

Wartość wskaźnika oszacowano na podstawie danych dotyczących powierzchni objętej pożarami w 2020 r. na terenie woj. Wg danych GUS w 2020 r. pożary objęły teren 1 196 ha. W celu oszacowania wskaźnika przyjęto założenie dotyczące wpływu planowanej interwencji na ograniczenie przestrzenne pożarów w województwie o 10% zatem cel końcowy został oszacowany na poziomie 110 ha. Jako cel pośredni przyjęto wartość 11 ha.

Na potrzeby przeprowadzonego już z FEŚ 2021 – 2027 naboru przyjęto definicję wskaźnika z WLWK, z doprecyzowaniem w rozróżnieniu na jednostki OSP należące do Krajowego Systemu Ratowniczo – Gaśniczego (KSRG) oraz do niego aspirujących.

Definicja przyjęta w naborze: Powierzchnia objęta środkami ochrony przed niekontrolowanymi pożarami [ha] - powierzchnia objęta środkami ochrony przed niekontrolowanymi pożarami rozwiniętymi lub znacznie zmodernizowanymi w ramach projektów objętych wsparciem. Znaczna modernizacja odnosi się na przykład do nowych funkcji ochrony lub realizacji istniejących środków ochrony na większą skalę. W przypadku jednostek wpisanych do KSRG obszarem objętym działaniem jest teren powiatu (na terenie, którego ma siedzibę dana jednostka), natomiast dla OSP aspirującego do KSRG jest teren gminy, na terenie której ma siedzibę dana jednostka.

Przy czym na potrzeby agregowania wartości przedmiotowego wskaźnika w skali programu, powierzchnia danego powiatu/gminy będzie liczona jednokrotnie, aby nie prowadzić do dublowania danych. Ponadto w zależności od wielkości przeznaczonej alokacji, w wyniku realizacji projektów wartość docelowa wskaźnika może objąć całe województwo, którego powierzchnia wynosi 1,17 mln ha lub jego znaczną część.

- **zwiększenie celu końcowego wskaźnika rezultatu RCR36 - Ludność odnosząca korzyści ze środków ochrony przed niekontrolowanymi pożarami ze 115 tys. osób do 800 tys. osób.**

Wartość docelowa wskaźnika w programie wynosi 115 000 osób, została oszacowana w oparciu o powierzchnię objętą środkami ochrony przed niekontrolowanymi pożarami. Planowana do wsparcia powierzchnia 110 ha została przemnożona przez gęstość zaludnienia w województwie świętokrzyskim – 2 157 osób/km² (dane GUS z 2020 roku). Stąd szacunkowa liczba ludności odnoszącej korzyści ze środków ochrony przed niekontrolowanymi pożarami to 115 tysięcy osób.

Na potrzeby przeprowadzonego naboru przyjęto definicję z WLWK, z doprecyzowaniem w rozróżnieniu na jednostki OSP należące do Krajowego Systemu Ratowniczo – Gaśniczego (KSRG) oraz do niego aspirujących.

Definicja przyjęta w naborze: *Ludność odnosząca korzyści ze środków ochrony przed niekontrolowanymi pożarami [osoby]* - ludność mieszkająca na obszarach narażonych na ryzyko niekontrolowanych pożarów, na których podatność na takie pożary zmniejsza się w wyniku projektów objętych wsparciem. Wskaźnik obejmuje środki ochrony, które są wyraźnie zlokalizowane na obszarach wysokiego ryzyka i które bezpośrednio dotyczą zagrożeń związanych z niekontrolowanymi pożarami, w przeciwieństwie do bardziej ogólnych środków wdrażanych na poziomie krajowym lub regionalnym; Wartość bazowa dla wskaźnika = 0, wartość docelowa wskaźnika = liczba ludności na podstawie danych GUS z ewentualnym uwzględnieniem negatywnych trendów demograficznych. W przypadku jednostek wpisanych do KSRG docelową wartością wskaźnika będzie liczba ludności zamieszkująca teren powiatu (na terenie, którego ma siedzibę dana jednostka), natomiast dla OSP aspirującego do KSRG liczba ludności zamieszkująca teren gminy, na terenie której ma siedzibę dana jednostka.

Przy czym na potrzeby agregowania wartości przedmiotowego wskaźnika w skali programu, ludność danego powiatu/gminy będzie liczona jednokrotnie, aby nie prowadzić do dublowania danych. Ponadto w zależności od wielkości przeznaczonej alokacji, w wyniku realizacji projektów wartość docelowa wskaźnika może objąć całe województwo, którego ludność wynosi 1,17 mln osób lub jego znaczną część, skorygowana o negatywny trend demograficzny w województwie.

W oparciu o przyjętą metodologię proponuje się zmienić cel końcowy na 800 tys. osób.

- **zmniejszenie celu końcowego wskaźnika produktu PLRO044 - *Pojemność obiektów małej retencji* z 3 000 tys. m³ do 1200 tys. m³.**

Wartość wskaźnika została oszacowana w oparciu o deklaracje potencjalnych beneficjentów co do realizacji projektów z zakresu małej retencji a także danych GUS dotyczących tego typu inwestycji realizowanych w województwie świętokrzyskim. Zgodnie z danymi ujętymi w GUS (wskaźniki dot. efektów rzeczowych i nakładów finansowych związanych z inwestycjami w obiekty małej retencji) w latach 2016-2021 na wykonanie obiektów małej retencji wodnej poniesiono nakłady 3,17 mln zł dzięki którym zwiększono pojemność obiektów małej retencji o ok. 476 tys. m³. W związku z powyższym średni koszt jednostkowy zwiększenia pojemności obiektów małej retencji o 1 m³ wyniósł wówczas ok. 7 zł. Biorąc pod uwagę powyższe oraz zakładając wzrost cen dotyczących usług i materiałów budowlanych obliczono, że zaplanowana alokacja wystarczy na realizację wskaźnika na poziomie ok. 3 mln m³. W związku z realizacją projektu dotyczącego zbiornika Bzin, który ostatecznie będzie realizowany ze środków krajowych konieczne jest urealnienie celu końcowego wskaźnika do wartości 1,2 mln m³, przy założeniu, że w FEŚ dopuszczone będzie wsparcie zbiorników wielofunkcyjnych.

- **zmniejszenie celu końcowego wskaźnika rezultatu RCR035 - *Ludność odnosząca korzyści ze środków ochrony przeciwpowodziowej* z 40 000 osób do 16 000 osób.**

Wartość celu końcowego została oszacowana na podstawie Wojewódzkiego Planu Zarządzania Kryzysowego z listopada 2022 roku, w którym w granicach administracyjnych województwa świętokrzyskiego znajdują się 53 gminy zagrożone powodziami. Łączna populacja niniejszych gmin to blisko 600 tysięcy mieszkańców. W celu oszacowania potencjalnej liczby ludności odnoszącej korzyści ze środków ochrony przeciwpowodziowej odcięto wartości skrajne oraz przyjęto założenie, że zagrożenie powodziowe dzięki środkom europejskim przeznaczonym na niniejsze działanie zostanie zmniejszone o ok. 10%. Na tej podstawie oszacowano cel końcowy na liczbę 40 000 osób. W związku z wnioskowaną zmianą wskaźnika produktu PLRO044 - Pojemność obiektów małej retencji, należy proporcjonalnie zmniejszyć wskaźnik rezultatu RCR035 - Ludność odnosząca korzyści ze środków ochrony przeciwpowodziowej. IZ przeprowadziła już pierwszy nabór projektów na małą retencję, w ramach którego wpłynęło tylko 5 projektów dot. zbiorników małej retencji o łącznej pojemności zaledwie 113 595 m3. i liczbie ludności objętej środkami ochrony przeciwpowodziowej na poziomie 5 800 osób (trwa ocena projektów).

Powyższe potwierdza, że wartości docelowe dla obu wskaźników na obecnym poziomie będą niemożliwe do osiągnięcia.

Tabela 2: Wskaźniki produktu z wnioskowanymi zmianami

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Nr ID	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
2	RSO2.IV	EFRR	RCO28	Powierzchnia objęta środkami ochrony przed niekontrolowanymi pożarami	hektary	11,00	~~110,00~~ 900 tys. ha
2	RSO2.IV	EFRR	PLRO044	Pojemność obiektów małej retencji	tys. m3	0,00	~~3 000,00~~ 1 200,00

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu z wnioskowanymi zmianami

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Nr ID	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych
2	RSO2.4	EFRR	RCR35	Liczba ludności korzystającej ze środków ochrony przeciwpowodziowej	osoby	0,00	0	~~40 000,00~~ 16 000,00	CST2021
2	RSO2.4	EFRR	RCR36	Ludność odnosząca korzyści ze środków ochrony	osoby	0,00	0	~~115 000,00~~ 00	CST2021

				przed niekontrolowanymi pożarami				800 000, 00	
--	--	--	--	--	--	--	--	----------------	--

PRIORYTET 3 FUNDUSZE EUROPEJSKIE NA MOBILNOŚĆ MIEJSKĄ

Instytucja Zarządzająca FEŚ 2021-2027 obecnie nie planuje zmiany celów końcowych.

PRIORYTET 4 FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA DOSTĘPNOŚCI ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

W zakresie EFRR/FS.CP3.II

- **zmniejszenie celu końcowego wskaźnika rezultatu RCR055 *Roczna liczba użytkowników nowo wybudowanych, przebudowanych lub zmodernizowanych dróg* - 55 336 190 do 41 502 142 pasażerokilometry/rok**

Na potrzeby szacowania wartości celu końcowego wskaźnika posłużono się metodologią wskazaną przez KE „Wsparcie metodologiczne wskaźników rezultatu EFRR i Funduszu Spójności w obszarze transportu po 2020 r.” JASPERS (2021): https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/policy/evaluations/guidance/2021/transport-indicators/methods_support_indicators_post_2020_en.pdf. Średni dobowy ruch roczny na drogach wojewódzkich w GPR 2020/2021 w woj. Świętokrzyskim wynosi 4 459 poj./dobę i jest nieco wyższy niż średnia krajowa; obłożenie pojazdów średnio wynosi od 1-3 osoby na pojazd - na potrzeby obliczenia wskaźnika przyjęto 2 osoby dla wszystkich typów pojazdów. CEL NA 2029 r. wynosi: $4459 \times 17 \text{ km} \times 2 \text{ osoby} \times 365 \text{ dni} = 55\,336\,190$ pasażerokilometry /rok. Dla wyliczenia celu końcowego przyjęto tę samą wartość ŚDRR, zakładając, że część ruchu z dróg przebudowanych lub modernizowanych zostanie przeniesiona na nowo wybudowane odcinki i sumarycznie nie nastąpi znaczące zwiększenie wartości średniego dobowego rocznego ruchu. Na etapie ogłaszania naborów zarekomendowano uśrednienie liczby pasażerów dla wszystkich typów pojazdów z 2 do 1,5 co zmniejszyło wartość celu końcowego wskaźnika. $4\,459 \times 17 \text{ km} \times 1,5 \text{ osoby} \times 365 \text{ dni} = 41\,502\,142$

- **zmniejszenie celu końcowego wskaźnika rezultatu RCR056 *Oszczędność czasu dzięki udoskonalonej infrastrukturze drogowej* z 227 855 do 7 120 osobodni/rok**

Na potrzeby szacowania wartości celu końcowego wskaźnika wykorzystana została metodologia wskazana przez KE „Wsparcie metodologiczne wskaźników rezultatu EFRR i Funduszu Spójności w obszarze transportu po 2020 r.” JASPERS (2021):

Zgodnie z wzorem metodologii: $[(\text{odległość podstawowa: średnia prędkość podstawowa}) - (\text{odległość osiągnięta: średnia osiągnięta prędkość})] \times \text{obłożenie} \times \text{AADT (średni roczny ruch dobowy)} \times 365 \text{ dni} = \text{osobodni/rok}$.

- Sieć dróg wojewódzkich, która jest przyjmowana przez Świętokrzyski Zarząd Dróg Wojewódzkich w Kielcach liczy 1050,798 km (stan na 31.12.2021 r.),
- Założony w Programie wskaźnik pn. Długość nowych lub rozbudowanych dróg – poza TEN-T wynosi 12 km,
- Sieć dróg wojewódzkich po wybudowaniu zaplanowanych odcinków dróg – 1062 km,
- średnia prędkość na istniejących drogach - 60 km/h,

- średnia prędkość osiągnięta po wybudowaniu nowych dróg - 80 km/h,
- średni dobowy ruch roczny na drogach wojewódzkich w GPR 2020/2021 w woj. Świętokrzyskim wynosi 4 459 poj./dobę,
- obłożenie pojazdów średnio wynosi od 1-3 osoby na pojazd - na potrzeby obliczenia wskaźnika przyjęto 2 osoby dla wszystkich typów pojazdów

Oszczędność czasu dzięki udoskonalonej infrastrukturze drogowej: $\{(1050/60) - [1062/((1050*60+12*80)/1050)]\} \times 2 \times 4\,459 \times 365 = (17,5 - 17,43) \times 2 \times 4\,459 \times 365 = 227\,855$.

W dokumencie metodologicznym pt. „Wsparcie metodologiczne wskaźników rezultatu EFRR i Funduszu Spójności w obszarze transportu po 2020 r.” JASPERS (2021) użytą jednostką miary jest pasażerogodzina/rok, natomiast według Listy Wskaźników Kluczowych stosowaną jednostką jest pasażerodzień/rok. Spowodowało to konieczność podzielenia wyliczonej wartości na 24. Ponadto uśredniono liczbę pasażerów dla wszystkich typów pojazdów z 2 osób do 1,5 co miało wpływ na ostatecznie zaproponowaną wartość wskaźnika.

Nowe wyliczenie oszczędności czasu dzięki udoskonalonej infrastrukturze drogowej: $\{(1050/60) - [1062/((1050*60+12*80)/1050)]\} \times 1,5 \times 4\,459 \times 365 = (17,5 - 17,43) \times 1,5 \times 4\,459 \times 365 = 170\,891 : 24h = 7\,120$ osobodni/rok

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu z wnioskowanymi zmianami

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Nr ID	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych
4	RSO3.2	EFRR	RCR 55	Roczna liczba użytkowników nowo wybudowanych, przebudowanych, rozbudowanych lub zmodernizowanych dróg	pasażerokilometr/rok	16 275 350,00	2021	~~55 336 190,00~~ 41 502 142	CST2021
4	RSO3.2	EFRR	RCR 56	Oszczędność czasu dzięki udoskonalonej infrastrukturze drogowej	osobodzień/rok	0,00	0	~~227 855~~ 7 120	CST2021

PRIORYTET 5 FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA ROZWOJU SPOŁECZNEGO

W zakresie EFRR/FS.CP4.III

- **zmniejszenie celu końcowego wskaźnika produktu RCO065. Pojemność nowych lub zmodernizowanych lokali socjalnych z 462 do 50 osób.**

Do oszacowania celu końcowego wskaźnika Pojemność nowych lub zmodernizowanych lokali socjalnych przyjęto średnią liczbę lokali socjalnych jakie powstały w wyniku realizacji analogicznego typu wsparcia w RPOWŚ 2014-2020. Z analizy danych wynika, iż średni koszt jednostkowy inwestycji wspierających infrastrukturę, w której realizowano usługi aktywizacji społeczno-zawodowej wyniósł 1 629 907 PLN. Na podstawie powyższych danych przyjęto, iż średni koszt wsparcia inwestycji w perspektywie 2021-2027, przy uwzględnieniu wzrostu cen materiałów i robót budowlanych średnio o 25% wyniesie 2 037 384 PLN.

Alokacja / koszt jednostkowy = (5 000 000 EUR) 22 700 000 PLN / 2 037 384 PLN =11 obiektów.

Średnia liczba lokali jaka powstała w wyniku realizacji projektów w perspektywie 2014-2020 wyniosła 10 lokali, przy założeniu, iż maksymalna liczba osób które mogą być zakwaterowane w mieszkaniu (ROZPORZĄDZENIEM MINISTRA RODZINY, PRACY I POLITYKI SPOŁECZNEJ 1 z dnia 26 kwietnia 2018 r. w sprawie mieszkań chronionych) to 7 osób. Wobec powyższego cel końcowy został oszacowany na poziomie 770 osób. Brak jest potencjału do realizacji inwestycji w analogicznej skali. Zakłada się, iż interwencje będą w znacznej mierze skupiać się na pojedynczych mieszkaniach stąd założono poziom realizacji wskaźnika 60%. tj. 462 osób.

W związku z niewielką alokacją tj. 5 mln euro przewidzianą na kategorię interwencji 126 Infrastruktura mieszkalnictwa Instytucja Zarządzająca dopuściła jedynie przebudowę, rozbudowę istniejących już obiektów, bez możliwości budowania nowych obiektów od podstaw. Jednocześnie zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Rodziny i Polityki Społecznej liczba osób w mieszkaniu treningowym i wspomagającym od dnia 1 stycznia 2026r. nie może być wyższa niż 6. W poprzednim okresie 2014 - 2020 udało się wykonać 176 mieszkań dla 535 osób w ramach Działania 7.3 Infrastruktura społeczna (1 konkurs) oraz z Działania CARE 13.2 (2 konkursy) 47 mieszkań dla 117 uchodźców z Ukrainy. W związku z powyższym dostępne zasoby mieszkaniowe samorządów zostały zmodernizowane. Obecnie zainteresowanie konkursem na wsparcie mieszkań jest niewielkie proponuje się zmniejszenie wskaźnika z 462 na 50 osób.

Tabela 2: Wskaźniki produktu z wnioskowanymi zmianami

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
5	RSO4.3	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCO65	Pojemność nowych lub zmodernizowanych lokali socjalnych	osoby	42,00	~~462,00~~ 50,00

W zakresie EFRR/FS.CP4.V usunięcie wskaźników:

Mimo przewidzianego w FEŚ jak element wsparcia wzmocnienie potencjału instytucji systemu pomocy i integracji społecznej na etapie wdrażania programu zdecydowano na położeniu pełnego akcentu na wciąż wymagające silnego wsparcia dofinansowanie POZ i AOS w związku z przekierowaniem świadczeń zdrowotnych z leczenia szpitalnego do AOS. Potrzeby te powodują, iż zaplanowana alokacja celu CP.4.V jest wciąż niewystarczająca, zdecydowano więc na rezygnację ze wsparcia

w obszarze opieki społecznej. Konsekwencją powyższego jest usunięcie wskaźnika produktu RCO70 i odpowiadającego mu wskaźnika rezultatu RCR74

- produktu RCO70 - Pojemność nowych lub zmodernizowanych placówek opieki społecznej (innych niż mieszkania)

Tabela 2: Wskaźniki produktu z wnioskowanymi zmianami

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
5	RSO4.5	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCO70	Pojemność nowych lub zmodernizowanych placówek opieki społecznej (innych niż mieszkania)	osoba/rok	605,00	6 678,00

- rezultatu RCR74 - Roczna liczba użytkowników nowych lub zmodernizowanych placówek opieki społecznej - wskaźniki te dot. infrastruktury społecznej nie zdrowotnej

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu z wnioskowanymi zmianami

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych
5	RSO4.5	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCR74	Roczna liczba użytkowników w nowych lub zmodernizowanych placówkach opieki społecznej	użytkownicy/rok	91,00	2021	604,00	EST2021

PRIORYTET 6 FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA WSPÓLNOT LOKALNYCH

W zakresie EFRR.CP5.I

- zmniejszenie wartości celu końcowego wskaźnika RCO114 *Otwarta przestrzeń utworzona lub rekultywowana na obszarach miejskich* ze 1 000 000 do 200 000 metrów kwadratowych

Wartość docelową wskaźnika oszacowano w oparciu o koszty jednostkowe. Uwzględniono przy tym dostępne dane historyczne z realizacji RPOWŚ 2014-2020, OP 6 Rozwój miast, działania 6.5 Rewitalizacja obszarów miejskich i wiejskich. Koszt jednostkowy zrewitalizowanego obszaru

o powierzchni 1 ha w perspektywie 2014-2020 wyniósł 621 544,17 PLN, biorąc pod uwagę teren 9 zrewitalizowanych gmin adekwatnie do analogicznego obszaru w ramach celu szczegółowego 5(i) „obszary miejskie” perspektywy finansowej na lata 2021-2027. Koszt jednostkowy w nowej perspektywie finansowej, po uwzględnieniu 50% wzrostu cen związanego z sytuacją rynkową, przy alokacji 25 000 000 EURO, tj. 111 250 000 PLN, wyniósł 932 316,25 PLN. Alokacja (krok 1) / koszt jednostkowy (krok 2) = 111 250 000 PLN / 932 316,25 PLN = 100 ha = 1 000 000 m².

Alokacja środków przewidzianych na rewitalizację obszarów miejskich wynosi 25 mln euro. W ramach tego Działania realizowany będzie projekt niekonkurencyjny miasta Kielce o dofinansowaniu z EFRR wynoszącym ponad 8,3 mln euro. Na podstawie identyfikacji projektu wiadomo, że powierzchnia objęta rewitalizacją przedmiotowego projektu wyniesie 1,5 ha tj. 15 000 metrów kwadratowych. W ramach pozostałej kwoty tj. 16,7 mln euro szacuje się, że możliwa będzie rewitalizacja ok. 18,5 ha. Wobec powyższego zachodzi konieczność urealnienia wartości wskaźnika do 200 000 m².

- **zmniejszenie wartości wskaźnika produktu PLRO 146 Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją z 100 do 20 ha.**

Wartość docelową wskaźnika oszacowano w oparciu o koszty jednostkowe. Uwzględniono przy tym dostępne dane historyczne z realizacji RPOWŚ 2014-2020, OP 6 Rozwój miast, działania 6.5 Rewitalizacja obszarów miejskich i wiejskich. Koszt jednostkowy zrewitalizowanego obszaru o powierzchni 1 ha w perspektywie 2014-2020 wyniósł 621 544,17 PLN, biorąc pod uwagę teren 9 zrewitalizowanych gmin adekwatnie do analogicznego obszaru w ramach celu szczegółowego 5(i) „obszary miejskie” perspektywy finansowej na lata 2021-2027. Koszt jednostkowy w nowej perspektywie finansowej, po uwzględnieniu 50% wzrostu cen związanego z sytuacją rynkową, przy alokacji 25 000 000 EURO, tj. 111 250 000 PLN, wyniósł 932 316,25 PLN. Alokacja (krok 1) / koszt jednostkowy (krok 2) = 111 250 000 PLN / 932 316,25 PLN = 100 ha.

W okresie programowania 2014-2020 rewitalizacji poddane zostały większe miasta powiatowe w tym między innymi: Sandomierz, Starachowice, Końskie, Busko-Zdrój, Włoszczowa - w ramach, których rewitalizacji poddane zostały duże obszary, w tym parki miejskie, place miejskie, osiedla. Łącznie było to ponad 170 ha. W okresie 2021-2027 rewitalizacja będzie miała charakter punktowy, stąd też przy ograniczonym budżecie zakładane 100 ha nie będzie możliwe do osiągnięcia. Przedmiotowy wskaźnik jest niejako analogicznym do wskaźnika RCO114 i opierając się na analizie kosztów i planowanym do rewitalizacji obszarze zaproponowano urealnienie wartości do 20 ha.

Tabela 2: Wskaźniki produktu z wnioskowanymi zmianami

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
6	RSO5.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCO114	Otwarta przestrzeń utworzona lub rekultywowana na obszarach miejskich	metry kwadratowe	0,00	~~1 000 000,00~~ 200 000
6	RSO5.1	EFRR	Regiony słabiej	PLRO146	Powierzchnia obszarów	ha	0,00	~~100,00~~

			rozwinie e		objętych rewitalizacją			20
--	--	--	---------------	--	---------------------------	--	--	----

W zakresie EFRR.CP5.II

- **zmniejszenie wartości celu końcowego wskaźnika produktu PLRO 146 Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją z 36 do 10 ha**

Wartość docelową wskaźnika, oszacowano w oparciu o koszty jednostkowe. Uwzględniono przy tym dostępne dane historyczne z realizacji RPOWŚ 2014-2020, OP 6 Rozwój miast, działania 6.5 Rewitalizacja obszarów miejskich i wiejskich. Koszt jednostkowy zrewitalizowanego obszaru o powierzchni 1 ha w perspektywie 2014-2020 wyniósł 663 011,46 PLN, biorąc pod uwagę teren 19 zrewitalizowanych gmin adekwatnie do analogicznego obszaru w ramach celu szczegółowego 5(ii) „obszary inne niż miejskie”, perspektywy finansowej na lata 2021-2027. Koszt jednostkowy w nowej perspektywie finansowej, po uwzględnieniu 50% wzrostu cen związanego z sytuacją rynkową, przy alokacji 8 000 000 EURO, tj. 35 600 000 PLN, wyniósł 994 517,19 PLN. Z analizy danych wynika, że cel końcowy na 2029 rok dla wskaźnika ukształtował się na poziomie 36 hektarów. Alokacja środków przewidzianych na rewitalizację obszarów innych niż miejskich wynosi zaledwie 8 mln euro. Instytucja Zarządzająca planuje wyznaczyć maksymalną kwotę dofinansowania ok.1 mln euro na projekt. W związku z powyższym szacuje się, że w wyniku realizacji 8 projektów na obszarach wiejskich możliwe będzie osiągnięcie wskaźnika na poziomie ok. 10 ha.

Tabela 2: Wskaźniki produktu z wnioskowanymi zmianami

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
6	RSO5.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	PLRO146	Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją	ha	0,00	~~36,00~~ 10

PRIORYTET 7. Zdrowi i aktywni zawodowo

Instytucja Zarządzająca FEŚ 2021-2027 obecnie nie planuje zmiany celów końcowych.

PRIORYTET 8. Edukacja na wszystkich etapach życia

CEL SZCZEGÓŁOWY ESO4.6 *Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami*

- PLFCO02 **Liczba dofinansowanych miejsc wychowania przedszkolnego** – obniżenie wartości celu końcowego z 1 062 na 584 miejsca

W związku z zakontraktowaniem 70% alokacji na działania dotyczące wsparcia edukacji przedszkolnej (8.1), Instytucja Zarządzająca identyfikuje brak możliwości osiągnięcia założonego w programie wskaźnika produktu „Liczba dofinansowanych miejsc wychowania przedszkolnego”.

Ogłosiliśmy dwa nabory, które przewidywały wsparcie w zakresie tworzenia nowych miejsc przedszkolnych lub rozszerzenia oferty o zajęcia rozwijające jakość edukacji przedszkolnej. W naborach tych Wnioskodawcy wybierali głównie typ operacji dotyczący rozszerzenia oferty przedszkoli poprzez organizowanie dodatkowych zajęć w celu podniesienia jakości kształcenia. Pomimo zastosowania w konkursach kryterium premiującego (dodatkowe 15 punktów na 40 punktów premiujących możliwych do uzyskania), które miało na celu zachęcić do tworzenia nowych miejsc przedszkolnych, ten typ operacji wybrało jedynie 6 wnioskodawców (5 wnioskodawców na 54 w pierwszym naborze oraz 1 wnioskodawca na 48 w drugim naborze). W projektach tych zaplanowano łącznie utworzenie tylko 213 nowych miejsc przedszkolnych (w pierwszym naborze – 197, w drugim naborze – 16). To niewielka liczba w stosunku do wartości docelowej wskaźnika zaplanowanego w FEŚ 2021-2027, która wynosi 1 062 miejsc. Dodatkowo, w dofinansowanych projektach – w których tworzone są nowe miejsca wychowania przedszkolnego – średni koszt przypadający na utworzenie takiego miejsca aktualnie wynosi ponad 52 000 PLN, podczas gdy w Metodologii szacowania wartości docelowych dla wskaźników wybranych do realizacji programu FEŚ 2021-2027 do obliczenia wartości docelowej ww. wskaźnika, szacowanej od 55% alokacji na interwencję poświęconą edukacji przedszkolnej, przyjęto wartość utworzenia miejsca wychowania przedszkolnego na poziomie 26 151,64 PLN (już z założeniem wzrostu cen towarów i usług oraz wynagrodzeń). To również może mieć wpływ na ryzyko nieosiągnięcia wartości ww. wskaźnika. Zwiększenie kosztów tworzenia i utrzymania miejsc w przedszkolach i placówkach, niewątpliwie związane jest ze znacznym (wyższym niż przewidzianym w metodologii) wzrostem cen w 2023 r. Konieczne jest również zwrócenie uwagi na ograniczenie ryzyka inwestowania funduszy publicznych w tworzenie miejsc, które nie będą efektywnie wykorzystywane (z powodu niskiej liczby urodzeń dzieci).

Instytucja Zarządzająca podejmuje wszelkie działania w celu zwiększenia szans na realizację ww. wskaźnika. W kolejnym naborze, który został ogłoszony we wrześniu 2024 r. umożliwiliśmy realizowanie wyłącznie projektów, które będą miały na celu utworzenie nowych miejsc. W ramach tego naboru złożonych zostało 19 wniosków o dofinansowanie (w tych projektach średni koszt utworzenia miejsca to już ponad 66 tys. zł.). Projekty dopiero przejdą ocenę formalną i merytoryczną.

Jednak w sytuacji opisanej powyżej (m.in. niekorzystne dane statystyczne dotyczące urodzeń, znaczny wzrost kosztów utworzenia miejsca wychowania przedszkolnego), osiągnięcie wskaźnika mimo wszystko może być niemożliwe.

Ponieważ KE utrzymuje swoje stanowisko dotyczące pozostawienia wskaźnika na aktualnym poziomie, IZ widząc poważne zagrożenie nieosiągnięcia wartości wskaźnika w programie Zaproponowała realokację środków w celu zwiększenia alokacji na działanie dotyczące wsparcia edukacji przedszkolnej (8.1) Propozycja przesunięcia kwoty 6 000 000 euro z celu ESO4.8 (działanie 9.1) została przesłana do KE. Przesunięcie powyższej kwoty będzie skutkowało zmniejszeniem wartości docelowej wskaźnika produktu w celu ESO4.8 *Liczba osób niezatrudnionych objętych wsparciem w programie z 2 889 na 1 565 osób.*

Tabela 2: wskaźniki produktu z wnioskowanymi zmianami

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Nr ID	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)	Nowy cel końcowy (2029)
8	ESO4.6	EFS+	PLEFCO05	Liczba uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego uczestniczących w stażach uczniowskich	osoby	340,00	4 872,00	nd
8	ESO4.6	EFS+	PLFCO02	Liczba dofinansowanych miejsc wychowania przedszkolnego	szt.	410,00	1 062,00	584,00
8	ESO4.6	EFS+	PLFCO03	Liczba uczniów szkół i placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie ogólne objętych wsparciem	osoby	12 548,00	41 165,00	nd
8	ESO4.6	EFS+	PLFCO04	Liczba uczniów i słuchaczy szkół i placówek kształcenia zawodowego objętych wsparciem	osoby	4 282,00	16 657,00	nd

- **PLEFCR03 Liczba uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego objętych wsparciem w postaci staży uczniowskich, uczestniczących w kształceniu lub pracujących 6 miesięcy od ukończenia nauki** – propozycja usunięcia wskaźnika rezultatu z programu – wskaźnik rezultatu długoterminowego usunięty z Listy Wskaźników Kluczowych 2021-2027– EFS+ w wyniku uwag zgłoszonych przez Instytucje Zarządzające co do niskiej wartości informacyjnej tego wskaźnika, wysokich kosztów prowadzenia ewaluacji, a także istotnych trudności organizacyjnych związanych z mierzaniem tego wskaźnika w ramach ewaluacji.

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu z wnioskowanymi zmianami

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych
8	ESO4.6	EFS+	PLEFCR03	Liczba uczniów-szkół i placówek kształcenia zawodowego objętych wsparciem w postaci staży uczniowskich, uczestniczących w kształceniu lub pracujących 6 miesięcy od ukończenia nauki	osoby	56,00	2021	56,00	ewaluacja
8	ESO4.6	EFS+	PLFCR01	Liczba uczniów, którzy nabyli kwalifikacje po opuszczeniu programu	osoby	90%	2021	70%	CST2021
8	ESO4.6	EFS+	PLFCR04	Liczba miejsc wychowania przedszkolnego, które funkcjonują przez co najmniej 24 miesiące po zakończeniu projektu	szt.	98%	2020	98%	ewaluacja

PRIORYTET 9. Usługi społeczne i zdrowotne

CEL SZCZEGÓŁOWY ESO4.9 Wsparcie integracji społeczno-gospodarczej obywateli państw trzecich, w tym migrantów

- EECO13 **Liczba osób z krajów trzecich objętych wsparciem w programie** – zmiana wartości celu końcowego w wyniku zmiany w metodologii średniego koszu przypadającego na wsparcie jednego uczestnika – zmiana celu końcowego z 942 na 970 osób.

Przygotowując metodologię do oszacowania wartości docelowej wskaźnika, ze względu na brak realizacji tożsamego wsparcia w perspektywie finansowej 2014-2020, IZ do oszacowania kosztu przypadającego na uczestnika projektu posłużyła się danymi historycznymi z realizacji wsparcia w ramach PI 9i *Aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie* – interwencji ściśle związanej z kompleksową aktywizacją społeczno-zawodową uczestników zgodnie z indywidualną ścieżką reintegracji. W założeniach metodologii nie zostało uwzględnione, że w ramach interwencji będą tworzone Centra Integracji Cudzoziemców, tj. placówki umożliwiające korzystanie z szerokiej gamy usług wg indywidualnych potrzeb uczestników, które obejmują m.in. pomoc prawną, socjalno-bytową, pomoc psychologiczną, poradnictwo w sprawach zatrudniania i zdobywania kwalifikacji, wsparcie w procesie nauki języka polskiego jak również szkolenia, warsztaty i spotkania mające na celu wspieranie procesu integracji społecznej i kulturowej obywateli państw trzecich, w ramach których koszt wsparcia osób jest mocno zróżnicowany. Część klientów CIC ma potrzebę skorzystać jedynie z krótkotrwałych, o niskim koszcie, form, np. z doradztwa/konsultacji w sprawach socjalno-bytowych, doradztwa psychologicznego, doradztwa zawodowego lub pomocy prawnej.

Ze względu na powyższe, błędne założenie wysokości wsparcia osób z krajów trzecich, IZ zgłasza propozycję zmiany założeń szacowania wskaźnika przez skorygowanie założonego kosztu przypadającego na uczestnika projektu, co wpłynie na wartość wskaźnika założonego w programie.

Tabela 2: Wskaźnik produktu z wnioskowanymi zmianami

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)	Nowy cel końcowy (2029)
9	ESO4.9	EFS+	EECO13	Obywatele państw trzecich	osoby	189,00	942,00	970,00

CEL SZCZEGÓŁOWY ESO4.11 *Zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej*

- **PLKLCR02 Liczba utworzonych miejsc świadczenia usług w społeczności lokalnej** – obniżenie wartości celu końcowego z 1 965 na 545 miejsc

Instytucja Zarządzająca identyfikuje brak możliwości osiągnięcia założonej w programie wartości wskaźnika rezultatu dot. utworzenia nowych miejsc świadczenia usług w społeczności lokalnej w formie stacjonarnej.

Czynniki wpływające na brak możliwości osiągnięcia założonego celu końcowego:

- wyłączenie z szacowanego wskaźnika w porównaniu do perspektywy 2014-2020 osób świadczących usługi społeczne niestacjonarnie, w tym osób których wynagrodzenie jest finansowane ze środków projektu. Do wyliczenia kosztu jednostkowego na podstawie danych historycznych IZ przyjęła wartości osiągniętych w perspektywie 2014-2020 wskaźników: *Liczba*

utworzonych w programie miejsc świadczenia usług asystenckich, opiekuńczych oraz usług w mieszkaniach wspomaganych i chronionych oraz Liczba utworzonych miejsc świadczenia usług zdrowotnych – osiągnięte wartości nie zostały skorygowane o osoby świadczące usługi niestacjonarnie,

- b) znaczne ograniczenie potrzeby tworzenia nowych miejsc świadczenia usług w formie stacjonarnej ze względu na realizację tożsamych działań w perspektywie 2014-2020,
- c) ograniczenie możliwości finansowania na dotychczasowych warunkach tworzenia dziennych form usług opiekuńczych w postaci klubów seniora – możliwość realizacji wyłącznie kompleksowych projektów, które obowiązkowo będą łączyć usługi społeczne i zdrowotne.

Analiza podpisanych przez IZ umów o dofinansowanie projektów dotyczących świadczenia usług społecznych i zdrowotnych (w szczególności usług opiekuńczych i asystenckich), wskazuje na niewielkie zainteresowanie tworzeniem nowych miejsc stacjonarnego świadczenia tych usług (w 24 podpisanych umowach, na blisko 180 mln PLN dofinansowania UE (60% alokacji przeznaczonej na działanie), założono utworzenie tylko 231 miejsc świadczenia usług).

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu z wnioskowanymi zmianami

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Nowy cel końcowy (2029)
9	ESO4.11	EFS+	PLKLCR02	Liczba utworzonych miejsc świadczenia usług w społeczności lokalnej	szt.	1 777,00	2021	1 965,00	CST2021	545,00

CEL SZCZEGÓŁOWY ESO4.12 Wsparcie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci

- PLHILCR01 **Liczba osób, których sytuacja społeczna uległa poprawie po opuszczeniu programu** – przyjęcie błędnego założenia przy wyborze wskaźnika rezultatu dla celu szczegółowego ESO4.12 (I) zaplanowanego do wdrożenia w ramach Priorytetu 9. Propozycja zastąpienia niniejszego wskaźnika wskaźnikiem PLKLCR06 **Liczba utworzonych w programie miejsc świadczenia usług wspierania rodziny i pieczy zastępczej istniejących po zakończeniu projektu**, który jest adekwatny do głównego celu interwencji, czyli wsparcia rodziny i pieczy zastępczej. Szacowana wartość wskaźnika – 1 177 sztuk.

IZ wybierając wskaźnik rezultatu „Liczba osób, których sytuacja społeczna uległa poprawie po opuszczeniu programu” do monitorowania interwencji w ramach cs (I) w Priorytecie 9 błędnie założyła, że jest on na tyle uniwersalny, że może zostać zastosowany w odniesieniu do całej grupy docelowej zaplanowanej do objęcia wsparciem w ramach ww. celu. Na dalszym etapie wdrażania programu (etap zatwierdzania kryteriów dostępu) MFiPR zgłosiło uwagę odnośnie braku adekwatności zastosowania

w naborach dot. wspierania rodziny i pieczy zastępczej niniejszego wskaźnika rezultatu. W ramach Priorytetu 9 wspieranie rodziny i pieczy zastępczej stanowi główny cel interwencji cs (I).

Zgodnie ze stanowiskiem MFIPR wskaźnik „Liczba osób, których sytuacja społeczna uległa poprawie po opuszczeniu programu” dotyczy wyłącznie wsparcia osób w kryzysie bezdomności oraz interwencji w zakresie aktywizacji społecznej osób najbardziej zagrożonych wykluczeniem społecznym, na które zaplanowano ok. 10% środków przeznaczonych na interwencję w cs (I) w ramach Priorytetu 9.

W Metodologii szacowania wartości docelowych dla programu założono, że wyrażony procentowo wskaźnik „Liczba osób, których sytuacja społeczna uległa poprawie po opuszczeniu programu” odnosi się do całkowitej liczby osób objętych wsparciem w ramach celu. W związku z powyższym nie ma możliwości jego osiągnięcia, gdyż finalnie na jego realizację będzie miało wpływ jedynie 10% interwencji. W ramach ogłoszonych do tej pory naborów, zgodnie ze stanowiskiem MFIPR, projekty dot. wspierania rodziny i pieczy zastępczej nie zakładają realizacji wskaźnika „Liczba osób, których sytuacja społeczna uległa poprawie po opuszczeniu programu”.

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu z wnioskowanymi zmianami

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
9	ESO4.12	EFS+	PLHILCR01	Liczba osób, których sytuacja społeczna uległa poprawie po opuszczeniu programu	osoby	78,00	2021	80,00	CST2021	
9	ESO4.12	EFS+	PLKLCR06	Liczba utworzonych w programie miejsc świadczenia usług wspierania rodziny i pieczy zastępczej istniejących po zakończeniu projektu	sztuki	4 028,00	2021	1 177,00	CST2021	

PRIORYTET 10. Aktywni na rynku pracy

CEL SZCZEGÓŁOWY ESO.4.1 *Poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla wszystkich osób poszukujących pracy – w szczególności osób młodych, zwłaszcza poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży – dla osób długotrwale bezrobotnych oraz grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, jak również dla osób biernych zawodowo, a także poprzez promowanie samozatrudnienia i ekonomii społecznej*

Zmiany wartości końcowych wskaźników produktu i rezultatu podyktowane zostały:

- **zmniejszeniem alokacji na Działanie 10.02 i 10.03;**

W latach 2021-2023 poziom bezrobocia w województwie świętokrzyskim systematycznie się zmniejszał, szczególnie w grupie osób młodych do 30 roku życia, tj.:

- na koniec grudnia 2020 r. – 12 377 osób młodych (27,6% ogółu bezrobotnych),
- na koniec grudnia 2021 r. – 9 456 osób młodych (24,9% ogółu bezrobotnych),
- na koniec grudnia 2022 r. – 8 523 osoby młode (25,0% ogółu bezrobotnych).

Na koniec grudnia 2023 r. było 8 757 osób młodych, czyli o ok. 30,0% mniej niż na koniec grudnia 2020 r. – 12 377 osób). W tym samym czasie bezrobocie ogółem zmniejszyło się o ok. 28,2%. Aktualnie obserwowany jest dalszy spadek liczebności populacji młodych i ich udziału w bezrobociu – na koniec czerwca 2024 r. zarejestrowanych było jedynie 7 666 osób do 30 r.ż.

Biorąc pod uwagę fakt, że wskaźniki do programu FEŚ 2021-2027 ustalane były w 2022 r., kiedy poziom bezrobocia osób młodych był znaczenie wyższy niż obecnie (liczba bezrobotnych do 30 roku życia na koniec stycznia 2022 r. wynosiła 9 952 osoby, natomiast na koniec czerwca 2024 r. – 7 666 osób, tj. różnica w odpływie osób młodych bezrobotnych wyniosła 2 286 osób w ciągu zaledwie 2,5 roku), zasadnym jest dokonanie zmniejszenia alokacji na Działania 10.02 i 10.03 skierowanego do osób młodych i przesunięcie wsparcia do grup docelowych, które aktualnie potrzebują zintensyfikowanej pomocy.

OHP (jedyne Beneficjent działania 10.02) nie jest w stanie zrealizować działań na pierwotnie założoną kwotę alokacji, ponieważ nie zrekrutuje tak dużej liczby uczestników, jaka została planowana na etapie analizy wskaźników do działania. Na zmniejszenie alokacji (a tym samym wielkości grupy docelowej) w ramach Działania 10.02 wpływa fakt, że obecnie uczniowie OHP często nabywają praktyczne umiejętności w ramach umów o przygotowanie zawodowe, dlatego nie wpisują się w grupę docelową, jako osoby bezrobotne (w obecnie realizowanym projekcie uczestnikami są w 70% młode osoby pracujące). Ponadto po konsultacjach z OHP wynika, że rzeczywista liczba podopiecznych OHP jest dużo mniejsza niż pierwotnie zakładano (w obecnym projekcie na wniosek OHP została zmniejszona liczba uczestników projektu z 200 na 100 osób) i OHP planuje realizację wsparcia w kolejnych latach na podobną liczbę uczestników, tj. projekty, których okres realizacji wynosi 1 rok i będą skierowane dla około 100 osób/rocznie. Dlatego niezbędne jest przeniesienie około 85% alokacji na inne działania.

W przypadku Działania 10.03, poza wynikającym z poprawy sytuacji osób młodych na rynku pracy systematycznym spadkiem potencjalnej grupy docelowej, należy wziąć pod uwagę, że projekty w ramach inicjatywy ALMA mają bardziej złożony charakter od projektów tzw. standardowych i wymagają dużego zaangażowania kadry zarządzającej projektem oraz współpracy z partnerami

zagranicznymi. Ponadto grupę docelową stanowią osoby z grupy NEET, borykające się z wieloma problemami, które nierzadko pierwszy raz będą w ramach projektu aktywizowane zawodowo (a tym bardziej za granicą), co zniechęca Beneficjentów do składania wniosków o dofinansowanie. W innych województwach, w których wdrażane jest działanie ALMA, Beneficjenci mają problem z rekrutacją NEET do projektów. Dlatego IP prognozuje, że nie zostanie wydatkowana cała alokacja na działanie (aktualnie w naborze na ok. 31 mln zł, została zakontraktowana kwota ok. 16 mln zł z uwagi na małe zainteresowanie działaniem).

Po dokonaniu analizy możliwości wydatkowania środków w ramach Działania 10.03 zasadnym będzie przeprowadzenie jeszcze jednego naboru w 2025 r. z alokacją 20 mln PLN. Dlatego istnieje konieczność przeniesienia części środków (około 35%) na inne działania.

- **potrzebą skorygowania pierwotnie zastosowanej stawki udziału uczestnika w projekcie w ramach Działania 10.01, w przypadku której nie uwzględniono skutków inflacji, tak jak zostało to zrobione w pozostałych Działaniach**

W przyjętej na etapie szacowania wartości docelowych wskaźników, stawce udziału uczestnika w projekcie w ramach Działania 10.01, nie uwzględniono wzrostu cen towarów i usług oraz wynagrodzeń (tak jak zostało to skalkulowane w odniesieniu do innych działań, gdzie każdorazowo wskazaną stawkę zwiększono o 30%). W związku z korektą, pierwotnie zastosowana w Działaniu 10.01 stawka udziału uczestnika w projekcie, została zwiększona o 30%, czego efektem jest obniżenie poziomu wskaźników.

$$13\,375,59\text{ zł} \times 30\% = 4\,012,68\text{ zł}$$

$$13\,375,59\text{ zł} + 4\,012,68\text{ zł} = 17\,388,27\text{ zł}$$

Zasadność uwzględnienia 30% wzrostu kosztu jednostkowego przyjętego w ramach Działania 10.01 potwierdzają również projekty realizowane w roku 2023 i 2024, w których nastąpił wzrost m.in.: cen usług szkoleniowych, usług doradców zawodowych, pośredników pracy itd.

- **uwzględnieniem w metodologii szacowania wskaźników struktury podopiecznych Ochotniczego Hufca Pracy**

Podopieczni OHP uzupełniają wykształcenie ogólne na poziomie szkoły podstawowej, przyuczając się do wykonywania określonej pracy oraz kontynuują naukę w szkole branżowej I stopnia lub na kursach zawodowych w formie kursowej przygotowujących do egzaminu nadającego kwalifikacje zawodowe. Zatrudnienie i przygotowanie zawodowe uczestników OHP odbywa się na podstawie indywidualnych umów o pracę zawartych pomiędzy uczestnikiem OHP, a pracodawcą lub na warsztatach OHP (na zasadach dotyczących pracowników młodocianych). Dlatego podopiecznymi OHP są w około 70% młodociani pracujący, natomiast osoby młode bezrobotne mogą stanowić około 30%. Biorąc pod uwagę powyższe, szacuje się, że wśród 397 osób, które zostaną zaktywizowane w ramach Działania 10.02, jedynie 120 osób ($397 \times 30\%$) stanowić będą osoby bezrobotne. Rzeczywista liczba podopiecznych OHP jest dużo mniejsza niż pierwotnie zakładano.

Tabela 2: Wskaźniki produktu z wnioskowanymi zmianami

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)	Nowy cel końcowy (2029)

10	ESO4.1	EFS+	EECO02	Bezrobotni, w tym długotrwale bezrobotni	osoby	6 602,00	33 012,00	23 011,00
10	ESO4.1	EFS+	EECO03	Długotrwale bezrobotni	osoby	2 971,00	14 855,00	10 355,00
10	ESO4.1	EFS+	EECO07	Osoby młode w wieku 18–29 lat	osoby	3 001,00	15 007,00	9 161,00
10	ESO4.1	EFS+	EECO08	Uczestnicy powyżej 54 lat	osoby	1 278,00	6 389,00	4 915,00
10	ESO4.1	EFS+	EECO12	Uczestnicy z niepełnosprawnościami	osoby	660,00	3 301,00	2 301,00
10	ESO4.1	EFS+	PLACO01	Liczba osób, które otrzymały bezzwrotne środki na podjęcie działalności gospodarczej w programie	osoby	1 452,00	7 260,00	5 585,00

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu z wnioskowanymi zmianami

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Nowy Cel końcowy (2029)	Źródło danych
10	ESO4.1	EFS+	EECR03	Uczestnicy uzyskujący kwalifikacje po zakończeniu udziału w programie	osoby	4 860,00	2021	12 875,00	8 974,00	CST2021
10	ESO4.1	EFS+	EECR04	Uczestnicy pracujący po zakończeniu udziału w programie	osoby	16 839,00	2021	20 467,00	14 267,00	CST2021

CEL SZCZEGÓŁOWY ESO.4.2 *Modernizacja instytucji i służb rynków pracy celem oceny i przewidywania zapotrzebowania na umiejętności oraz zapewnienia terminowej i odpowiednio dopasowanej pomocy i wsparcia na rzecz dostosowania umiejętności i kwalifikacji zawodowych do potrzeb rynku pracy oraz na rzecz przepływów i mobilności na rynku pracy*

Pierwotnie zastosowana stawka udziału uczestnika w projekcie w ramach Działania 10.04 nie uwzględniała skutków inflacji, co zostało skorygowane przy wykorzystaniu zwiększenia alokacji. Wzrost stawki udziału uczestnika w projekcie nie będzie miał wpływu na zmianę przyjętych pierwotnie wartości docelowych wskaźników. Zarówno wskaźniki produktu, jak i wskaźniki rezultatu pozostawiono na dotychczasowym poziomie.

CEL SZCZEGÓŁOWY ESO.4.3 *Wspieranie zrównoważonego pod względem płci uczestnictwa w rynku pracy, równych warunków pracy oraz lepszej równowagi między życiem zawodowym a prywatnym, w tym poprzez dostęp do przystępnej cenowo opieki nad dziećmi i osobami wymagającymi wsparcia w codziennym funkcjonowaniu*

Wojewódzki Urząd Pracy w Kielcach na etapie tworzenia programu FEŚ 2021-2027 zaplanował Działanie 10.05 dedykowane wyłącznie dla kobiet powracających na rynek pracy po przerwie związanej z opieką nad osobami potrzebującymi wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, na które przeznaczono kwotę 10 012 664 EUR. Wynikało to z trudnej sytuacji kobiet na świętokrzyskim rynku pracy, wyższego, niż w przypadku mężczyzn, poziomu bezrobocia kobiet oraz z trudności w ich powrocie na rynek pracy po przerwie związanej z opieką nad dzieckiem lub osobą wymagającą wsparcia. Na przestrzeni ostatnich dwóch lat sytuacja kobiet poprawia się w sposób bardzo powolny, nadal utrzymuje się wysoki odsetek bezrobotnych kobiet do 30 roku życia, które stanowią ponad 54% ogółu bezrobotnych w tej kategorii wiekowej. Ponadto ponad 27% wszystkich zarejestrowanych bezrobotnych kobiet stanowią te, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka. Kobiety również stanowią mniejszą grupę wśród osób podejmujących pracę (49%).

Powyższe dane potwierdzają konieczność dalszego wsparcia tej grupy kobiet w ich skutecznym powrocie na rynek pracy, w związku z czym IP proponuje zwiększenie alokacji na Działanie 10.05 o kwotę 3 056 179,78 EUR (EFS), a tym samym zwiększenie wartości końcowej wskaźnika produktu.

Tabela 2: Wskaźnik produktu z wnioskowanymi zmianami

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)	Nowy cel końcowy (2029)
10	ESO4.3	EFS+	PLCCO01	Liczba osób objętych wsparciem w zakresie równości kobiet i mężczyzn	osoby	135,00	2 714,00	3 634,00

Wartość docelowa wskaźnika rezultatu została pozostawiona na przyjętym pierwotnie poziomie, tj. 60%.

CEL SZCZEGÓŁOWY ESO4.4 *Wspieranie dostosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian, wspieranie aktywnego i zdrowego starzenia się oraz zdrowego i dobrze dostosowanego środowiska pracy, które uwzględnia zagrożenia dla zdrowia*

Zmiany wartości końcowych wskaźników produktu EECO05 i PLDCO06 podyktowane zostały:

– **zwiększeniem alokacji na Działanie 10.07 i 10.08;**

Na etapie programowania działań w ramach programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Świętokrzyskiego 2021-2027 zaplanowano realizację Działania 10.07 dedykowanego osobom, które utraciły zatrudnienie z przyczyn leżących po stronie pracodawców lub były zagrożone zwolnieniem. Wynikało to z faktu rosnącej inflacji oraz sytuacji w Ukrainie, które nie pozostały bez wpływu na kondycję finansową świętokrzyskich firm. Zaplanowana alokacja na poziomie 3 000 000 EUR (EFS) została w całości wykorzystana w ramach jednego naboru, jednak w kontekście utrzymujących się negatywnych skutków inflacji oraz działań wojennych za naszą wschodnią granicą, istnieje uzasadniona potrzeba przeznaczenia dodatkowych środków na wsparcie osób zagrożonych utratą pracy oraz zwolnionych z przyczyn leżących po stronie pracodawców. IP proponuje zwiększenie alokacji na Działanie 10.07 o kwotę 2 156 398 EUR, co pozwoli na ogłoszenie kolejnych dwóch naborów, a tym samym utrzymanie płynnej pomocy na rzecz osób zwolnionych/zagrożonych utratą pracy do końca perspektywy finansowej 2021-2027.

Niestabilne formy zatrudnienia (w oparciu o umowy krótkoterminowe i cywilno-prawne) są jednym z większych problemów rynku pracy. Problem potwierdzają również informacje zawarte w Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, z której wynika, że w Polsce w dalszym ciągu występuje nierównowaga w dostępie do stabilnych form zatrudnienia, a nasz kraj posiada najwyższy odsetek pracy na umowach nietrwałych spośród wszystkich państw członkowskich Unii Europejskiej. Powyższe potwierdza konieczność zwiększenia alokacji na Działanie 10.08 o kwotę 1 910 112 EUR, co umożliwi objęcie większej liczby osób kompleksowym wsparciem ułatwiającym przejście z niepewnego do stabilnego zatrudnienia.

– **potrzebą skorygowania pierwotnie zastosowanej stawki udziału uczestnika w projekcie w ramach Działania 10.07**

Pierwotnie na etapie szacowania wartości docelowych wskaźnika PLDCO06 przyjęto nieprawidłową stawkę udziału uczestnika w projekcie tj. stawkę obowiązującą w projektach realizowanych w perspektywie finansowej 2007-2013 (7 258,64zł/os.). Z uwagi na fakt, iż rodzaj proponowanego w ramach Działania 10.07 wsparcia jest zbieżny z instrumentami i usługami rynku pracy, wynikającymi z ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy/ustawy o wspieraniu zatrudnienia oraz aktów wykonawczych, przy ponownym wyliczaniu wartości wskaźnika uwzględniono stawkę aktywizacji osoby bezrobotnej tj. 10 154,30 zł ujętą w opracowaniu Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Departament Funduszy z września 2020 r. pn. „Efektywność podstawowych form aktywizacji zawodowej, realizowanych w ramach programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej w 2019 roku”, zwiększoną o 30% z uwagi na inflację (tak jak zostało to skalkulowane w odniesieniu do Działania 10.08, gdzie do szacowania wskaźnika posłużono się tą samą stawką opracowaną przez MRPiPS zwiększoną o 30%).

$$10\,154,30\text{ zł} \times 30\% = 3\,046,29\text{ zł}$$

$$10\,154,30\text{ zł} + 3\,046,29\text{ zł} = 13\,200,59\text{ zł/osobę}$$

Ponadto skorygowano wartość docelową wskaźnika rezultatu EECR03, ponieważ nie uwzględniała uczestników Działania 10.08.

Tabela 2: Wskaźniki produktu z wnioskowanymi zmianami

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)	Nowy cel końcowy (2029)
10	ESO4.4	EFS+	EECO05	Osoby pracujące, w tym prowadzące działalność na własny rachunek	osoby	32,00	1 586,00	2 344,00
10	ESO4.4	EFS+	PLDCO06	Liczba osób objętych wsparciem z zakresu outplacementu	osoby	216,00	2 164,00	2 180,00

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu z wnioskowanymi zmianami

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Nowy cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
10	ESO4.4	EFS+	EECR03	Uczestnicy uzyskujący kwalifikacje po zakończeniu udziału w programie	osoby	4 398,00	2021	8 656,00	10 531	CST2021	
10	ESO4.4	EFS+	EECR06	Uczestnicy znajdujący się w lepszej sytuacji na rynku pracy po upływie sześciu miesięcy	osoby	30%	2020	40%	Nie dotyczy	ewaluacja	

				od opuszczeniu programu							
10	ESO4.4	EFS+	PLDCR02	Liczba osób, które w wyniku realizacji wsparcia z zakresu outplacementu/ poprawy środowiska pracy podjęły pracę lub kontynuowały zatrudnienie	osoby	70%	2020	70%	Nie dotyczy	CST2021	

CEL SZCZEGÓŁOWY ESO.4.12 *Wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci*

Końcowa wartość docelowa wskaźnika produktu została zmieniona z uwagi na zmianę wysokości alokacji. Zwiększenia alokacji na Działanie 10.10 o kwotę 1 910 112 EUR umożliwi objęcie większej liczby osób ubogich pracujących kompleksowym wsparciem mającym na celu poprawę ich sytuacji ekonomicznej.

Tabela 2: Wskaźnik produktu z wnioskowanymi zmianami

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)	Nowy cel końcowy (2029)
10	ESO4.12	EFS+	EECO01	Całkowita liczba uczestników	osoby	46,00	1 190,00	1 947,00

Wartość docelowa wskaźnika rezultatu została pozostawiona na przyjętym pierwotnie poziomie. tj. 70%.

3. Opis zmian, które nie wynikają z oceny przeglądu śródkresowego.

Zgodnie z Instrukcją - opis zmian programu Fundusze Europejskie dla Świętokrzyskiego 2021 - 2027 zawarto w odrębnej tabeli (exel)

III. Zmieniony program

Załącznik do formularza jako plik WORD w trybie rejestruj zmiany.

IV. Uzasadnienie dla braku zmian w programie

Nie dotyczy programu Fundusze Europejskie dla Świętokrzyskiego 2021 – 2027.